Emil CIORAN, *AMURGUL GÎNDURILOR*, Humanitas, 1994.

EMIL CIORAN s-a născut în 8 aprilie 1911 la Răşinari (Sibiu), ca al doilea fiu al lui Emilian Cioran — preot în Răşinari — şi al Elvirei (Comaniciu) Cioran. Frecventează, începînd din 1921, Liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu, oraş în care se va muta întreaga familie în 1924. Între 1928 şi 1932 urmează cursurile Facultăţii de Litere şi Filozofie din Bucureşti. În ultimul an de facultate publică articole în periodicele Calendarul, Floarea de foc, Gândirea, Vremea, Azi. Îşi încheie studiile universitare cu o teză de licenţă asupra intuiţionismului bergsonian. În acelaşi an (1932) se înscrie la doctorat, sperînd să obţină astfel o bursă în Franţa sau Germania. În 1934 îi apare prima carte, Pe culmile disperării, pentru care i se conferă Premiul Comisiei pentru premierea scriitorilor tineri needitaţi. Va mai publica încă patru cărţi în ţară, înainte de a se stabili definitiv în Franţa. Între 1933 şi 1935 se află la Berlin, ca bursier al Fundaţiei Humboldt. Reîntors în ţară, ocupă vreme de un an (1936) postul de profesor de filozofie la Liceul Andrei Şaguna din Braşov. În 1936 pleacă la Paris cu o bursă a Institutului francez din Bucureşti, care i se va prelungi pînă în 1944. În 1940 începe să scrie Îndreptar pătimaş, ultima sa carte în limba română, a cărei variantă definitivă (rămasă inedită pînă în 1991) va fi încheiată în 1945, an cînd se stabileşte definitiv în Franţa. După 1945 începe să scrie în limba franceză, iar în 1949 îi apare la Gallimard prima carte, Précis de décomposition; îi vor urma, pînă în 1987, încă nouă, publicate la aceeaşi prestigioasă editură pariziană. Cu excepţia Premiului Rivarol, care i se conferă în 1950 pentru „debutul" francez, va refuza toate celelalte importante premii literare decernate ulterior (Sainte-Beuve, Combat, Nimier).

SCRIERI: Pe culmile disperării (Bucureşti, 1934; 1990; 1993); Cartea amăgirilor (Bucureşti, 1936; 1991); Schimbarea la faţă a României (Bucureşti, 1936; 1941; ediţii revăzute 1990, 1993); Lacrimi şi sfinţi (Bucureşti, 1937; 1991); Amurgul gîndurilor (Sibiu, 1940; Bucureşti, 1991); Îndreptar pătimaş (Bucureşti, 1991); Précis de décomposition (Paris, 1949) – Tratat de descompunere (Bucureşti, 1992); Syllogismes de l’amertume (Paris, 1952) – Silogismele amărăciunii (Bucureşti, 1992); La Tentation d’exister (Paris, 1956) – Ispita de a exista

(Bucureşti, 1992); Histoire et utopie (Paris, 1960) – Istorie şi utopie (Bucureşti, 1992); La chute dans le temps (Paris, 1964) – Căderea în timp (Bucureşti, 1994); Le Mauvais Démiurge (Paris, 1969); De l'inconvénient d'être né (Paris, 1973); Ecartèlement (Paris, 1979); Exercices d'admiration (Paris, 1986) – Exerciţii de admiraţie (Bucureşti, 1993); Aveux et anathèmes (Paris, 1987) – Marturisiri şi anateme (Bucureşti, 1994).

# CIORAN

# AMURGUL GÎNDURILOR

HUMANITAS

Coperta seriei

IOANA DRAGOMIRESCU MARDARE

Ediţia princeps a acestei cărţi a apărut la „Dacia traiană" din Sibiu în 1940. Ediţia a doua a apărut la Humanitas în 1991. Pentru reeditarea de faţă s-a folosit ca text de bază ediţia din 1991, reconfruntată cu ediţia princeps.



ISBN 973-28-0549-8

„... hrăniţi-l cu pîinea şi
cu apa întristării."

Cronici 2,18

Poţi spune uşor că universul n-are nici un rost. Nimeni nu se va supăra. — Dar afirmă acelaşi lucru despre un individ oarecare; el va protesta şi va lua chiar măsuri spre a te sancţiona.

Aşa sîntem cu toţii: ne scoatem din cauză cînd e vorba de un principiu general şi nu ne e ruşine să ne izolăm într-o excepţie. Dacă universul n-are nici un rost, scăpat-am careva din blestemul acestei osînde?

Tot secretul vieţii se reduce la atît: ea n-are nici un rost; fiecare din noi găseşte însă unul.

Singurătatea nu te-nvaţă că eşti singur, ci singurul.

Dumnezeu are tot interesul să-şi vegheze adevărurile. Uneori, o simplă smucitură din umeri i le dărîmă pe toate, căci gîndurile i le-au surpat de mult. Dacă un vierme e capabil de nelinişte metafizică, şi el îi tulbură somnul.

Gîndul la Dumnezeu este un obstacol sinuciderii, dar nu morţii. El nu îmblînzeşte deloc întunericul de care se va fi speriat Dumnezeu pe vremea cînd îşi căuta pulsul prin teroarea nimicului....

Se spune că Diogene s-ar fi ocupat cu falsificarea de bani. — Orice om care nu crede în adevărul absolut are drept să falsifice totul.

Diogene, dacă se năştea după Cristos, ar fi fost un sfînt. — Admiraţia pentru cinici şi două mii de ani de creştinism la ce ne poate duce? Un Diogene duios…

Platon a numit pe Diogene un Socrate nebun. Greu mai poate fi salvat Socrate...

Dacă ar prinde glas agitaţia surdă din mine, fiecare gest ar fi o îngenunchere la un zid al plîngerii. Port un doliu din naştere — doliul acestei lumi.

Tot ce nu-i uitare ne uzează substanţa; remuşcarea este la antipodul uitării. De aceea se ridică ea ameninţătoare ca un monstru străvechi ce te răpune din privire sau îţi umple clipele cu senzaţii de plumb topit în sînge.

Oamenii simpli simt remuşcări în urma unui act oarecare; ei ştiu de ce le au, fiindcă motivele le sînt sub ochi. În zadar le-am vorbi de „accese", ei n-ar putea înţelege tăria unui chin inutil.

Remuşcarea metafizică este o tulburare fără cauză, o nelinişte etică pe marginea vieţii. N-ai nici o vină pe care s-o regreţi, şi totuşi simţi remuşcări. Nu-ţi aduci aminte de nimic, dar te năpădeşte un infinit dureros al trecutului. N-ai făcut nici o faptă rea, dar te simţi responsabil de răul universului. Senzaţii de Satană în delir de scrupul. Principiul Răului în mrejele problemelor etice şi-n teroarea imediată a soluţiilor.

Cu cît eşti mai puţin indiferent în faţa răului, cu atît eşti mai aproape de remuşcarea esenţială. Aceasta-i uneori tulbure şi echivocă: atunci porţi povara absenţei Binelui.

Violetul e culoarea remuşcării. (Ceea ce e straniu în el pleacă din lupta dintre frivolitate şi melancolie, cu triumful ultimei.)

Remuşcarea este forma etică a regretului. (Părerile de rău devin probleme, iar nu tristeţi.) Un regret ridicat la rangul de suferinţă.

Ea nu rezolvă nimic, dar începe totul. Apariţia moralei este identică întîiului freamăt de remuşcare.

Un dinamism dureros face din ea o risipă somptuoasă şi zadarnică a sufletului. — Numai marea — şi fumul de ţigară — ne dau imaginea ei.

Păcatul este expresia religioasă a remuşcării, precum regretul expresia ei poetică. Primul este o limită superioară; ultimul, una inferioară.

Te căieşti de ceva ce s-a întîmplat sub tine... Erai liber să dispui alt curs lucrurilor, dar atracţia răului sau a vulgarităţii a învins reflecţia etică. Ambiguitatea pleacă din amestecul de teologie şi vulgaritate din orice remuşcare.

În nimic nu simţi mai dureros ireversibilitatea timpului ca în ea. Ireparabilul nu-i decît interpretarea morală a acestei ireversibilităţi.

Răul ne dezvăluie substanţa demonică a timpului; binele, potenţialul de veşnicie al devenirii. Răul este abandonare; binele, un calcul inspirat. Nimeni nu ştie diferenţia raţional unul de celălalt. Dar simţim cu toţii căldura dureroasă a răului şi răceala extatică a binelui.

Dualismul lor transpune în lumea valorilor un altul mai adînc: nevinovăţie şi cunoaştere.

Ceea ce deosebeşte remuşcarea de deznădejde, de ură sau de groază este o înduioşare, un patetic al incurabilului.

Sînt atîţi oameni pe care îi separă de moarte doar nostalgia ei! În aceasta, moartea îşi creează din viaţă o oglindă pentru a se putea admira. Poezia nu-i decît instrumentul unui funebru narcisism.

Atît animalele, cît şi plantele sînt triste, dar ele n-au descoperit tristeţea ca un procedeu de cunoaştere. Numai în măsura în care omul îl foloseşte încetează a fi natură. Privind în jurul nostru, cine nu observă c-am acordat prietenia la plante, animale şi la cîte minerale! — dar nici unui om.

Lumea nu-i decît un Nicăieri universal. De aceea, n-ai unde să te duci niciodată...

Toate momentele acelea cînd viaţa tace, ca să-ţi auzi singurătatea... În Paris, ca şi într-un cătun îndepărtat, timpul se retrage, se înghemuieşte într-un colţ al conştiinţei şi rămîi cu tine însuţi, cu umbrele şi luminile tale. Sufletul s-a izolat şi în

zvîrcoliri nedefinite se ridică la suprafaţa ta, ca un cadavru pescuit în adîncimi. Şi atunci îţi dai seama că mai există şi alt sens al pierderii sufletului decît cel biblic.

Toate gîndurile par gemetele unei rîme călcate de îngeri.

Nu poţi pricepe ce înseamnă „meditaţia" dacă nu eşti obişnuit să asculţi tăcerea. Vocea ei este un îndemn la renunţare. Toate iniţierile religioase sînt cufundări în adîncimile ei. Din misterul lui Buddha am început să bănuiesc în clipa în care m-a apucat frica de tăcere. Muţenia cosmică îţi spune atîtea lucruri, că laşitatea te împinge în braţele acestei lumi.

Religia-i o revelaţie atenuată a tăcerii, o îndulcire a lecţiei de nihilism ce ne-o inspiră şoaptele ei, filtrate de teama şi prudenţa noastră... Astfel se aşază tăcerea la antipodul vieţii.

De cîte ori îmi vine-n minte cuvîntul: rătăcire, de atîtea ori am revelaţia omului. Şi tot de atîtea ori, parcă au aţipit munţii pe fruntea mea...

Suso ne spune, în autobiografia sa, că şi-a gravat numele lui Isus, cu un stil metalic, în dreptul inimii. Sîngele n-a curs în zadar, căci după o vreme descoperă o lumină în acele litere, pe care le acoperă ca să nu le zărească nimeni. — Ce mi-aş scrie în dreptul inimii? — Se prea poate că: nefericire. Şi surpriza lui Suso s-ar repeta la interval de secole, dacă diavolul ar avea lumină măcar pentru emblema lui... În felul acesta, inima omenească ar ajunge reclama luminoasă a Satanei.

Sînt poieni în care îngerii îşi fac vilegiatura. În ele aş semăna flori din marginea deşerturilor, ca să mă odihnesc în umbra propriului simbol.

Trebuie să ai spiritul unui sceptic grec şi o inimă de Iov ca să încerci sentimentele în ele însele: un păcat fără vină, o tristeţe fără motiv, o remuşcare fără cauză, o ură fără obiect...

Sentimente pure — care îşi au echivalentul în a filozofa fără probleme. Nici viaţa şi nici gîndirea nu mai au — în felul acesta — vreo legătură cu timpul, iar existenţa se defineşte ca o suspendare. Tot ce se petrece în tine nu se mai poate raporta la nimic, fiindcă nu se îndreaptă nicăieri, ci se epuizează în finalitatea internă a actului. Devii cu atît mai esenţial, cu cît răpeşti „istoriei" tale caracterul de temporalitate. Privirile spre cer n-au dată, iar viaţa în ea însăşi e mai puţin localizabilă decît neantul.

În dorul după absolut există puritatea unui vag, care trebuie să ne lecuiască de infecţiile temporale şi să ne servească de prototip al neîncetatei suspendări. Căci aceasta nu-i, în fond, decît deparazitarea conştiinţei de timp.

De cîte ori mă gîndesc la om, mila îmi îneacă gîndurile. Şi astfel nu-i pot da de urmă în nici un chip. O frîntură în natură te obligă la meditaţii frînte.

Pasiunea pentru sfinţenie înlocuieşte alcoolul în aceeaşi măsură ca muzica. Tot aşa, erotica şi poezia. Forme diferite ale uitării, perfect substituibile. Beţivii, sfinţii, îndrăgostiţii şi poeţii se află iniţial la aceeaşi distanţă de cer sau, mai bine zis, de pămînt. Numai căile diferă, deşi toţi sînt pe cale să nu mai fie oameni. — Aşa se explică de ce o voluptate a imanenţei îi condamnă în mod egal.

Timiditatea este un dispreţ instinctiv al vieţii; cinismul, unul raţional. Înduioşarea? Un amurg delicat al lucidităţii, o „degradare" a spiritului la rangul inimii.

În orice timiditate se află o nuanţă religioasă. Teama că nu sîntem ai nimănui, că Dumnezeu este un nimeni, iar lumea opera lui... Neîncrederea metafizică ne creează o neprielnicie în fire şi o jenă în societate. Lipsa de îndrăzneală între oameni — decantarea forţei în dispreţ — pleacă dintr-o vitalitate nesigură, agravată de bănuieli la ce e mai esenţial în lume. Un instinct sigur şi o credinţă hotărîtă îţi dau dreptul să fii obraznic; te silesc chiar. — Timiditatea-i modul de a-ţi învălui un regret. Căci orice îndrăzneală nu e decît forma pe care o ia lipsa de regrete.

De cîte ori nu mai ai iluzii, este ca şi cum ai fi servit de oglindă toaletei intime a vieţii. — Mister mai înduioşător ca în dragostea de viaţă nu există; ea singură calcă peste toate evidenţele. Trebuie să nu mai aparţii deloc lumii ca viaţa să-ţi pară un absolut. O perspectivă din cer aşa o proiectează.

Unde apare paradoxul moare sistemul şi triumfă viaţa. Prin el îşi salvează onoarea raţiunea în faţa iraţionalului. Ce e tulbure în viaţă nu poate fi exprimat decît în blestem sau imn. Cine nu le poate mînui mai are la îndemînă o singură scăpare: paradoxul — surîs formal al iraţionalului.

Ce-i el din perspectiva logicii dacă nu un joc iresponsabil, iar din a bunului-simţ o imoralitate teoretică? Dar nu ard în el toate irezolvabilele, nonsensurile şi conflictele ce frămîntă subteran viaţa? De cîte ori umbrele ei neliniştite se mărturisesc raţiunii, aceasta le îmbracă şoaptele în eleganţa paradoxului, spre a le masca originea. Însuşi cel de salon, este el altceva decît expresia cea mai profundă pe care o poate afecta superficialitatea?

Paradoxul nu-i o soluţie; căci nu rezolvă nimic. Poate fi folosit doar ca împodobire a ireparabilului. A voi să îndrepţi ceva cu el este cel mai mare paradox. Fără dezabuzarea raţiunii nu mi-l pot închipui. Lipsa ei de patos o obligă să tragă cu urechea la murmurul vieţii şi să-şi desfiinţeze autonomia în tălmăcirea acesteia. În paradox, raţiunea se anulează pe ea însăşi; şi-a deschis graniţele şi nu mai poate opri năvala erorilor palpitante, a erorilor care zvîcnesc.

Teologii sînt paraziţi ai paradoxului. Fără întrebuinţarea lui inconştientă, ei trebuiau să depună de mult armele. Scepticismul religios nu e decît practica lui conştientă.

Tot ce nu încape în raţiune este motiv de îndoială; dar în ea nu este nimic. De aici avîntul rodnic al gîndirii paradoxale, care a introdus conţinut în forme şi a dat curs oficial absurdităţii.

Paradoxul împrumută vieţii farmecul unei absurdităţi expresive. Îi întoarce ceea ce ea i-a atribuit dintru început.

Dac-aş fi Moise, aş scoate cu toiagul regrete din stînci. Oricum — este şi acesta un mod de-a stinge setea muritorilor...

Ceea ce-i religios nu-i chestiune de conţinut, ci de intensitate. Dumnezeu se determină ca un moment al frigurilor noastre, aşa încît lumea în care vieţuim devine un obiectiv atît de rar al sensibilităţii religioase prin faptul că n-o putem gîndi decît în clipele neutre. Fără „călduri‟ nu depăşim cîmpul percepţiei, adică nu vedem nimic. Ochii servesc pe Dumnezeu numai cînd nu disting obiectele; absolutul se teme de individualizare.

Intensificarea nu importă cărei senzaţii este semn de religiozitate. Un dezgust maxim ne dezvăluie Răul (calea negativă spre Dumnezeu). Viciul e mai aproape de absolut decît un instinct nefalsificat, deoarece participarea la divin este posibilă în măsura în care nu mai sîntem natură.

Un om lucid îşi măsoară „căldurile‟ la fiece pas, spectator al pasiunii proprii, veşnic pe urmele lui, abandonîndu-se echivoc născocirilor tristeţii sale. În luciditate, cunoaşterea este un omagiu fiziologiei.

Cu cît ştim mai mult despre noi, cu atît îndeplinim cerinţele unei igiene, care consistă în realizarea transparenţei organice. De atîta puritate, vedem prin noi. Ajungi astfel să asişti la tine însuţi.

Sursa isteriei sfinte în mînăstiri nu poate fi decît ascultarea tăcerii, contemplarea spectacolului de linişte al singurătăţii. — Dar palpitaţia lăuntrică a Timpului, pierderea conştiinţei în ondulaţia valurilor temporale? Sursa isteriei laice...

Timpul este un surogat metafizic al mării. Nu te gîndeşti la el decît spre a învinge nostalgia ei.

Dacă se admite în univers un infinitezimal real, totul este real; — dacă nu există ceva, nu există nimic. A face concesii multiplicităţii şi a reduce totul la o ierarhie de aparenţe înseamnă a nu avea curajul negaţiei. Distanţa teoretică de

viaţă şi slăbiciunea sentimentală pentru ea ne duc la soluţia şovăitoare a treptelor irealităţii, la un pro-contra firii.

Situaţia paradoxală exprimă o indeterminaţie esenţială a fiinţei. Lucrurile nu s-au aşezat. Atît ca situaţie reală, cît şi ca formă teoretică — paradoxul izvorăşte din condiţia nedesăvîrşirii. Unul singur, şi ar arunca raiul în aer.

Contingenţa — oazele de arbitrar în deşertul Necesităţii — nu e sesizabilă de formele raţiunii decît prin intervenţia de mobilitate pe care-o introduce neastîmpărul paradoxului. Ce-i el dacă nu o irupţie demoniacă în raţiune, o transfuzie de sînge în Logică şi o suferinţă a formelor?

Semnul hotărîtor că misticii n-au rezolvat nimic, dar au înţeles totul? Avalanşa de paradoxe în preajma lui Dumnezeu, spre a se uşura de teama neînţelesului. Mistica este suprema expresie a gîndirii paradoxale. Înşişi sfinţii au folosit acest instrument al indeterminaţiei spre a „preciza" indescifrabilul divin.

Senzaţii eterice ale Timpului în care vidul îşi surîde lui însuşi...

Melancolia — nimb vaporos al Temporalităţii.

Existenţa demoniacă ridică fiece clipă la demnitatea de eveniment. Acţiunea — moarte a spiritului — emană dintr-un principiu satanic, încît luptăm în măsura în care avem ceva de ispăşit. Mai mult decît orice, activitatea politică e o ispăşire inconştientă.

Sensibilitatea faţă de timp pleacă din incapacitatea de a trăi în prezent. Îţi dai seama în fiece clipă de mişcarea nemiloasă a vremii, care se substituie dinamismului imediat al vieţii. Nu mai trăieşti în timp, ci cu el, paralel lui.

Fiind una cu viaţa, eşti timp. Trăindu-l, mori împreună cu el, fără îndoieli şi fără chin. Sănătatea perfectă se realizează în asimilarea temporală, pe cînd starea de boală este o disociere echivalentă. Cu cît percepi mai bine timpul, cu atît eşti mai înaintat într-o dizarmonie organică.

În mod firesc, trecutul se pierde în actualitatea prezentului, se însumează şi se topeşte în el. Regretul — expresie a acuităţii temporale, a dezintegrării din prezent — izolează trecutul ca actualitate, îl vitalizează printr-o adevărată optică regresivă. Căci în regret trecutul păstrează o virtute de posibil. Un ireparabil convertit în virtualitate.

Cînd ştii neîncetat ce agent de distrugere e timpul, sentimentele care se înjghebează în jurul acestei conştiinţe încearcă să-l salveze pe toate laturile. Profeţia este actualitatea viitorului, precum regretul a trecutului. Neputînd fi în prezent, transformăm trecutul şi viitorul în prezenţe, încît nulitatea actuală a timpului ne uşurează accesul infinităţii lui.

A fi bolnav înseamnă a trăi într-un prezent conştient, într-un prezent sie însuşi trans-lucid, căci teama de trecut şi de viitor, de ce s-a întîmplat şi de ce se va întîmpla, dilată clipa pe măsura imensităţii temporale.

Un bolnav care-ar putea trăi naiv n-ar fi propriu-zis bolnav, căci poţi fi atins de cancer, dacă n-ai teroarea deznodămîntului (acest viitor care fuge înspre noi, nu spre care alergăm), eşti sănătos. Nu există boli, ci numai conştiinţa lor însoţită totdeauna de hipertrofia simţului temporal.

Uneori nu ni se întîmplă să pipăim timpul, să-l pierdem printre degete, în excese de intensitate care-l proiectează în conture materiale? Sau alteori să-l simţim ca o adiere subtilă prin firele de păr? Să fi obosit? Caută el vreun culcuş? Sînt inimi mai ostenite ca el şi care totuşi nu i-ar refuza azilul...

Răul, părăsind indiferenţa originară, şi-a luat Timpul ca pseudonim.

Oamenii au construit paradisul filtrînd eternitatea, din „esenţă" de veşnicie. Acelaşi procedeu aplicat ordinii temporale ne face inteligibilă suferinţa. Căci, într-adevăr, ce este ea dacă nu „esenţă" de timp?

După miezul nopţii, gîndeşti ca şi cum n-ai mai fi în viaţă sau — în cel mai bun caz — ca şi cum n-ai mai fi tu. Devii o simplă unealtă a tăcerii, a veşniciei sau a vidului. Te crezi trist şi nu ştii că acestea respiră prin tine. Eşti victima unui complot

al forţelor obscure, căci dintr-un individ nu se poate naşte o tristeţe care să nu încapă în el. Tot ce ne întrece îşi are sursa în afară de noi. Atît plăcerea, cît şi suferinţa. Misticii au raportat revărsarea de delicii a extazului la Dumnezeu, pentru că nu puteau admite că mărginirea individuală este capabilă de atîta plinătate. Aşa se întîmplă cu tristeţea şi cu toate. Eşti singur, dar cu toată singurătatea.

Cînd totul se mineralizează, nostalgia însăşi devine geometrie, stîncile par fluide faţă de împietrirea vagului sufletesc şi nuanţele sînt mai prăpăstioase decît munţii. Atunci nu-ţi mai trebuie decît tremurul şi privirea cîinilor călcaţi, şi-un ceas hodorogit din alte secole — pernă a unei frunţi înnebunite.

De cîte ori mă primblu prin ceaţă, mă dezvăluiesc mai uşor mie însumi. Soarele te înstrăinează, căci descoperindu-ţi lumea, te leagă înşelăciunilor ei. Dar ceaţa este culoarea amărăciunii.

Accesele de milă sînt precedate de o stare de slăbire generală, în care umbli cu teama de a nu cădea în toate obiectele, de a nu te topi în ele. Mila este forma patologică a cunoaşterii intuitive. Cu toate acestea, nu poate fi aşezată în rîndul bolilor, ea fiind un leşin... vertical. Cazi în direcţia propriei singurătăţi.

Nopţile albe — singurele negre — te fac un adevărat scafandru al Timpului. Cobori, cobori spre lipsa lui de fund... Scufundarea muzicală şi nedefinită spre rădăcinile temporalităţii rămîne o voluptate neîmplinită, fiindcă nu putem atinge marginile timpului decît sărind din el. Saltul acesta ni-l face însă exterior; îi percepem marginile, dar nu în experienţa lui. Suspendarea îl transformă în irealitate şi-i răpeşte sugestia de infinit — decor al nopţilor albe.

Somnul n-are alt rost decît uitarea timpului, a principiului demonic ce veghează în el.

În biserici mă gîndesc adesea ce lucru mare ar fi religia dacă n-ar fi credincioşii, ci numai neliniştea religioasă a lui Dumnezeu, de care ne vorbeşte orga.

Mediocritatea filozofiei se explică prin faptul că nu se poate cugeta decît la o temperatură scăzută. Cînd eşti stăpîn pe febră, orînduieşti gîndurile ca păpuşile; tragi ideile de aţă şi publicul nu se refuză iluziei. Dar cînd orice privire spre tine însuţi e un incendiu sau un naufragiu, cînd peisajul lăuntric e o devastare somptuoasă de flăcări evoluînd la orizontul mărilor — atunci dai drumul gîndurilor, coloane turmentate de epilepsia focului interior.

Dacă aş şti c-am fost trist o singură dată din cauza oamenilor, de ruşine aş depune armele. Ei pot fi uneori iubiţi sau urîţi şi totdeauna compătimiţi, dar atenţia unei întristări e o concesie degradantă. Clipele de generozitate divină, în care i-am îmbrăţişa pe toţi, sînt inspiraţii rare, adevărate „graţii".

Iubirea de oameni este boală tonică şi în acelaşi timp ciudată, fiindcă nu-i sprijinită de nici un element din realitate. Un psiholog iubitor de oameni n-a existat pînă acum şi desigur nu va exista niciodată. Cunoaşterea nu merge în sensul umanităţii. — Sînt însă pauze ale lucidităţii, recreaţii ale cunoaşterii, crize ale ochiului necruţător, care îl pun în situaţia stranie a iubirii. Atunci ar dori să se întindă în mijlocul străzii, să sărute tălpile muritorilor, să dezlege curelele încălţămintei negustorilor ca şi cerşetorilor, să se tîrîie prin toate rănile şi însîngerările, să atîrne de privirea criminalului aripi de porumb — să fie ultimul om din dragoste!

Cunoaşterea de oameni şi dezgustul fac din psiholog, de bine, de rău, o victimă a propriilor lui cadavre. Căci pentru el orice iubire este o ispăşire. — Oamenii pe care i-a anulat cunoaşterea mor în tine; victimele dispreţului tău putrezesc în inima ta. Şi întreg acest cimitir care prinde viaţă în delirul de dragoste, în spasmele ispăşirii tale!

Sublimul este incomensurabilul ca sugestie de moarte. Marea, renunţarea, munţii şi orga — în moduri diferite şi totuşi în acelaşi fel — sînt încoronarea unui sfîrşit, care deşi se consumă în timp, destrucţia lui este totuşi dincolo de el. Căci sublimul e o criză temporală a eternităţii.

Ceea ce-i sublim în exemplul lui Isus derivă din rătăcirea prin timp a veşniciei, din nemăsurata ei degradare. Tot ce e însă scop în existenţa Mîntuitorului atenuează ideea de sublim, care exclude aluziile etice. Dacă s-a coborît de bunăvoie ca să ne salveze, atunci el ne poate interesa numai în măsura în care gustăm estetic un gest etic. Dimpotrivă, dacă trecerea lui printre noi este numai o greşeală a veşniciei, o ispitire inconştientă de moarte a perfecţiunii, o ispăşire în timp a absolutului, atunci proporţiile enorme ale acestei inutilităţi nu se înalţă sub semnul sublimului? — Estetica să mai salveze crucea, ca simbol al veşniciei.

Nu există o plăcere mai mare ca aceea să crezi c-ai fost filozof — şi nu mai eşti.

A suferi înseamnă a medita o senzaţie de durere: a filozofa — a medita asupra acestei meditaţii.

Suferinţa-i ruina unui concept; o avalanşă de senzaţii, care intimidează orice formă.

Totul în filozofie este de rangul al doilea, al treilea... Nimic direct. Un sistem se construieşte din derivări, el însuşi fiind derivatul prin excelenţă. Iar filozoful nu-i mai mult de un geniu indirect.

Nu putem fi atît de generoşi cu noi înşine, încît să nu ne zgîrcim în libertatea ce ne-o acordăm. De nu ne-am pune piedică, de cîte ori fiece clipă n-ar fi altceva decît o supravieţuire! Nu se întîmplă de multe ori să rămînem noi înşine doar prin ideea limitelor noastre? O biată amintire a unei individualizări trecute, o zdreanţă a propriei individuaţii... Ca şi cum am fi un obiect ce-şi caută un nume într-o natură fără identitate. — Omul e făcut — ca toate vietăţile — pe măsura unor anumite senzaţii. Or, se întîmplă ca ele să nu-şi mai facă loc una alteia, în succesiunea

normală, ci să năpădească toate într-o furie elementară, roind în jurul unei epave — din plenitudine — care e eul. Unde să mai fie loc atunci pentru pata de vid care e conştiinţa?

Este atîta crimă şi poezie în Shakespeare, că dramele lui par concepute de un trandafir în demenţă.

Oricîtă amărăciune ar fi în noi, ea nu-i atît de mare încît să ne poată dispensa de amărăciunile altora. Iată de ce lectura moraliştilor francezi este balsamică în orele tîrzii. Ei au ştiut totdeauna ce înseamnă a fi singur între oameni; rar de tot ce e singurătatea în lume. Pînă şi Pascal n-a putut învinge condiţia lui de om retras din societate. O suferinţă ceva mai redusă, şi-am fi înregistrat doar o mare inteligenţă. — Între francezi şi Dumnezeu s-a interpus totdeauna salonul.

Două lucruri m-au umplut neîncetat de o isterie metafizică: un ceas care stă şi un ceas care umblă.

Cu cît oamenii te interesează mai puţin, cu atît devii mai timid în faţa lor, iar cînd ajungi să-i dispreţuieşti, începi să te bîlbîi. — Natura nu-ţi iartă nici un pas peste inconştienţa ei şi-ţi urmăreşte toate cărările orgoliului, împînzindu-le de regrete. Cum s-ar explica altcum că oricărui triumf peste condiţia de om i se asociază o părere de rău corespunzătoare?

Timiditatea împrumută fiinţei umane ceva din discreţia intimă a plantelor, iar unui spirit agitat de el însuşi o melancolie resemnată care pare a fi aceea a lumii vegetale. Sînt gelos pe un crin numai cînd nu-s timid.

Dacă suferinţa n-ar fi un instrument de cunoaştere, sinuciderea ar fi obligatorie. Şi viaţa însăşi — cu inutilităţile ei sfîşietoare, cu bestialitatea ei obscură, care ne tîrîie în erori pentru a ne spînzura din cînd în cînd de cîte un adevăr, cine ar

putea-o suporta, de n-ar fi un spectacol de cunoaştere unic? Trăind primejdiile spiritului, ne mîngîiem prin intensităţi de lipsa unui adevăr final.

Orice eroare este un fost adevăr. Nu există însă una iniţială, deoarece între adevăr şi eroare distanţa e marcată doar de pulsaţie, de animaţia lăuntrică, de ritmul secret. Astfel, eroarea-i un adevăr care nu mai are suflet, un adevăr uzat şi care aşteaptă să fie vitalizat.

Adevărurile mor psihologic, nu formal; ele îşi menţin valabilitatea, continuînd nonviaţa formelor, deşi pot să nu mai fie valabile pentru nimeni.

Tot ce-i viaţă în ele se petrece în timp; eternitatea formală le aşază într-un vid categorial.

Pentru un om, cam cît „ţine" un adevăr? Nu mai mult ca o pereche de ghete. Doar cerşetorii nu le schimbă niciodată. Întru cît eşti însă în rînd cu viaţa, trebuie să te primeneşti încontinuu, căci plinătatea unei existenţe se măsoară după suma de erori înmagazinate, după cantitatea de ex-adevăruri.

Nimic din ceea ce ştim nu rămîne neispăşit. Orice paradox, curaj de gînd sau indiscreţie a spiritului le plătim scump mai curînd sau mai tîrziu. Este de un farmec straniu această pedeapsă care urmează oricărui progres al cunoaşterii. Ai sfîşiat un văl ce acoperea inconştienţa naturii? Îl vei ispăşi într-o tristeţe a cărei sursă n-o vei bănui. Şi-a scăpat un gînd plin de răsturnări şi ameninţător? Sînt nopţi ce nu pot fi umplute decît de evoluţiile căinţei. Ai pus prea multe întrebări lui Dumnezeu? Atunci, de ce te miră povara răspunsurilor ce nu le-ai primit?!

Indirect, prin consecinţe, cunoaşterea-i un act religios.

Ispăşim cu voluptate spiritul şi cu toată abandonarea în inevitabil. Cum dezintoxicarea de cunoaştere este imposibilă, deoarece o cere organismul, incapabil de-a se obişnui cu doze mici, — să facem şi din actul reflex o reflexie. În felul acesta, setea infinită a spiritului îşi află o ispăşire echivalentă.

Cultul frumuseţii seamănă unei laşităţi delicate, unei dezertări subtile. N-o iubeşti oare fiindcă te scuteşte de-a trăi? Sub impresia unei sonate sau unui peisaj,

ne dispensăm de viaţă cu un zîmbet de bucurie dureroasă şi de superioritate visătoare. Din centrul frumuseţii, totul este în urma noastră şi nu putem privi spre viaţă decît întorcîndu-ne. Orice emoţie dezinteresată, neasociată imediatului existenţei, încetineşte mersul inimii. Într-adevăr, organul timpului, care-i inima, ce-ar mai putea marca în amintirea veşniciei care e frumuseţea?!

Ceea ce nu aparţine timpului ne reţine respiraţia. Umbrele eternităţii, ce se apleacă de cîte ori singurătatea este inspirată de un spectacol de frumuseţe, ne taie suflarea. Ca şi cum am pîngări nemărmurirea prin aburii respiraţiei noastre!

Cînd toate lucrurile ce le-aş atinge ar deveni triste, cînd o privire furişată spre cer i-ar împrumuta culoarea mîhnirilor, cînd n-ar exista ochi uscaţi în preajma mea şi aş evolua pe bulevarde ca prin mărăcini, că urmele paşilor mei le-ar sorbi soarele spre a se îmbăta de durere, atunci aş avea dreptul şi mîndria să afirm viaţa. Orice aprobare ar avea de partea ei mărturia infinitului de suferinţă şi orice bucurie sprijinul amărăciunilor. E urît şi vulgar a scoate o afirmaţie întăritoare din ce nu e plenitudine de rău, durere şi mîhnire. Optimismul este un aspect degradant al spiritului, fiindcă nu pleacă din febră, din înălţimi şi ameţeli. Tot aşa o pasiune ce nu-şi extrage tăria din umbrele vieţii. În scuipat, în gunoi, în tina anonimă a uliţelor zace un izvor mai curat şi nesfîrşit mai rodnic decît în împărtăşirea blîndă şi raţională din viaţă. Avem destule vine prin care să urce adevărurile, destule vine în care plouă, ninge, bate vîntul, apun şi răsar sori. Şi-n sîngele nostru nu cad stele spre a-şi recăpăta sclipirea?

Nu-i loc sub soare ca să mă reţină şi nici umbră să mă adăpostească, fiindcă spaţiul devine vaporos în avîntul rătăcitor şi-n fuga nesăţioasă. Ca să rămîi undeva, ca să-ţi ai „locul‟ tău în lume, trebuie să fi împlinit miracolul de a te fi aflat în vreun punct al spaţiului, negîrbovit de amărăciuni. Cînd te găseşti într-un loc, nu faci decît să te gîndeşti la altul, încît nostalgia se conturează organic într-o funcţie vegetativă. Dorinţa de altceva, din simbol spiritual, devine natură.

Expresie a aviditâţii de spaţiu, nostalgia sfîrşeşte prin a-l anula. Cine suferă numai de pasiunea Absolutului n-are nevoie de această lunecare orizontală pe întinderi. Existenţa staţionară a călugărilor îşi are sursa în canalizarea verticală, spre cer, a acestor doruri vagi după veşnic alte locuri şi alte depărtări. O emoţie religioasă n-aşteaptă consolare de la spaţiu; mai mult, ea nu-i intensă decît în măsura în care îl asimilează unui cadru de căderi.

Cînd nu-i loc în care să nu fi suferit, ce alt motiv poţi invoca în sprijinul rătăcirii? Şi ce o să te lege de spaţiu, cînd albastrul întunecat al nostalgiei te dezleagă de tine însuţi?

Dacă omul n-ar fi ştiut introduce un delir voluptuos în singurătate — de mult s-ar fi aprins întunericul.

Descompunerea cea mai oribilă, într-un cimitir necunoscut, este o icoană palidă pentru părăsirea în care te afli cînd, din aer sau de sub pămînt, o voce neaşteptată îţi dezvăluie cît eşti de singur.

Să n-ai cui să spui niciodată nimic! Numai obiecte; nici o fiinţă. Şi năpăstuirea singurătăţii nu pleacă decît din sentimentul că eşti înconjurat de lucruri neînsufleţite, cărora n-ai ce să le spui.

Nu din extravaganţă şi nici din cinism umbla Diogene cu un felinar, în plină zi, să caute un om. Ştim noi prea bine că din singurătate...

Cînd nu-ţi poţi aduna gîndurile şi te supui, înfrînt, argintului lor viu — ca aburul se risipeşte lumea şi cu ea tu însuţi, că pari a asculta la marginile unei mări ce şi-a retras apele lectura propriilor memorii scrise într-o altă viaţă... Încotro aleargă mintea, spre ce nicăieri îşi dizolvă graniţele? Se topesc gheţari în vine? Şi-n ce anotimp al sîngelui şi-al spiritului te afli?

Mai eşti tu însuţi? Nu-ţi zvîcnesc tîmplele de teama contrară? Eşti altul, eşti altul...

...Cu ochii pierduţi spre celălalt în melancolia neprihănită a parcurilor.

Despre orice — şi-n primul rînd despre singurătate — eşti obligat a gîndi negativ şi pozitiv în acelaşi timp.

Fără tristeţe ne-am da noi seama, în aceeaşi vreme, de trup şi de duh? Fiziologia şi cunoaşterea se întîlnesc în ambiguitatea ei constitutivă, încît nu eşti mai prezent ţie însuţi şi mai solidar cu tine ca-n clipele de tristeţe. Va fi aceasta — ca şi conştiinţa — un agent de înstrăinare de lume, un factor de exterioritate; cu cît ne îndepărtează însă de toate, cu atît coincidem mai mult cu noi. Seriozitatea — tristeţe fără accent afectiv — ne face sensibili numai la un proces raţional, căci neutralitatea ei n-are adîncimea care asociază capriciile viscerelor vibraţiei spiritului. O fiinţă serioasă este un animal ce îndeplineşte condiţiile de om; opreşte-i o clipă mecanismul de gîndire; nu va observa ce uşor a redevenit animalul de altădată. Răpeşte-i însă tristeţii reflexia; va rămîne destulă imbecilitate sumbră ca zoologia să nu te accepte.

A lua lucrurile în serios înseamnă a le cîntări fără a participa; a le lua în tragic — a te angaja în soarta lor. Între seriozitate şi tragedie (această tristeţe ca acţiune) este o mai mare deosebire decît între un funcţionar şi un erou. — Filozofii sînt bieţi agenţi ai Absolutului, plătiţi din contribuţiile mîhnirilor noastre. Din a lua lumea în serios şi-au făcut o profesie.

Tristeţea — în forma ei elementară — este o genialitate a materiei. Inspiraţie primară fără gînduri. Trupul şi-a înfrînt condiţia şi tinde la o participare „superioară" lui, iar în formele reflexive ale tristeţii procesul este completat de o descindere a spiritului prin vine, ca pentru a ne arăta cît de organic ne aparţinem.

Răpindu-ne firii şi redîndu-ne nouă, tristeţea-i o izolare substanţială a firii noastre, în deosebire de împrăştierea ontologică a fericirii.

În „accesele" de milă se manifestă o atracţie secretă pentru „proastele maniere", pentru murdărie şi degradare. Orice monstruozitate este o perfecţiune faţă de lipsa „bunului-gust" al milei, acest rău cu aparenţele reale ale blîndeţii.

În mormanul de pete şi de devieri ale naturii sau în rafinamentul vicios al minţii, nu veţi găsi o perversiune mai întunecoasă şi mai frămîntată ca mila. Nimic nu ne abate de la frumuseţe mai mult decît „accesele" ei. Şi dac-ar fi numai frumuseţea! Dar virtuţile subterane ale acestui viciu ne întorc de la rosturile noastre esenţiale şi consideră depravare tot ce nu emană din gustul prăbuşirii, din mlaştini şi din putregai, întinderi ale milei şi pretexte ale voluptăţii ei infernale.

Nici o patologie n-a studiat-o fiindcă este o boală practică, şi ştiinţa a fost totdeauna în serviciul primăriilor. Cine-ar adînci tulburările lăuntrice, iadul iubirii perverse de oameni, — ar mai putea întinde mîna vreunui milostiv?

Rostul gînditorului este să întoarcă viaţa pe toate părţile, să-i proiecteze feţele în toate nuanţele, să revină neîncetat asupra ascunzişurilor ei, să-i bată în jos şi-n sus cărările, de mii de ori să privească acelaşi aspect, să nu descopere noul decît în ce-a văzut nelămurit, aceleaşi teme să le treacă prin toate membrele, amestecîndu-şi cugetele-n trup — să zdrenţuiască astfel viaţa gîndind-o pînă la capăt.

Nu-i revelator pentru ce e nedefinibil în insuficienţele vieţii că numai cioburile unei oglinzi sfărîmate pot să ne redea icoana ei caracteristică?

După ce ţi-ai dat seama că oamenii nu-ţi pot oferi nimic şi continui totuşi a-i întîlni, este ca şi cum ai fi lichidat cu orice superstiţie, dar mai crezi în fantome. Dumnezeu, pentru a obliga pe singuratici la laşitate, a creat zîmbetul, anemic şi aerian la fecioare, concret şi imediat la femei pierdute, înduioşător la bătrîni şi irezistibil la muribunzi. De altfel, nimic nu dovedeşte mai mult că oamenii-s muritori ca zîmbetul, expresie a echivocului sfîşietor al vremelniciei. De cîte ori zîmbim, nu este ca la o ultimă întîlnire, şi nu-i zîmbetul testamentul aromat al individului? Lumina tremurătoare a obrazului şi a buzelor, umiditatea solemnă a ochilor transformă viaţa într-un port, în care vapoarele pleacă în larg fără destinaţie, transportînd nu oameni, ci despărţiri. Şi viaţa ce-i, dacă nu locul despărţirilor?

De cîte ori mă înduioşează un zîmbet, mă îndepărtez cu o povară de ireparabil, căci nimic nu descoperă mai înfiorător ruina care aşteaptă omul ca acest simbol aparent de fericire şi care exprimă mai crud unei inimi desfrunzite freamătul de vremelnicie al vieţii, decît horcăitul clasic al sfîrşitului. — Şi de cîte ori îmi zîmbeşte cineva, descifrez pe fruntea luminoasă chemarea sfîşietoare: „Apropie-te, vezi prea bine că şi eu sînt muritor!" — Sau cînd ochii mi s-au întunecat de noaptea mea, glasul zîmbetului îmi flutură pe lîngă urechi avide de implacabil: „Priveşte-mă, este pentru ultima oară!"

...Şi de aceea zîmbetul te opreşte de la singurătatea din urmă, şi oricît nu te-ar mai interesa colegii de respiraţie şi de putrefacţie, te-ntorci spre ei ca să le sorbi secretul, să te îneci în el şi ei să nu ştie, să nu ştie ce grei sînt de vremelnicie, ce mări poartă şi la cîte naufragii nu ne invită frămîntarea inconştientă şi incurabilă a zîmbetului lor, la ce ispite de dispariţie te supun, deschizîndu-şi sufletul spre tine şi tu ridicînd — cu freamăt şi îndurerare — lespedea surîsului!

Germinaţia fiecărui adevăr ne pune corpul la teasc. Ne stoarcem viaţa de cîte ori cugetăm, încît un gînditor absolut ar fi un schelet ce şi-ar ascunde oasele în... transparenţa gîndurilor.

Paloarea e culoarea ce-o ia gîndirea pe faţa omenească.

Destin nu există decît în acţiune, fiindcă numai în ea rişti totul, fără să ştii unde vei ajunge. Politica — în sensul de exasperare a ceea ce-i istoric în om — este spaţiul fatalităţii, abandonarea integrală forţelor constructive şi destructive ale devenirii.

Şi în singurătate rişti totul, dar aici fiind în clar cu ce se va întîmpla, luciditatea atenuează iraţionalul soartei. Îţi anticipezi viaţa, îţi trăieşti destinul ca un inevitabil fără surprize, căci, într-adevăr, ce-i singurătatea dacă nu viziunea trans-lucidă a fatalităţii, maximum de luminozitate în agitaţia oarbă a vieţii?

Omul politic renunţă la conştiinţă; singuraticul, la acţiune. Unul trăieşte uitarea (şi asta e politica); celălalt o caută (şi asta-i singurătatea).

O filozofie a conştiinţei nu poate sfîrşi decît într-una a uitării.

Un om care practică o viaţă întreagă luciditatea ajunge un clasic al deznădejdii.

Femeia ce priveşte spre ceva oferă o imagine de o rară trivialitate. Ochii melancolici te invită, dimpotrivă, la o distrugere aeriană, şi setea de impalpabil pe care ţi-o satisface funebrul şi parfumatul lor azur te împiedică să mai fii tu însuţi. Ochi ce nu zăresc nimic şi din faţa cărora dispari, ca să nu le pătezi infinitul cu obiectul prezenţei tale. Privirea pură a melancoliei este modul cel mai ciudat prin care femeia ne face să credem că a fost cîndva tovarăşa noastră în Rai.

Melancolia este o religiozitate fără nevoia Absolutului, o lunecare din lume fără atracţia transcendentului, o slăbiciune pentru aparenţele cerului egală insensibilităţii la simbolul acestuia. Posibilitatea ei de a se dispensa de Dumnezeu — deşi îndeplineşte condiţiile iniţiale ale apropierii de el — o transformă într-o voluptate, care se satisface creşterii ei proprii şi slăbiciunilor ei repetate. Căci melancolia este un delir estetic, suficient sieşi, steril în mitologie. Nu vei găsi în ea nimic străin unui vis legănat, căci nu generează nici o imagine peste cursul etericei sale destrămări.

Melancolia-i o virtute la femei şi un păcat la bărbaţi. Aşa se explică de ce aceştia au folosit-o spre cunoaştere...

Există în unele surîsuri feminine o aprobare duioasă, care te îmbolnăveşte. Ele se încuibă şi se depun pe fondul necazurilor zilnice, exercitînd un control subteran. Femeile — ca şi muzica — trebuie ocolite în receptivităţile tulburi care măresc pînă la leşin pretextele de înduioşare. Cînd vorbeşti despre teamă, despre teama însăşi, în faţa unei blonde spiritualizate de paloare şi care-şi apleacă ochii pentru a suplini prin gest mărturisirea, surîsul ei frînt şi amar ţi se rostogoleşte-n carne şi-şi prelungeşte prin ecouri chinul său imaterial.

Surîsurile sînt o povară voluptuoasă pentru cel ce le împarte şi pentru cel ce le primeşte. O inimă atinsă de delicateţe greu poate supravieţui unui surîs duios. Tot aşa, sînt priviri după care nu te mai poţi hotărî pentru nimic.

Un fulg rătăcitor prin aer este o imagine de zădărnicie mai sfîşietoare şi mai simbolică decît un cadavru. Tot aşa, un parfum neobişnuit ne face mai trişti decît un cimitir, precum o indigestie — mai gînditori decît un filozof. Şi mai mult decît catedralele, nu ne face mai religioşi mîna unui cerşetor ce ne arată drumul de urmat într-un oraş mare şi-n care ne-am pierdut?

Începi a te nelinişti de Timp, cu mult înainte de a-i citi pe filozofi, privind atent, într-un moment de oboseală, faţa unui om bătrîn. Brazdele adîncite de necazuri, de speranţe şi de năluciri se înnegresc şi se pierd parcă fără urmă într-un fond de întuneric, pe care „faţa" îl ascunde cu greu, mască nesigură a unui abis îndurerat. În fiece cută pare a se fi adunat vremea, a se fi ruginit devenirea, a fi îmbătrînit durata. Nu atîrnă timpul în ridurile bătrîneţii şi nu e fiecare cută un cadavru temporal? Faţa omenească este folosită de demonia vremii ca o demonstraţie de zădărnicie. O poate cineva privi senin în amurgul ei?

Înclină-ţi ochii spre un bătrîn cînd n-ai Ecleziastul la îndemînă, faţa lui — de care el poate fi perfect străin — te va învăţa mai mult ca înţelepţii. Căci sînt încreţituri care dezvelesc acţiunea Timpului mai nemilos decît un tratat de zădărnicie. Unde să găseşti cuvinte care să zugrăvească eroziunea lui implacabilă, înaintarea lui destructivă, cînd peisajul deschis şi accesibil al bătrîneţii ţi se oferă la toate colţurile ca o lecţie decisivă şi o sentinţă fără apel?

Neastîmpărul copiilor în braţele bunicilor să nu fie oroarea instinctivă de Timp? Cine n-a simţit în sărutul unui bătrîn inutilitatea infinită a timpului?

De oameni mă separă toţi oamenii.

De-aş alerga ca un nebun în căutarea mea, cine-mi spune că nu-mi voi ieşi niciodată în cale? Pe ce maidan al universului mă voi fi rătăcit? Mă duc să mă caut acolo unde se aude lumina..., căci de mi-aduc bine aminte, iubit-am altceva decît sonoritatea transparenţelor?

Cui nu i se pare că după fiece amărăciune luna a devenit mai palidă şi razele soarelui mai sfioase şi că devenirea îşi cere scuze, schilodindu-şi ritmul, — aceluia îi lipseşte baza cosmică a singurătăţii.

Ruptura de fiinţă te face bolnav de tine însuţi, încît este destul să pronunţi cuvinte ca: uitare, nefericire, despărţire, pentru a te dizolva într-un fior mortal. Şi atunci, ca să trăieşti, rişti imposibilul: accepţi viaţa.

A rămîne singur cu întreaga iubire, cu povara infinitului erotic — iată sensul spiritual al nefericirii în dragoste, încît sinuciderile nu sînt probe ale laşităţii omului, ci ale dimensiunilor inumane ale iubirii. Dacă n-ar fi atenuat chinurile amoroase prin dispreţul teoretic pentru femeie, toţi amanţii s-ar fi sinucis pînă acum. Ştiind însă ce e ea, au introdus prin luciditate un element de mediocritate în insuportabilul acelor văpăi. Nefericirea în dragoste întrece în intensitate cele mai adînci emoţii religioase. Ce e drept, ea n-a construit biserici; dar a ridicat morminte, morminte peste tot.

Iubirea? Dar priviţi cum fiece rază de soare se-ngroapă într-o lacrimă, de parcă astrul strălucitor s-ar fi născut dintr-un acces de plîns al Divinităţii!

Nefericirea este starea poetică prin excelenţă.

În măsura în care animalele sînt capabile de nefericire în dragoste, participă la umanitate. De ce n-am admite că privirea umedă a cîinelui sau duioşia resemnată a măgarului nu exprimă uneori regrete fără cuvinte? Există ceva sumbru şi îndepărtat în erotica animală, şi care ne-o face atît de străină.

Literatura este o mărturie sigură că noi ne simţim mai aproape de plante decît de animale. Poezia în mare parte nu-i decît un comentariu la viaţa florilor, iar muzica o depravare umană a melodiilor vegetale.

Orice floare poate servi de imagine nefericirii în dragoste. Aşa se explică apropierea noastră de ele. Şi apoi, nici un animal nu poate fi un simbol al vremelniciei, pe cînd florile sînt expresiile ei directe, ireparabilul estetic al efemerului.

La adică, ce face fiecare om? Se ispăşeşte pe sine însuşi.

N-aş putea iubi decît un înţelept nefericit în dragoste...

Ceea ce face oraşele mari atît de triste este că fiecare om vrea să fie fericit, iar şansele scad pe măsura ce dorinţa creşte. Căutarea fericirii indică distanţa de rai, gradul căderii umane. Şi atunci, să ne mirăm de ce Parisul e punctul cel mai îndepărtat de Paradis?

Poţi înghiţi biblioteci întregi, nu vei găsi mai mult de trei-patru autori care merită a fi citiţi şi recitiţi. Proeminenţele acestui gen sînt nişte analfabeţi geniali, care trebuie admiraţi şi la nevoie învăţaţi, dar care, în fond, nu ne spun nimic. Aş vrea să pot interveni în istoria spiritului omenesc cu brutalitatea unui măcelar împodobit de cel mai rafinat diogenism. Căci pînă cînd vom mai lăsa în picioare pe atîţia creatori care n-au ştiut nimic, copii obraznici şi inspiraţi, lipsiţi de maturitatea fericirii şi a nefericirii? Un geniu care n-a ajuns la rădăcinile vieţii, oricîte posibilităţi de expresie ar avea, nu trebuie gustat decît în clipe de indiferenţă. Este mai mult decît înfiorător să te gîndeşti ce puţini oameni au ştiut ceva cu adevărat, ce puţine existenţe complete au apărut pînă acum. Şi ce-i o existenţă completă, şi ce-nseamnă a şti? — A păstra o sete de viaţă în amurguri...

Anumite fiinţe simt pornirea spre crimă numai pentru a gusta o viaţă intensificată, aşa încît negaţia bolnăvicioasă a vieţii este în acelaşi timp omagiul ei.

Oare ar fi existat criminali dacă sîngele n-ar fi cald? Impulsul destructiv caută leacul unei răceli interne şi mă îndoiesc că, fără o reprezentare implicită a unei călduri moleşitoare şi roşii, vreun pumnal s-ar fi înfipt cîndva în vreun trup. Sîngele emană aburi adormitori, în care asasinul nădăjduieşte a-şi îmblînzi fiorurile de gheaţă. O singurătate neîndulcită de înduioşări generează crima, încît orice morală ce vrea distrugerea răului în adîncime are de privit numai o problemă: ce direcţie trebuie să dăm singurătăţii, acest cadru ideal al ruinei şi al descompunerii.

Găsi-va cineva vreodată cuvinte pentru freamătul care împreună în infinitatea aceleiaşi clipe suprema voluptate cu suprema durere? Sau vreo muzică, plecînd din toate zorile şi apusurile acestei lumi, — putea-va ea transmite altor oameni senzaţiile unei victime cosmice a fericirii şi nefericirii? Un naufragiat bătut de toate valurile, izbit de toate stîncile, chemat de toate întunecimile — şi care-ar ţine soarele în braţe! Epavă rătăcind cu izvorul vieţii la piept, strîngîndu-i strălucirea lui mortală, înecîndu-se cu el în valuri, căci fundurile mării aşteaptă din veşnicie lumina şi groparul ei.

Contactul între oameni — societatea în genere — n-ar fi posibil fără întrebuinţarea repetată a aceloraşi adjective. Interziceţi-le prin lege şi veţi vedea în ce mică măsură omul este un animal sociabil. Vor dispărea imediat conversaţia, vizitele, întîlnirile, şi societatea se va degrada la raporturi mecanice de interese. Lenea de gîndire a dat naştere la automatismul adjectivului. Aceeaşi calificaţie i se aplică lui Dumnezeu şi unei mături. Altădată, Dumnezeu era infinit; astăzi e epatant. (Fiecare ţară îşi are expresiile vidului ei mental.) — Interziceţi adjectivul cotidian şi definiţia celebră a lui Aristot cade.

Diferenţele dintre filozofii antici şi cei moderni, atît de frapante şi de defavorabile ultimilor, pleacă din faptul că aceştia au filozofat la masa de lucru, la

birou, pe cînd aceia în grădini, în pieţe sau la cine ştie ce margine de mare. Apoi anticii, mai leneşi, stăteau multă vreme întinşi, căci ştiau bine că inspiraţia vine orizontal. Astfel, ei aşteptau gîndurile, pe cînd modernii le siluiesc şi le provoacă prin lectură, făcînd impresia că nici unul n-a cunoscut plăcerea iresponsabilităţii meditative, ci şi-au organizat ideile cu aplicaţie de întreprinzători. Nişte ingineri în jurul lui Dumnezeu.

Multe spirite au descoperit Absolutul din a fi avut o canapea în preajma lor.

Fiecare poziţie a vieţii este o altă perspectivă a ei. Filozofii se gîndesc la altă lume, fiindcă gîrbovi de obicei, s-au săturat a o privi pe aceasta.

Cărui om, zărindu-se-n oglindă într-un semiîntuneric, nu i se pare a se fi întîlnit cu sinucigaşul din el?

Poţi iubi o fiinţă impermeabilă Absurdului şi care nu bănuieşte din ce tragedie pleacă el, din cîte eleganţe de venin, din cît rafinament de dezolare, din cîte reflexe vicioase şi înşelătoare ale pustiului lăuntric?

Absurditatea este insomnia unei erori, eşuarea dramatică a unui paradox. Febra spiritului nu poate fi măsurată decît prin abundenţa acestor funeralii logice care sînt formulele absurde.

Muritorii de totdeauna s-au ferit cu teamă de ele, au priceput ei negreşit ceva din nobila lor descompunere, dar nu le-au putut prefera siguranţei sterpe, calmului compromiţător al raţiunii.

De cîte ori mă gîndesc la moarte, îmi pare că voi muri mai puţin, că nu pot să mă sting, ştiind că mă voi stinge, că nu pot să dispar, ştiind că voi dispărea... Şi dispar, mă sting şi mor de totdeauna.

Viaţa-i eterică şi funebră ca sinuciderea unui fluture.

Nemurirea este o concesie de eternitate pe care moartea o face vieţii. Ştim noi însă prea bine că n-o face... Căci atîta generozitate ar costa-o viaţa.

Pentru fiece problemă îţi trebuie altă temperatură. Numai nefericirii îi convine oricare...

Să pari vesel tuturor şi nimeni să nu vadă că şi fulgii sînt lespezi de mormînt! A avea vervă în agonie...

Moralitatea subiectivă îşi atinge punctul culminant în hotărîrea de a nu mai fi trist.

Permeabilă demoniei, tristeţea este ruina indirectă a moralei. Cînd răul se opune binelui, el participă la valorile etice ca forţă negativă, cînd însă îşi cîştigă autonomia şi zace în sine, fără a se mai afirma în luptă cu el, atunci realizează demonia. Tristeţea-i unul din agenţii de autonomie a răului şi de săpare a eticii. Dacă binele exprimă elanurile de puritate ale vieţii, tristeţea-i umbra lui incurabilă.

Creaţiile spiritului sînt un indicator al insuportabilului vieţii. Tot aşa şi eroismul.

Melancolia-i starea de vis a egoismului.

De n-ar exista o voluptate secretă în nefericire, am duce femeile să nască la abator.

Spune unui suflet delicat: despărţire, şi ai trezit poetul din el. Acelaşi cuvînt unui om de rînd nu-i inspiră nimic. Şi nu numai despărţire, ci orice. Diferenţa între oameni se măsoară după rezonanţa afectivă a cuvintelor. Unii se îmbolnăvesc de o sfîrşeală extatică ascultînd o expresie banală, alţii rămîn reci la o probă de zădărnicie. Pentru aceia, nu este cuvînt în dicţionar care să nu ascundă o suferinţă, iar aceştia nici n-o au în vocabular. Prea puţini sînt cei ce-şi pot întoarce cugetul — oricînd — spre întristare.

Oricît s-ar lega bolile de constituţia noastră, este imposibil să nu le disociem, să nu le găsim exterioare, străine, neavenite. De aceea, cînd vorbim de un om nesănătos îi precizăm boala ca o anexă fatală, care introduce un plus de iremediabil identităţii lui iniţiale. În faţa noastră, el rămîne cu boala lui, care păstrează o independenţă şi o obiectivitate relativă. Ce greu e însă a disocia melancolia de o fiinţă! Căci ea-i boala subiectivă prin excelenţă, inseparabilă de cel posedat, aderentă pînă la coincidenţă, şi ca atare incurabilă. Să nu existe leac pentru ea? Totuşi; dar atunci trebuie să ne lecuim de propriul eu. Nostalgia după altceva din reveriile melancolice nu e decît dorul după un alt eu, dar pe care-l căutăm în peisaje, în depărtări, în muzică, înşelîndu-ne fără voie asupra unui proces mult mai adînc. Totdeauna ne reîntoarcem nemulţumiţi şi ne abandonăm nouă înşine, căci nu este ieşire din boala care ne poartă numele şi pe care pierzînd-o, nu ne-am mai afla.

Nu cred ca Dumnezeu să fi făcut pe Eva din coasta noastră, căci atunci ar trebui să ne înţelegem cu ea şi altundeva decît în pat. Dar la drept vorbind, nu-i şi aceasta o înşelăciune? Sîntem oare mai departe unul de altul decît în cvasiidentitatea orizontală? De unde altcum pornirea obscură şi nestăpînită, a ceasurilor tulburi, de a-ţi vărsa plînsuri tainice pe sînii femeilor pierdute, în hoteluri vechi?

Nu atît din instinct, cît din groaza de plictiseală atîrnăm de femeie. Şi se prea poate ca ea să nu fie decît o născocire a acelei groaze. Din frica de singurătate a lui Adam a plămădit Dumnezeu pe Eva, şi de cîte ori ne năpădesc fiorurile izolării am oferi Creatorului cîte o „coastă", pentru ca, născută din noi, să ne sorbim în femeie propria singurătate.

Castitatea este un refuz al cunoaşterii. Asceţii îşi puteau satisface dorinţa de pustiu mai uşor în preajma femeii, dacă spaima de „ispită" nu i-ar fi deposedat de adîncimea misterioasă a sexualităţii. Panica într-o lume de obiecte trezeşte un dor mortal de femeie, ea însăşi obiect, însufleţit de patimile plictiselii noastre.

O ființă pe calea unei spiritualizări complete nu mai e capabilă de melancolie, fiindcă nu se mai poate abandona în voia ondulaţiilor capricioase. Spirit înseamnă rezistenţă, pe cînd melancolia, mai mult decît orice, presupune ne-rezistenţa la suflet, la fierberea elementară a simţirii, la incontrolabilul afectelor. Tot ceea ce în noi e nestăpînit, tulbure, iraţionalul alcătuit din vis şi bestialitate, deficienţe organice şi aspiraţii turmentate, ca şi explozii muzicale ce umbresc puritatea îngerilor şi ne fac să privim dispreţuitor spre crini — constituie zona primară a sufletului. Aici se află melancolia acasă, în poezia acestor slăbiciuni.

Cînd te crezi mai îndepărtat de lume, adierile melancolice îţi dovedesc iluzia apropierii tale de spirit. Forţele vitale ale sufletului te atrag în jos, te obligă să te scufunzi în adîncimea primară, să-ţi recunoşti sursele, de care te izolează vidul abstract al spiritului, seninătatea lui implacabilă.

Melancolia-i o distanţă de lume prin mijloacele vieţii, iar nu ale spiritului; dezertarea din imanenţă a ţesuturilor. Prin apelul neîncetat la spirit, bărbaţii i-au adăugat o nuanţă reflexivă, ce n-o întîlnim la femei, care, nerezistînd niciodată sufletului lor, se tălăzuiesc într-o melancolie imediată.

Nevoia de un timp pur, curăţit de devenire, şi care să nu fie eternitate.... O subţiere eterică a „trecerii", o creştere în sine a temporalităţii, un timp fără „curgere"... Extaz delicat al mobilităţii, plenitudine temporală în afară de clipe... A te scufunda într-un timp lipsit de dimensiuni şi de o calitate atît de aeriană, că inima noastră-l poate întoarce înapoi, el nefiind pătat de ireversibil şi nici atins de irevocabil...

...Încep să bănuiesc felul în care el s-a insinuat în Paradis.

Cine n-are organ pentru eternitate o concepe ca o altă formă a temporalităţii, încît alcătuieşte imaginea unui timp ce curge în afară de sine sau a unui timp vertical. Icoana temporală a eternităţii ar fi atunci o curgere în sus, o acumulare verticală de clipe, care stăvilesc lunecarea dinamică, deplasarea orizontală spre moarte.

Suspendarea timpului introduce o dimensiune verticală, dar numai atîta vreme cît durează actul acestei suspendări. Odată consumat, eternitatea neagă timpul, constituind o ordine ireductibilă. Schimbarea direcţiei naturale, violentarea temporalităţii din accesul la veşnicie ne arată cum orice act de înfrîngere a vieţii implică şi o siluire a timpului. Dimensiunea verticală a suspendării este o perversiune a simţului temporal, căci eternitatea n-ar fi accesibilă fără depravarea şi vicierea acestuia.

Boala reprezintă triumful principiului personal, înfrîngerea substanţei anonime din noi. De aceea este ea fenomenul cel mai caracteristic al individuaţiei. Sănătatea — chiar în forma transfigurată a naivităţii — exprimă participarea la anonimat, la paradisul biologic al indiviziunii, pe cînd boala este sursa directă a separativităţii. Ea schimbă condiţia unei fiinţe, plus-ul ei determină o unicitate, un salt peste firesc. Diferenţa între un om bolnav şi unul sănătos este mai mare ca între ultimul şi nu importă care animal. Căci a fi bolnav înseamnă a fi altceva decît ceea ce eşti, a te supune determinărilor posibilului, a identifica momentul cu surpriză. În mod normal dispunem de soarta noastră, ne prevedem în fiecare clipă şi trăim într-o siguranţă plină de indiferenţă. Sîntem liberi să credem că în cutare zi, în cutare ceas, vom putea fi serioşi, veseli şi nimic nu ne împiedică să ne bazăm pe interesul ce-l vom acorda unor lucruri oarecare. — Dimpotrivă, în conştiinţa generată de boală. Nici o urmă de libertate; nu putem prevedea nimic, robi chinuiţi ai dispoziţiilor şi capriciilor organice. Fatalitatea respiră prin toţi porii, urîtul izvorăşte din membre şi toate alcătuiesc apoteoza necesităţii care este boala. Niciodată nu ştii ce vei face, ce se va întîmpla, ce dezastre pîndesc în umbrele lăuntrice, nici în ce măsură vei iubi, nici în ce măsură vei urî, pradă climatului isteric al nesiguranţelor. Boala care ne separă de natură ne leagă de ea mai rău decît mormîntul. Nuanţele cerului ne obligă la modificări echivalente în suflet, gradele de umiditate la dispoziţii corespunzătoare, anotimpurile la o periodicitate blestemată. Astfel, traducem moral întreagă natura. La distanţă infinită de ea îi tălmăcim toate fanteziile, haosul evident sau implicit, curbele materiei în pendulaţiile unei inimi

incerte. Să ştii că n-ai nici o legătură cu lumea şi să-i înregistrezi toate variaţiile, iată paradoxul bolii, necesitatea stranie ce ni se impune, libertatea de a gîndi dincolo de fiinţă şi condiţia de cerşetor al propriului trup. Căci, într-adevăr, nu întindem mîna spre noi înşine, nu ne solicităm sprijinul, vagabonzi la porţile eului nostru, în abandonarea unei vieţi fără leac? Nevoia de a face ceva pentru tine însuţi şi a nu te putea ridica peste o pedagogie a incurabilului!

De-am fi liberi în boli, medicii ar ajunge cerşetori, căci muritorii trag spre suferinţă, dar nu spre amestecul ei chinuitor de subiectivitate exasperată şi de necesitate invincibilă.

Boala este modul în care moartea iubeşte viaţa, iar individul teatrul acestei slăbiciuni. În orice durere, absolutul morţii gustă devenirea, chinul nostru nefiind decît ispita, degradarea voluntară a întunericului. Şi astfel, suferinţa nu e decît un „minus de absolut" al morţii.

„Mi s-a făcut inima ca ceara şi se topeşte înlăuntrul meu." (Psalm XXII) Fă, Doamne, ce mai poţi pînă nu-ţi trîntesc oasele mele în cap!

Muzica este timp sonor.

Viaţa şi cu mine sîntem două linii paralele ce se întîlnesc în moarte.

Fiecare om este propriul lui cerşetor.

Ameţelile cărora sînt supuşi unii oameni şi care îi obligă să se rezeme de arbori sau de ziduri în plină stradă au un sens mai adînc decît sînt înclinaţi a crede filozofii şi chiar poeţii. A nu mai putea sta vertical — a te degaja de poziţia naturală a omului — nu-şi are sursa într-o tulburare nervoasă sau într-o compoziţie a sîngelui, ci în istovirea fenomenului uman, care implică abandonarea tuturor caracterelor ce-l însoţesc. Ai uzat omenescul în tine? Atunci părăseşti fatal forma prin care el s-a definit. Cazi; fără ca totuşi să te reîntorci la animalitate, căci este mai mult decît

probabil că ameţelile ne aruncă la pămînt pentru a ne da alte posibilităţi de înălţare. Revenirea la poziţia care a precedat fenomenul verticalei umane ne deschide alte cărări, ne pregăteşte o altă creştere şi, schimbîndu-ne înclinarea corpului, ne deschide spre o altă perspectivă a lumii.

Senzaţiile stranii de ameţeală, care te apucă orişiunde şi mai cu seamă de cîte ori distanţa de om evoluează în direcţia infinitului, nu indică numai o prezenţă agresivă a spiritului, dar şi o ofensivă năprasnică a tot ce-am adăugat peste constantele soartei umane. Căci ameţeala este simptomul specific al depăşirii unei condiţii fireşti şi al imposibilităţii de a mai împărtăşi poziţia fizică legată de ea. Rupîndu-se legăturile lăuntrice cu omul, semnele lor exterioare urmează procesul de disoluţie. Tulburări analoage trebuie să fi resimţit animalul cînd a început să se ridice în două labe. Şi nu sînt introspecţii regresive care ne coboară pînă la acele îndepărtate nelinişti, şi amintiri indefinibile care ne apropie de ameţelile începutului uman?

Tot ce nu este inert trebuie, în grade diferite, să se rezeme. Şi cu atît mai mult omul, care nu-şi împlineşte destinul decît născocindu-şi siguranţe şi nu-şi păstrează poziţia decît prin tonicul înşelăciunilor. Dar cine e pus în faţa sa însuşi, cine lunecă în transparenţa propriei condiţii, cine nu mai e om decît în bunăvoinţele memoriei — mai poate el apela la sprijinul tradiţional, la mîndria animalului vertical, şi mai poate să se rezeme pe sine, cînd de mult nu mai este el?

Obiectele îl mai ţin doar să nu cadă, aşteptînd să rodească fructele altei vieţi în seva atîtor ameţeli.

Putrezeşte omul în tine în abuzul pervers al cunoaşterii, şi nimic nu exprimă mai direct această supremă destrămare ca nesiguranţa paşilor în lume. Ameţeala consecutivă finalului uman este un fior de limită, la început prevestitor şi dureros, apoi promiţător şi întăritor. O speranţă de o vitalitate drăcească ne mînă spre căderi repetate, în vederea unor purificări nebănuite. Altceva va începe, după ce omul s-a copt în noi şi a leşinat, ceva străin presimţirii celor rămaşi în urmă, pe la mijlocul umanităţii. Să ţi se descompună Dumnezeu în vine, să-l îngropi împreună

cu resturile tale, ce le vei aduna prin amintiri, şi cu stîrvuri umane şi divine să-ţi îngraşi verdeţuri de nădejde, şi lumini de putregai să sprijine timiditatea atîtor zori!

Dar pentru a te purifica de moştenirea omenescului tău, învaţă a obosi, a dizolva, a corupe moartea din tine, de la răspîntiile tale. Priveşte un om stingher care aşteaptă ceva şi întreabă-te ce. Şi vei vedea că nimeni n-aşteaptă nimic, nimic ce n-ar fi moartea. Fost-ai cîndva destul de-nfrigurat să vezi aceasta, să vezi cum toţi se-nşală, cum toţi fără să ştie întind spre moarte mîinile, cînd cred că vine cineva, că n-au stat în zadar? De ce fiinţa singură, cu ochii plecaţi de-o atenţie obosită, şi de ce orice vietate ne pare că n-au ce aştepta, că nu este un ce, în afară de atracţia caldă şi rece a morţii, rătăcitoare prin deşerturi, cafenele, paturi vechi şi colţuri de stradă? Să nu existe întîlniri decît cu ea? Pe cine, pe cine poate aştepta un muritor fără să moară? Mergi în calea lui ca să trăieşti, să „trăieşti" lîngă un muritor? Ce îngrozitor să nu observi că fugi după cei ce mor ca să scapi de moarte!

Nu eu sufăr în lume, ci lumea suferă în mine. Individul există doar în măsura în care concentrează durerile mute ale lucrurilor, de la zdreanţă pînă la catedrală. Şi tot aşa, el nu-i viaţă decît din clipa în care, de la vierme la Dumnezeu, vietăţile se bucură şi gem în el.

Nici un pictor n-a reuşit să redea singurătatea resemnată din privirea dobitoacelor, fiindcă nici unul nu pare a fi înţeles incompatibilul ochilor animalici: o enormă tristeţe şi o lipsă de poezie echivalentă.

Privirea omenească n-a adăugat decît accentul de regret poetic, a cărui absenţă indică la fiinţele respective vecinătatea originii lor.

Amărăciunea este o muzică alterată de vulgaritate. Nobleţe nu există decît în melancolie... De aceea, nu e cu totul neimportant să ştii în ce nuanţă a urîtului de lume te-ai gîndit la Dumnezeu...

Un gînditor ce-ar auzi cum putrezeşte o idee...

„A omorî timpul", aşa se exprimă banal şi profund neprielnicia plictiselii. Independenţa cursului temporal faţă de imediatul vital ne face sensibili la inesenţialul, la vidul devenirii, care şi-a pierdut substanţa; o durată fără conţinut vital. Trăirea în imediat asociază viaţa şi timpul într-o unitate fluidă, căreia ne abandonăm cu pateticul elementar al naivităţii. Cînd însă atenţia, fruct al unor inegalităţi lăuntrice, se aplică asupra scurgerii vremii şi se înstrăinează de ceea ce palpită în devenire, ne pomenim prezenţi într-un gol temporal, care în afară de sugestia unei desfăşurări fără obiect nu ne poate oferi nimic. Plictiseala e prizonieratul în timpul inexpresiv, emancipat de viaţă, ce-o evacuează chiar, spre a-şi crea o sinistră autonomie. Şi atunci ce mai rămîne? Vidul omului şi vidul vremii. Împerecherea a două neanturi generează plictiseala — doliu temporal al conştiinţei separate de viaţă. Ai vrea să trăieşti şi nu poţi „trăi" decît în timp; ai vrea o baie de imediat şi nu poţi decît să te usuci în aerul purificat de fiinţă al unei deveniri abstracte. Ce e de făcut împotriva plictiselii? Cine e duşmanul ce trebuie răpus sau măcar uitat? Desigur timpul — şi numai el. Am fi noi înşine — de-am trage ultimele consecinţe. Dar plictiseala se defineşte chiar prin ocolirea acestora; ea caută în imediat ceea ce nu poate fi găsit decît în transcendent.

„A omorî timpul" nu înseamnă decît a nu mai „avea" timp — căci plictiseala e creşterea lui abundentă, multiplicarea lui nesfîrşită în faţa sărăciei imediatului. „Omori" timpul pentru a-l sili să intre în tiparele existenţei, pentru a nu-şi mai însuşi prerogative de existenţă.

Orice soluţie împotriva plictiselii este o concesie vieţii, a cărei bază se clatină în hipertrofia temporală. Existenţa nu-i suportabilă decît în echilibrul dintre viaţă şi timp. Situaţiile de limită derivă din exasperarea acestui dualism. Atunci omul, pus în faţa poziţiei tiranice a timpului, victimă în imperiul lui, ce-o să mai „omoare", cînd viaţa nu mai e prezentă decît în sclavia regretului?

Aş vrea uneori să fiu atît de singur, că morţii, enervaţi de mahalaua şi de zarva cimitirului, l-ar părăsi — şi invidiindu-mi liniştea, mi-ar cere rugător ospitalitatea

inimii. Şi cum ar coborî ei pe scări tainice spre funduri de nemărmurire, deşerturile tăcerii le-ar scoate un oftat ce-ar trezi faraonii din perfecţiunea adăpostului lor. Astfel ar veni mumiile, dezertînd din întunecimile piramidelor, să-şi continue somnul în morminte mai sigure şi mai imobile.

Viaţa: pretext suprem pentru cine e mai aproape de depărtarea lui Dumnezeu decît de imediatul ei.

De-ar fi femeile nefericite în ele însele, şi nu din pricina noastră, de ce jertfe n-am fi capabili, de cîte umilinţe şi slăbiciuni! De la o vreme nu mai poţi inventa voluptăţi şi nici sorbi delicii, decît în aromele insinuante, în mrejele îmbătătoare ale nefericirii. Cum numai întîmplarea le face triste, pîndim şi noi prilejul pentru un exerciţiu de gust, ahtiaţi de umbre feminine, rătăcitori nocturni ai iubirii şi paraziţi îngînduraţi ai lui Eros. Femeia-i Paradisul ca noapte. — Aşa se proiectează în setea de obscuritate mătăsoasă, de-ntuneric dureros. Patima amurgurilor o aşază în centrul zvîrcolirilor noastre — vietate anonimă transfigurată de gustul nostru de umbre.

În durerile mari, în durerile monstruoase, a muri nu înseamnă nimic, este atît de natural, că nu te poţi scoborî la nivelul unei atari banalităţi. Problema cea mare este atunci a trăi; a căuta secretul acestei chinuitoare imposibilităţi, a dezlega taina respiraţiei şi a speranţelor. Aşa se explică de ce reformatorii — frămîntaţi pînă la obsesie de a da alte tipare vieţii — au fost fiinţe ce au suferit peste marginile chinului! Moartea le părea o evidenţă strivitor de comună. Şi nu apare ea din centrul bolii ca o fatalitate atît de apropiată, încît e aproape comic s-o mai transformi în problemă? E destul să suferi, să suferi îndelung, ca să-ţi dai seama că în lumea asta totul e evidenţă — afară de viaţă. Răpit din mrejele ei, faci tot posibilul s-o aşezi în alte ordine, să-i dai alt curs sau, în sfîrşit, s-o născoceşti. Reformatorii au ales căile prime; ultima e soluţia extremă a unei extreme singurătăţi.

Frica de moarte este un fruct bolnăvicios al zorilor suferinţei. Pe măsură ce durerile devin grave şi mature, îndepărtîndu-ne de viaţă — aceasta se fixează fatal în centrul perspectivei, încît nimic nu ne desparte mai mult de moarte ca vecinătatea ei. Iată de ce, pentru omul separat de imediat prin infinit, speranţe nu mai pot renaşte decît la marginea prăpastiei.

De şi-ar aşeza Dumnezeu fruntea pe umărul meu ce bine ne-ar sta nouă aşa, singuri şi nemîngîiaţi...

O autobiografie trebuie să se adreseze lui Dumnezeu, şi nu oamenilor. Natura însăşi îţi dă un certificat de deces cînd te povesteşti muritorilor.

Nefericirea de a nu fi destul de nefericit...

Să nu mai poţi trăi decît deasupra sau sub spirit, în extaz sau imbecilitate! Şi cum primăvara extazului moare în trăsnetul unei clipe — apusul obscur al imbecilităţii nu se mai termină niciodată. Fioruri prelungi de nebun beat, ţăndări şi gunoaie risipite în sînge oprindu-i mersul, lighioane scîrboase spurcînd gîndurile şi draci cărînd idei printr-un creier pustiit... Ce vrăjmaş a biruit spiritul? Şi ce substanţă de-ntuneric hrăneşte atîta noapte?

Groaza ce se-ntinde la poalele imbecilităţii înalţă aburi de adormire mută şi viaţa tace resemnată, în ceremonialul funebru de-ngropare a spiritului. Un vis de monotonie neagră căruia locaşurile de veci sînt prea înguste imensităţii lui crepusculare.

Idioţenia este o groază ce nu poate gîndi asupra ei însăşi, un neant material. — Cînd separaţia de tine însuţi prin reflexie îşi pierde din tărie şi n-ai distanţă de propria ta groază, o introspecţie atentă te obligă la o privire frăţească spre idioţi. Ce mare boală este groaza!

Cu fiecare zi sîntem mai singuri. Ce grea şi ce uşoară trebuie să fie ultima!

După ce-ai adunat cu trudă şi cu hărnicie atîta izolare, sentimente de proprietar te-mpiedică să mori cu cugetul împăcat. Atît avut fără moştenitori! Spulberare este cuvîntul pentru rosturile din urmă ale inimii...

Azvîrlit în preajma propriului gol, spectator al unei poezii despuiate, incapabil de a te dezmetici dintr-o mîhnire rece — vidul lăuntric îţi descoperă nedeterminarea infinită ca formă a ispăşirii.

În plină lumină să te gîndeşti la noapte, să-ţi fugă cugetul spre ea în mijlocul amiezei... Soarele nu numai că nu învinge întunericul, dar măreşte pînă la suferinţă aspiraţia nocturnă a sufletului. De ne-ar servi azurul de pat şi soarele de pernă, sfîrşeala voluptuoasă ar chema noaptea spre a-şi îndestula nevoia de oboseală vastă. Tot ce în noi este dimensiune nocturnă plămădeşte un revers sumbru al infinitului. Şi astfel, sfîrşeala din zile şi din nopţi ne duce spre o nesfîrşire negativă.

Singurătatea este o operă de convertire la tine însuţi. Se întîmplă însă că, adresîndu-te numai ţie, ceea ce ai mai bun devine independent de identitatea ta firească. Şi astfel te adresezi cuiva, altuia. De aici, sentimentul că nu eşti singur de cîte ori eşti mai singur.

Dacă soarele ar refuza lumii lumina, ultima zi de strălucire ar asemui-o rînjetului unui idiot.

Cînd ai murit lumii, ţi-e dor de tine însuţi şi-ţi consumi ce-ţi mai rămîne de trăit într-o nostalgie neîmplinită. Dumnezeu este un vecin faţă de exilul eului nostru, care ne face să ne căutăm pe alte tărîmuri şi să nu fim niciodată în apropierea noastră, prin soartă inaccesibili nouă.

Indivizii sînt organe ale durerii. Fără ei, disponibilităţile de suferinţă ale naturii ar fi transformat-o în haos. Individuaţia, determinîndu-se ca formă originară a ispăşirii, a salvat echilibrul şi legile naturii. Cînd durerea n-a mai putut rămîne în ea

însăşi, au apărut fiinţele ca s-o scape de chinurile virtualităţii. Orice act este o perfecţiune de suferinţă.

Doar prin distincţia nefericirii o femeie se deosebeşte de o servitoare. Graţia funebră este o sursă de nedefinibile încîntări.

Aşteptarea — ca ritm ascendent — defineşte aspectul dinamic al vieţii. Înţelepţii — datorită exerciţiului lucidităţii — o suspendă, fără ca totuşi să înlăture surprizele viitorului. Numai idioţenia — perfecţiune a ne-aşteptării — se aşază în afară de timp şi de viaţă. O detaşare completă de lucruri nu trebuie să ne permită mai mult de ceea ce ar fi emoţiile unui idiot.

După fiece intensitate, nu redevii persoană, ci obiect. Apropierile de Absolut au urmări mai grave decît orice intoxicare. Starea consecutivă beţiei e domoală şi plăcută faţă de înţepenirea ce urmează slăbiciunilor împlinite pentru Dumnezeu. Accesul ultim te face doar să simţi groaza de a nu mai înţelege nimic şi nu reintri în materie decît după extaz. Cine ar avea curajul să definească acele clipe în care sfinţii se uită-n sus spre idioţi?

Preocupările teologice au împiedicat cunoaşterea de sine a omului. Acesta, proiectînd în Dumnezeu tot ceea ce nu e el, ne putem da prea bine seama la ce descompunere sinistră ajungea, dacă îşi aplica interesul şi curiozitatea asupra lui însuşi din începuturi. Antipodul atributelor divine reduce omul la dimensiuni de vierme. Şi, într-adevăr, unde am ajuns cu psihologia şi cunoaşterea de sine? Să ne transformăm în viermi, în viermi ce n-au nevoie să-şi mai caute cadavre...

Prostia este o suferinţă nedureroasă a inteligenţei. Ea aparţine naturii şi n-are astfel istorie. Nici măcar în patologie nu intră proştii, fiindcă au de partea lor eternitatea.

Icoana cea mai veridică a lumii s-ar putea alcătui din „licăririle" unui idiot — dacă el ar putea învinge senzaţia de putrezire a sîngelui şi şi-ar da seama uneori de fluxul infinitezimal al inteligenţei sale.

Vocea sîngelui este o elegie neîntreruptă.

A trăi sub semnul muzicii înseamnă oare altceva decît a muri cu graţie? Muzica sau incurabilul ca voluptate...

De n-ai uşurat pe nimeni în a nu fi, n-ai cunoscut nicicînd lanţurile fiinţei şi nici emoţia dureros de rară cînd cineva îţi mulţumeşte de a-l fi sprijinit în moarte, de a-i fi întărit sfîrşirea şi gîndul sfîrşirii, de a-l fi scutit de trivialitatea încurajărilor şi a nădejdilor.

Nici nu ne închipuim ce mulţi sînt acei ce aşteaptă să-i dezlegăm de fericire...

Cele două tipuri de filozofi: cei ce gîndesc asupra ideilor şi cei ce gîndesc asupra lor înşişi. Deosebirea dintre silogism şi nefericire...

Pentru un filozof obiectiv, numai ideile au biografie; pentru unul subiectiv, numai autobiografia are idei. Eşti predestinat să trăieşti în preajma categoriilor sau în preajma ta. În felul ultim, filozofia este meditaţia poetică a nefericirii.

Oricîte pretenţii am avea, în fond nu putem cere vieţii mai mult de permisiunea singurătăţii. Îi oferim astfel prilejul de a fi generoasă şi chiar risipitoare...

Rostul muzicii este să ne mîngîie de ruptura de natură, iar gradul slăbiciunii pentru ea indică distanţa noastră de originar. Spiritul se vindecă de propria autonomie în creaţia muzicală.

Fineţele anemiei ne fac permeabili unei alte lumi, iar în tristeţile ei cădem perpendicular pe cer.

Tot ce nu e sănătate — de la idioţenie la genialitate — este o stare de groază.

Sensibilitatea pentru timp e o formă difuză a spaimei.

Cînd nu te mai poţi gîndi la nimic, pricepi prea bine prezentul absolut al idioţilor, ca şi senzaţiile de vid ce apropie uneori mistica de imbecilitate, cu diferenţa că în nesfîrşitul gol al misticilor se agită o tendinţă secretă de înălţare, pîlpîie stingher un avînt vertical, pe cînd vidul orizontal al idioţilor este o întindere ştearsă pe care lunecă surd teroarea. Nimic nu unduieşte deşertul monoton al imbecilităţii şi nici o culoare nu însufleţeşte clipa veşnică şi zările ei moarte.

Putinţa de a fi vesel printre oameni, şi mai cu seamă cînd te stînjeneşte şi privirea unei păsări, este unul din secretele cele mai ciudate ale tristeţii. Totul e îngheţat şi tu eşti risipitor de zîmbete; nici o amintire nu te mai poartă spre cel ce-ai fost şi-ţi scorneşti şăgalnic un trecut; sîngele refuză adieri de dragoste şi patimile aruncă flăcări reci peste ochi stinşi.

O tristeţe ce nu ştie să rîdă, o tristeţe fără mască este o pierzanie ce lasă-n urmă ciuma şi, fără îndoială, de n-ar fi rîsul, rîsul oamenilor trişti, societatea supunea de mult la penalităţi mîhnirile. Pînă şi grimasele agoniei nu sînt decît încercări nereuşite de rîs, care trădează însă natura echivocă a acestuia. Aşa se explică de ce astfel de accese ne lasă un gol mai amar decît o beţie sau o noapte de dragoste. Pragul sinuciderii e un fior ce urmează unui rîs năvalnic, fără măsură şi fără cruţare. Nimic nu degradează vitalitatea mai mult ca veselia, atunci cînd n-ai chemare şi nu eşti învechit în ea. Oboselii delicate a tristeţii, veselia este un atletism istovitor.

Pînă şi tristeţea este un meşteşug. Căci nu te deprinzi aşa de uşor să fii singur şi zi de zi trebuie să te căzneşti în nemîngîiere, supunînd năvala amărăciunilor unei culturi intime. Nevoia de stil în nefericire şi de simetrie în mîhniri pare a le fi lipsit poeţilor. Căci ce înseamnă a fi poet? A nu avea distanţă de propriile mîhniri, a fi identic nefericirii proprii.

Preocuparea de educaţie personală, pînă şi în aceste lucruri, trădează un rest filozofic într-un suflet atins de poezie. Superstiţia teoretică organizează totul, pînă şi tristeţea. Însăşi moartea unui filozof seamănă unei geometrii descompuse, pe cînd

poetul, purtîndu-şi din viaţă mormîntul, a murit înainte de moarte. Miezul lăuntric al poeziei este o sfîrşire anticipată şi lira n-are glas decît în preajma unei inimi corupte. Pe nimic nu luneci mai repede în mormînt ca pe ritm şi pe rimă, căci versurile n-au făcut decît să ridice lespezi pentru însetaţii nopţii.

Spectacolul unei femei vesele întrece în vulgaritate vulgaritatea însăşi. — Curios cum tot ce-ar trebui să ne facă mai puţin străini în lume sapă doar mai crunt la groapa dintre noi şi ea.

Oare lumea nu-i străină în sine?

Eşti singur totdeauna faţă de tine însuţi, nu faţă de altcineva.

Filozoful se gîndeşte la Divinitate, credinciosul la Dumnezeu. Unul la esenţă, altul la persoană. Divinitatea este ipostaza abstractă şi impersonală a lui Dumnezeu. Credinţa fiind un imediat transcendent, ea îşi extrage vitalitatea din ruina esenţelor. Filozofia e doar o aluzie existenţială, precum Divinitatea e un aspect indirect al lui Dumnezeu.

Nu vorbi de singurătate dacă nu simţi cum se clatină Dumnezeu... şi nici un blestem, dacă nu-L auzi sfîrşindu-se în tine.

Viaţa este ceea ce aş fi fost, de nu m-ar fi robit ispita nimicului.

Mor în suflet ecourile echivoce ale clipei în care viaţa — surpriză a indiferenţei iniţiale — străpuns-a liniştea neantului.

Dumnezeu este încercarea ultimă de a ne îndestula dorinţa de somn... Astfel devine el un cuib de cîte ori cresc aripi oboselii noastre.

Dezlipirea muzicală de lume subţiază obiectele în fantome; nimic nu se mai întîmplă în preajma ta şi ochii nu mai sînt în slujba fiinţelor. Ce să mai vezi, cînd totul se întîmplă departe? Tristeţea — deficienţă optică a percepţiei...

Fiece clipă este o groapă, neîndestulător de adîncă, de trebuie să sărim prin atîtea pînă să ne rupem capul.

Nu eşti gelos pe Dumnezeu, ci pe singurătatea lui. Căci faţă de disperarea îmbălsămată care e El, omul e o mumie fîşneaţă.

Timiditatea este arma ce ne-o oferă natura pentru a ne apăra singurătatea.

Cînd te crezi mai tare, te pomeneşti deodată la picioarele lui Dumnezeu. Nici o nemurire nu te poate mîntui de o atare cădere. Dar ce să faci dacă rănile vieţii sînt ochi spre Creator şi guri deschise spre merinde de absolut!

Privegherile înfricoşate ne mîntuie — peste vrerea noastră — de superstiţia fiinţării şi, obosindu-ne avîntul, ne hrănesc din adierile deşertului divin. Slăbirea voinţei înfige pe Dumnezeu — ca un par de spînzurătoare — în mijlocul nesiguranţelor noastre... Absolutul e un stadiu crepuscular al voinţei, o stare de foame istovitoare.

Dragostea de frumuseţe este inseparabilă de sentimentul morţii. Căci tot ce ne răpeşte simţurile în fioruri de admiraţie ne ridică într-o plenitudine de sfîrşit, care nu e decît dorul arzător de a nu supravieţui emoţiei. Frumuseţea îţi sugerează icoana unei zădărnicii eterne! Veneţia sau amurgurile pariziene invită la o sfîrşeală aromată, în care veşnicia pare a se fi topit în timp.

O agonie neîmplinită este erotica, şi de aceea nu poţi iubi femeia ce nu-ţi şopteşte despre moarte şi nu te ajută în a nu mai fi...

Interpunîndu-se între noi şi lucruri, ea ne-a înstrăinat firea, purtînd astfel răspunderea înapoierii noastre în cunoaştere. Cît datoreşte spiritul nefericirii în dragoste! S-ar putea prea bine ca el să nu fie decît opera acesteia.

Observaţi de altfel că femeile n-au intrat în istorie decît în măsura în care au putut face pe bărbaţi mai singuri.

Bruma de poezie care, de bine, de rău, învăluie acest pămînt emană din toamna veşnică a Creatorului şi dintr-un cer necopt pentru a-şi scutura stelele. Anotimpul la care s-a oprit ne arată prea bine că El nu-i o auroră, ci un amurg, şi că doar prin umbre ni-l apropiem. Dumnezeu — o toamnă absolută, un sfîrşit iniţial.

Primăvara — ca orice început — este o deficienţă de veşnicie. Şi oamenii care mor în ea sînt singurele punţi spre absolut. Cînd totul înfloreşte, muritorii devin voluptuoşi ai stingerii, ca să salveze periferia metafizică a primăverii.

La-nceput a fost Amurgul.

Într-o lume fără melancolie, privighetorile ar începe să scuipe şi crinii ar deschide un bordel.

Atît bucuria, cît şi veselia înviorează, dar una spiritul şi alta simţurile. — A vorbit cineva de veselie în mistică? S-a auzit vreodată de vreun sfînt vesel? Dar bucuria însoţeşte extazul şi învecinează cu cerul pînă şi în forme domoale.

Nu poţi fi vesel decît între oameni; nu poţi cunoaşte bucuria decît singur. Trebuie să fii vesel cu cineva; cînd n-ai pe nimeni, eşti mai aproape de piscurile bucuriei.

Nu există boală de care nu ne-ar vindeca o lacrimă ce-ar începe să cînte...

Vîrtejul mortal ce uneşte viaţa şi moartea dincolo de timp şi de eternitate... Nu poţi descoperi acest tainic unde, aşezat în afară de vreme şi de veşnicie, dar sufletul se ridică prin flăcări finale spre o pajişte incendiară. Mori şi trăieşti într-o logodnă mistică cu singurătatea... Ce demon de fiinţă şi de nefiinţă te scoate din toate spre un tot, în care viaţă şi moarte înalţă bolţile unui suspin? De-acum să urci prin extaz spiralele unei lumi ce lasă în urmă nimicul şi alte ceruri, în spaţiul ce adăposteşte singurătatea, atît de pur că şi neantul îl pătează. Unde, unde? — Dar

nu simţi o adiere, ca visul de nevinovăţie al spumei? Nu respiri paradisul făurit de utopia unui trandafir?

Aşa trebuie să fie amintirea neantului într-o floare veştejită-n Dumnezeu.

Doamne, m-am născut sfîrşit în tine, în tine Prea-sfîrşitule. — Şi uneori ţi-am jertfit atîta viaţă, c-am fost fîntînă săritoare prin restriştea ta. Sînt stîrv sau vulcan în tine? Sau nici tu nu ştii, Părăginitule?! — Freamătul demiurgic cînd strigi: ajutor! ca viaţa să nu moară de infinitul ei... Caut astrul cel mai departe de pămînt; în el să-mi fac un leagăn şi un sicriu, şi să mă nasc din mine şi să mor în mine.

Cînd aspiraţia spre neant atinge intensitatea unei erotici, timpul sau eternitatea nu-ţi mai spun nimic. Acum sau pururea sînt elemente cu care se operează în lume, sînt puncte de reper, convenţii de muritor. Eternitatea ne pare un bun, pe care umblăm să-l cucerim, sau timpul o lipsă de merit, de care ne scuzăm în toate împrejurările. Ce sînt toate acestea, pentru cine priveşte din absenţa absolută şi-şi deschide ochii în desăvîrşirea unui nicăieri? Zăreşte el, în încîntarea pură a nimicului, în priveliştea bolnăvicios de goală, vreo pată ce s-atingă un nesfîrşit virgin?

Timp şi eternitate sînt forme ale aderenţei sau inaderenţei noastre la lume, dar nu ale lepădării totale, care e o muzică fără sunete, o aspiraţie fără dorinţă, o viaţă fără respiraţie şi o moarte fără stingere.

La marginea extremă a subţierii fiinţei, acum, aici, acolo, niciodată şi totdeauna îşi pierd înţelesul, căci unde să mai găseşti un loc sau o clipă, cînd nu mai păstrezi din lume nici amintirea ei?

Acest nicăieri voluptuos, dar de o voluptate fără conţinut, e un extaz formal al irealităţii. O stare de transparenţă devine fiinţa noastră şi un trandafir gîndit de un înger nu e mai uşor şi mai vaporos ca înariparea spre desăvîrşirea planantă a nefiinţei.

Veşnicia e un prilej de mîndrie a muritorilor, o formă pretenţioasă, prin care îşi mulţumesc un gust trecător de nonviaţă. Veşnic dezamăgiţi de ea, ei redevin

solidari cu propriile lor fantome şi iubesc mai departe timpul etern care-i viaţa. Prin ce se deosebeşte acesta de eternitate? În el trăieşti, căci nu se poate respira decît în beţia infinitei deveniri, pe cînd eternitatea este luciditatea devenirii.

Cînd, în curgerea lucrurilor, ne scoatem capul nemulţumiţi şi ne trezim răzvrătiţi din beţia fiinţării, încercarea de evadare ne împinge spre negarea timpului. Decît, eternitatea ne obligă la o continuă comparaţie cu temporalitatea, ceea ce nu se mai întîmplă în suspendarea radicală din experienţa neantului, care „este" neutralitate atît faţă de timp, cît şi de veşnicie, neutralitate faţă de „orice".

Eternitatea ar putea fi treapta finală a timpului, precum neantul sublimarea ultimă a eternităţii.

Curios cum, atunci cînd îţi dai seama că fiinţele sînt umbre, că totul e zadarnic — te îndepărtezi de lume pentru a găsi unicul rost în contemplaţia nimicului, cînd puteai rămîne prea bine în umbrele şi în nimicul de fiecare zi. De unde să derive nevoia de a superpune neantului efectiv un neant suprem?

Eventualitatea paradisului mă face să sorb toate amărăciunile de sub soare... Şi chiar fără şansa acelei perfecţiuni, nu e îngrozitor să mori pe la mijlocul lor, să laşi atîtea neîmplinite mîhniri, să te săvîrşeşti în diletant al nefericirii? — De-ţi supravieţuieşte o singură tristeţe, zadarnic cerşit-ai izbăvirea nemiloasei nopţi.

A vorbi de eternitate şi a te făli cu ea presupune o vitalitate a organului temporal, un omagiu secret timpului, prezent prin negaţie. A şti că eşti în eternitate înseamnă a fi în clar cu distanţa ta de ea, a nu fi total înlăuntrul ei. Din zarea unei totalităţi vii, a unei existenţe prezente, conştiinţa indică totdeauna o absenţă.

Doar trăind nemijlocit şi naiv în veşnicie, ai înfrînt energia organului temporal. Sfinţenia — un imediat al eternităţii — nu se mîndreşte cu pasul împlinit în afară de trecerea directă a lucrurilor, fiindcă ea este eternitate. Cel mult, se poate spovedi timpului, pentru a se uşura de excesul substanţei proprii. Mărturisirile sfinţilor

izvorăsc din povara pozitivă a veşniciei. Cărţile lor cad în timp, precum stelele din firmament. Exces de eternitate de o parte şi de alta.

Pierderea naivităţii naşte o conştiinţă ironică, pe care n-o poţi înăbuşi nici în preajma lui Dumnezeu. Te tăvăleşti într-o isterie duioasă şi spui tuturor că vieţuieşti... Şi ei te cred.

Devenirea e agonie fără deznodămînt, fiindcă supremul nu-i o categorie a timpului.

Deşerturile sînt parcurile lui Dumnezeu. Prin ele îşi plimbă oboseala de totdeauna şi prin ele se vaicără chinuitele noastre avînturi. Singurătatea e punctul nostru comun cu El, dar şi cu diavolul. Din vremuri de-nceput se-ntrec ei în a fi singuri — şi noi venit-am tîrziu, chiar prea tîrziu, la un concurs fatal. Cînd se vor retrage din arenă, rămîne-vom singuri în Singurătate, şi pustiurile vor fi neîncăpătoare pentru un salt mortal.

Vulgaritatea este o cale de purificare egală extazului — cu condiţia să fie suferinţă. Chinul în gunoi, în murdărie, teroarea-n mahala devin surse mistice — şi eşti mai aproape de cer cînd te îneci cu groază într-o mocirlă, decît privind nepăsător icoana unei madone. Blestemul e un act religios; bunătatea, unul moral. (Ştim noi prea bine că morala nu-i decît aspectul cetăţenesc al înclinării noastre spre Absolut!)

Din fierberea duhorilor lăuntrice se ridică aburi avîntaţi spre azur. De simţi nevoia, aruncă un scuipat spre aştri, eşti astfel mai aproape de măreţia lor decît zărindu-i demn şi cuviincios. O balegă răsfrînge cerul mai personal decît o apă cristalină. Şi ochii tulburi au pete de azur ce compromit monotonia albastră a inocenţei.

Ceea ce de obicei se numeşte perfecţiune constituie o privelişte de fadoare, chiar din lipsa chinului vulgarităţii. Imaginile de desăvîrşire propuse de muritori trezesc o impresie de neîndestulare, de viaţă neîmplinită şi nereuşită. Îngerii au fost scoşi din circulaţie chiar din acest motiv: n-au cunoscut suferinţele degradării, voluptăţile mistice ale putregaiului. Imaginea ideală a desăvîrşirii trebuie schimbată,

şi morala trebuie să-şi însuşească avantajele descompunerii pentru a nu rămîne o construcţie în vînt.

Morala cere purificare. Dar de ce? Ce anume să înlăturăm? Desigur, vulgaritatea. Ea nu poate fi însă îndepărtată decît trăită pînă la capăt, pînă în ultima umilire. Numai după ce ai epuizat toate posibilităţile ei de chin poţi vorbi de purificare. Răul moare doar istovindu-şi vitalitatea. De aceea, triumful moralei implică un exerciţiu dureros în mocirlă. Înecul în ea e mai greu de sens decît o puritate de suprafaţă. Decadenţa în sine n-are mai multă adîncime decît inocenţa? „Un om moral‟ nu-şi merită titlul decît în virtutea titlurilor compromiţătoare din trecut.

A cădea în ispită nu e a cădea în viaţă? Du-ne, Doamne, în ispită şi ne mîntuieşte de cel bun!

Rugăciunea de fiecare zi ar trebui să fie o iniţiere la Răutate şi „Tatăl nostru‟ să sfîşie vălul ce-o acoperă, pentru ca privind-o în faţă, familiari pierzaniei, să fim ispitiţi de cel Bun.

Morala e pierdută de lipsa ei de mister. Să n-ascundă binele nici o taină?

Decolorarea pasiunilor, îndulcirea instinctelor şi întreaga diluare a sufletului modern ne-au dezvăţat de mîngîierile furiei şi ne-au slăbit vitalitatea gîndirii, din care emană arta de a blestema. Shakespeare şi Vechiul Testament ne prezintă oameni faţă de care sîntem maimuţe înfumurate sau domnişori discreţi, ce nu ştiu să-şi urle în spaţiu durerile şi bucuriile, să provoace natura sau pe Dumnezeu. Iată unde au dus cîteva secole de educaţie şi de prostie savantă! Pe vremuri muritorii strigau, astăzi se plictisesc. Explozia cosmică a conştiinţei a fost înlocuită cu intimitatea. Rabdă şi crapă! este deviza pentru distincţia omului modern. Distincţia — asta-i superstiţia unui gen corupt. Dar încordarea spiritului cere un anumit nivel de barbarie, fără de care se moleşesc arcurile gîndirii, un vulcanism ce nu trebuie domolit decît în laşităţi voite. O idee să se rostogolească în avînturi de imn, cu o vrajă de delir sau de fatalitate, aşa cum se întîmplă în incandescenţa blestemelor — aceste limbi de foc ale spiritului.

Modernii sînt călduţi, prea călduţi. N-a bătut ceasul să-nvăţăm iubirea şi ura, ca dimensiuni de natură în suflet? Blestemul este o provocare nemăsurată şi el creşte în tărie cu cît se îndreaptă înspre nemăsurat. Obiectivul lui final e doar incomensurabilul. După ce vorbele au pus la zid un individ, un neam sau natura, sfîrşeşti cu furia spre cer.

Blestemul e ataşare de viaţă prin aparenţe de distrugător; un fals nihilism. Căci nu tuni şi fulgeri decît dintr-o poziţie absolută într-o valoare. Iov iubeşte viaţa cu o pasiune bolnavă, iar Regele Lear se sprijină în orgoliu ca într-o zeitate. Toţi profeţii Vechiului Testament se înfurie în numele a ceva, în numele poporului sau al lui Dumnezeu. Şi în numele nimicului poţi azvîrli blesteme, dacă aderi la el dogmatic. O dezlănţuire necruţătoare şi incendiară, un absolut în ton direct, o năvală de distrugere, cu o certitudine mărturisită sau nu. Că în dosul exasperării se ascunde o credinţă sau titanismul eului, pentru furia blestemării ca atare puţin importă. Nivelul sufletului, înălţimea de pasiune a unei fiinţe, iată totul. Căci în sine, blestemul nu-i decît un dogmatism liric.

Să calci peste deliciul de a muri zilnic în tine, să împarţi în doi povara fiinţării, să ai un vecin pentru decepţii! Femeia comercializează neînţelesul, iar în căsătorie vinzi porţii de singurătate şi blestemul fiinţării devine marfă. Sursa nefericirii în dragoste e teama de a fi iubit, voluptatea singurătăţii întrecînd îmbrăţişările. Femeia nu pleacă de bunăvoie, ci simte prea bine pata de luciditate pe înşelăciunea leşinului dublu. Ce e drept, niciodată ea nu va înţelege cum un om poate fi practicant al nefericirii şi nici în ce fel prezenţa ei vatămă perfecţiunea izolării. Ea totuşi trebuie să se ducă, să se ducă. Şi după ce-a plecat, îţi dai seama ce mare eroare e viaţa cu ea şi fără ea.

Dac-ai putea muri lumii în umbra femeii, dacă parfumul ei ar fi emanaţie de melancolie pentru adormirea unei inimi, smulsă pămîntului!

Există dezlipiri de lume care te năpădesc subit, ca adieri mortale, şi-n care înţelepţii îţi par biete veveriţe, iar sfinţii profesori rataţi.

Cheia pentru inexplicabilul soartei noastre este setea de nefericire, adîncă şi tainică şi mai durabilă ca dorinţa zvăpăiată de fericire. De-ar predomina aceasta, cum am lămuri îndepărtarea vertiginoasă de rai şi tragedia ca o condiţie firească? Istoria întreagă e proba limpede că omul nu numai că n-a fugit de chin, dar i-a născocit mreje, pentru a nu scăpa cumva din vraja lui. Dacă n-ar fi iubit durerea, n-ar fi avut nevoie să născocească iadul — utopie a suferinţei. Şi dac-a preferat uneori cu mai multă ardoare raiul, a făcut-o pentru fantasticul lui, pentru garanţia de irealizabil — o utopie estetică. „Evenimentele" istoriei ne arată însă clar ce a luat el în serios...

De mult nu mai trăiesc în moarte, ci în poezia ei. Te topeşti aşa într-un flux mortal, sălăşluind visător în delicată agonie, vrăjit de miresme funebre. Căci moartea-i untdelemn ce se prelinge pe spaţiul nevăzut al lepădării noastre de lume şi ne învăluie de o amînare plăcut-dureroasă a stingerii, pentru a ne sugera că viaţa-i un final virtual şi devenirea potenţialitate infinită de sfîrşit.

A suferi e modul de a fi activ fără să faci ceva.

În mod corect, nu te poţi întreba ce este viaţa, ci ce nu este.

Dorul de moarte începe ca secreţie obscură a organismului şi sfîrşeşte într-un leşin de poezie. Stingerea voluptuoasă de fiecare zi e o adormire a sîngelui. Şi această adormire e tristeţea însăşi.

Numai după ce ai suferit pentru toate lucrurile ai dreptul să-ţi baţi joc de ele. Cum o să calci în picioare ce n-a fost chin? (Sensul universalei ironii.)

Gustul singurătăţii nu-şi află o împlinire mai deplină ca în dorinţa covîrşitoare de moarte, care, mărindu-se peste rezistenţele noastre şi noi neputînd muri, devine — prin reacţiune — o revelaţie a vieţii.

Cum aş putea să uit că sînt, cînd excesul morţii mă dezleagă de moarte?

Voi descoperi viaţa în plinătatea ei cînd voi începe să gîndesc împotriva mea, cînd nu voi mai fi de faţă în nici un gînd...

La început socoteşti moartea realitate metafizică. Tîrziu, după ce-ai gustat din ea, după ce te-a înfiorat şi te-a strivit, o înlocuieşti prin sentimentul ei. Vorbeşti atunci de frică, de nelinişte şi de agonie, şi nu de moarte. Astfel se face trecerea de la metafizică la psihologie.

Lumina mi se pare tot mai străină şi mai departe; o privesc — şi mă cutremur. Ce să caut prin ea cînd noaptea-i o auroră de gînduri?

...Dar priviţi, priviţi lumina: cum foşneşte şi cum cade-n zdrenţe, de cîte ori eşti surpat de tristeţi. Doar ruina zilei ne va ajuta să ridicăm viaţa la rangul de vis.

...Dulceaţa morţii să fie altceva decît un maximum de irealitate? Şi aplicarea spre poezie, altceva decît topire în fantomal?

E atîta voluptate muzicală în dorul de moarte, c-ai vrea nemurirea numai pentru a nu o întrerupe. Sau de-ai găsi un mormînt în care s-o continui, să mori nesfîrşit în dorul de a muri! Căci nici un amurg marin şi nici o melodie terestră nu pot înlocui creşterea destrămată şi poezia evanescentă a muririi.

Nicăieri mai mult ca în paturile vechi ale hotelurilor provinciale sau în priveliştea brumată a bulevardelor nu eşti mai legănat de sugestiile stingerii şi mai dispus să guşti dintr-un moment final.

Prin moarte devine omul contemporan cu sine însuşi.

Ca să nu te plictiseşti, trebuie să fii sfînt sau dobitoc, în aşa măsură vacanţa esenţială a conştiinţei defineşte soarta omului. Plictiseala e un fel de echilibru instabil între golul inimii şi golul lumii, o echivalenţă de vid, care ar însemna împietrire, de n-ar fi prezenţa secretă a dorinţei. Iluminarea şi îndobitocirea — una

prin plus şi alta prin minus — se aşază în afară de soarta omului şi deci în afară de posibilităţile plictiselii. Putem fi noi însă absolut siguri că sfinţilor nu le e urît uneori în Dumnezeu şi că dobitoacele — aşa cum le trădează privirea lor vacantă — nu simt nimicul neştiinţei lor?

Omul nu-şi poate tîrî toată viaţa în plictiseală, deşi aceasta nu-i o boală, ci o absenţă de intensitate. Golul consecutiv unei suferinţe sau amintirea rece a unei nefericiri; curgerea tăcerii căreia nu-i putem proiecta un conţinut; insensibilitatea erotică şi regretul de a n-o învinge — sînt stări ce alcătuiesc degradarea conştiinţei şi care succed unor emoţii intense, ce nu le mai putem atinge. Nu te doare nimic, dar ai prefera un chin precis vagului de nelinişte. Însăşi boala este un conţinut — şi unul substanţial —, faţă de indiferenţa apăsătoare şi tulbure a plictiselii, în care te simţi bine, deşi răul unei boli sigure e preferabil. Orice chin e regretat pentru precizia lui. Boala e ocupaţie; plictiseala nu. De aceea seamănă ea unei eliberări — de care am vrea să scăpăm.

Acesta-i paradoxul plictiselii: de a fi o absenţă şi de a nu putea fi exteriori ei. Faţă de boală — o sănătate insuportabilă, iritantă, un bine surd şi monoton şi care nu e grav decît pentru impresia de neterminabil, de infinit vulgar. O însănătoşire ce nu se mai gată... Plictiseala? O convalescenţă incurabilă.

Viaţa, în sensul ei pozitiv, este o ordine a posibilului, o cădere în viitor. Cîte ferestre îi deschizi spre acesta, atîta cantitate de posibil realizezi. Deznădejdea, dimpotrivă, este negaţia posibilului şi de aceea a vieţii. Mai mult. Ea este intensitate absolută perpendiculară pe Nimic.

Ceva e pozitiv cînd are o legătură lăuntrică cu viitorul, cînd creşte spre el. Întru cît viaţa tinde spre un plin temporal, ea se împlineşte. Deznădejdea crescînd în sine, intensitatea ei e un posibil fără viitor, o negativitate, o înfundătură în flăcări. Cînd ai ajuns însă să deschizi ferestre disperării, atunci viaţa — năpădită de sine însăşi — pare o graţie dezlănţuită şi un clocot de zîmbete.

„Vulpile au vizuini şi păsările cerului au cuiburi; dar Fiul omului n-are unde-şi odihni capul.“ (Luca, 9, 10) — Mărturisirea aceasta a lui Isus — şi care întrece ca nivel de singurătate Ghetsimani — mi-l apropie mai mult decît toate dovezile de iubire care i-au asigurat un credit cvasietern printre muritori. Cu cît te deosebeşti de oameni, cu atît ai mai puţin loc în lume pentru ca accesul la divin să te separe de singurătate. Ultimul cerşetor e un proprietar faţă de rătăcirea pămîntească a lui Isus. Oamenii l-au răstignit chiar pentru a-i găsi un loc şi lui, pentru a-l lega cumva de spaţiu. Decît, ei n-au observat că pe cruce capul se odihneşte în direcţia cerului sau, în tot cazul, mai mult pe cer decît pe pămînt. Şi Învierea, ce e ea dacă nu proba că un Dumnezeu nici mort nu se poate odihni în lume şi ca el orice om ce nu mai este om?

O lespede a acoperit trei zile insomnia lui Isus. Căci nu-mi pot închipui un Dumnezeu mort care să nu-şi privească moartea.

Doar pentru cei ce şi-au dormit viaţa moartea poate însemna un somn. Ceilalţi, atinşi de veghe, vor supravieţui treji cenuşii lor sau scheletului ironic! — Cînd nici o fibră n-a rămas nestrăpunsă de cunoaştere, atunci nimic nu te poate face să crezi c-ai încetat cîndva a fi conştient. Şi se pare explicabil să mori, dar cine te-ar putea opri să crezi c-ai înceta să ştii şi să te ştii? E ca şi cînd nu-ţi vei odihni capul nicăieri şi niciodată...

Dorinţa de singurătate să fie oare altceva decît deghizarea poetică a egoismului?

Lumea poate exista doar pentru cei ce n-au văzut-o. Ceilalţi şi-au pierdut vederea de atîta aparenţă şi şi-au rănit ochii într-un real minor. Spaţiul oferit de visuri n-are orizont şi astfel se întinde el generos unei priviri plecate, spre a nu se mai opri.

Cum se dezmărgineşte lumea într-o simţire asfinţită!

De-aş fi Dumnezeu, m-aş face orice afară de om. — Ce mare ar fi Isus, dac-ar fi fost mai mizantrop!

Faţă de materie, viaţa reprezintă un avantaj de intensitate. Tot aşa boala faţă de viaţă, cu diferenţa că ne aflăm în prezenţa unei intensităţi negative.

Cînd eşti bolnav, natura te obligă la cunoaştere; te pomeneşti că ştii fără voia ta. Totul ţi se dezvăluie indiscret, căci tainele şi-au pierdut pudoarea în ştiinţa involuntară care e boala.

Cum viaţa nu-i respirabilă la rece, găsi-vom focurile să aprindem minţile? Nădejdile cresc din incendiul lucidităţii.

Întrebare în faţa trecutului: la ce-mi serveşte un „eveniment"? Istoria universală există doar ca mijloc de autointerpretare. Întîmplările care nu m-au descoperit mie însumi s-au „întîmplat" vreodată? — Faţă de trecut trebuie să fim mai subiectivi decît faţă de prezent.

Singurătatea-i o exasperare ontologică a fiinţei noastre. Eşti mai mult decît trebuie. Iar lumea-i mai puţin decît ar trebui.

Adevărul este o eroare exilată în eternitate.

Omul se chinuie să fie măcar o greşeală, precum Dumnezeu un adevăr. Amîndoi sînt pe cale cu şanse reduse şi speranţe puţine. Este drept că Dumnezeu e pe drum din veşnicie şi se caută pe sine din începuturi, pe cînd rătăcirea umană e de dată mai recentă. Dacă putem fi mai blînzi cu omul, mai găsi-vom concesii pentru Dumnezeu, care nu-i mai mult de o sinteză a scuzelor noastre? L-am definit cu toţii prin absenţe, i-am îngăduit fiinţa de cîte ori a fost nevoie, i-am iertat neîmplinirea pînă la laşitate. Noi şi aşa ne vom îneca în eroare, dar un Dumnezeu ce nu dispune decît de o frîntură de adevăr! Fiţi siguri că, de l-ar fi descoperit, ni l-ar fi trîmbiţat de mult.

Un gînd ce nu mişcă pe un lepros, are el vreo legătură cu singurătatea? Şi o carte ce nu poate fi închinată amintirii lui Iov...

...Aş vrea să mă bocească fantome de îngeri căzuţi, pe frînturi de melodii culese din inima mea, acordată din naşterea corului lor.

Atît un plus, cît şi un minus de viaţă mă pătrund de un fior de irealitate. O mare moartă şi o mare furioasă, într-o măsură egală, sînt lipsite de ritm.

Şi cum nu pot merge în pasul vieţii, apele ei, fie că se retrag, fie că mă copleşesc, mă aruncă pe-un uscat din care totul a fost.

Plăcerea de-a te depărta de fire din învălmăşeala lăuntrică, de-a sări fiinţa în mîndria unei vîltori nemăsurate... Cine nu se leagănă în întinderea golurilor cu nădejdea unei răzbunări, cine nu gustă în vid o seducţie de plinătate viitoare — acela nu se ştie măcina pozitiv, nu-şi ştie cheltui cu folos excesul de zădărnicie al vitalităţii.

Psihologii, care se aplică asupra altora, fiindcă ei înşişi n-au destul suflet, derivă înclinaţia spre ireal numai din deficienţele noastre. Ei nu cunosc în ce fel absenţa poate izvorî dintr-o senzaţie de barbarie. Sau cum se amestecă anemia şi barbaria în priveliştea de irealitate a vieţii. Căci, într-adevăr, la ce le-am vorbi de un sînge fără ritm, potrivit în vine spre amintirea unei mări fără valuri şi a unei mări numai valuri?

Niciodată viaţa nu mi-a părut demnă de a fi trăită. Ea merită uneori prea mult şi alteori prea puţin. Insuportabilă în amîndouă cazurile. Sinuciderea din dragoste de viaţă nu e cu nimic mai neîndreptăţită decît cea oficială şi curentă. Ba e chiar mai naturală... Raiul este o stare de sinucidere continuă, ca şi iadul. Între ele se intercalează starea de nesinucidere numită a fi.

Dacă, printr-o concesie cerească, mi-ar fi îngăduit să stau de vorbă cu vreun muritor din alte veacuri, aş alege pe Lazăr cel înviat. El mi-ar ajuta desigur

să-nţeleg teama retrospectivă, sentimentul c-ai fost mort, că te-ai născut din moarte şi mergi spre altceva..., că eşti expus unui vag absolut, naşterea derivînd din precizia morţii. Lazăr mi-ar putea spune cum poţi muri cînd nu mai mergi spre moarte, cum poţi scăpa de Învierea asta infinită...

Gîndul că viaţa ar putea fi altceva decît o demonică înflorire, că ea ar duce spre ceva, spre un rost exterior zadarnicei ei desfăşurări — mi se pare atît de apăsător şi de neavenit, că adeverirea lui m-ar răni nevindecabil. Atunci nesfîrşitul ce nu l-ai făcut şi toate leneviile scuzate prin cinism s-ar năpusti peste groaza ta înmărmurită. — Nu sîntem rataţi decît dacă viaţa are un sens. Fiindcă numai în acest caz tot ce n-am îndeplinit alcătuieşte o cădere sau un păcat. Într-o lume cu un rost afară de ea, într-o lume care tinde spre ceva, sîntem siliţi să fim pînă în marginile noastre.

De s-ar găsi vreun muritor să-mi dovedească prezenţa unui sens absolut, să-mi demonstreze o etică imanentă devenirii — mi-aş pierde minţile de remuşcare şi deznădejde. Cînd ţi-ai risipit viaţa mîngîindu-te în inutila trecere, în vicleşugurile devenirii, cînd ai suferit pătimaş în aparenţe — Absolutul te îmbolnăveşte. Hotărît lucru! Viaţa nu poate avea un rost. Sau dacă are, va trebui să-l ascundă de vrea să ne mai aibă.

Cine iubeşte cît de puţin libertatea nu se poate înjuga de bunăvoie într-un sens. Chiar dacă este vorba de sensul lumii.

Nostalgia mării premerge şi urmează introspecţiei.

Orice fel de luciditate este conştiinţa unei pierderi.

Felul nostru de a concepe lucrurile depinde de atîtea condiţii din afară, încît s-ar putea scrie geografia fiecărui gînd. Am începe cu nuanţa cerului şi am sfîrşi cu poziţia scaunului. Mahalaua cugetării îşi are şi ea rosturile ei.

Pascal — dar mai cu seamă Nietzsche — par nişte reporteri ai eternităţii.

Cînd te-ai cufundat nemilos în străfundurile firii şi le-ai despuiat de bogăţii în ochiri subterane, te pomeneşti mîndru şi înfumurat în legănările nimicului. Ce te face însă ca în acest dezmăţ metafizic să te opreşti deodată, ca fulgerat de-un este? Rezistenţele ascunse ale sîngelui, patimile năvălind cunoaşterea sau instinctele asediind spiritul? E ceva în noi care refuză nimicul, atunci cînd mintea ne arată că totul e nimic. Acest ceva să fie totul? Se prea poate, de dată ce trăim prin el.

Sfinţii, nebunii şi sinucigaşii par a fi învins acest ceva, nelămuritul esenţial şi ascuns care stăvileşte spiritul în ultima lui mîndrie. Noi ceştilalţi, rataţi ai absolutului, — sîntem pîndiţi de viaţă cînd ne credem mai departe de ea. Şi dacă ne iese înainte cînd o uitasem, din şoaptele ei descifrăm că absolutul nu-i decît Nimicul ca treaptă din urmă a cunoaşterii. Şi atunci dăm înapoi... Spiritului, viaţa nu-i decît o batere în retragere.

Nostalgia infinitului, fiind prea vagă, ia formă şi contur în dorul de moarte. Căutăm precizie pînă şi în lîncezeala visătoare sau în sfîrşeala poetică. Moartea introduce oricum o anumită ordine în infinit. Nu este ea singura lui direcţie?

Împotriva sinuciderii nu se poate face decît un fel de întîmpinare: nu e firesc să-ţi pui capăt zilelor înainte de a-ţi fi demonstrat pînă unde poţi merge, pînă unde te poţi împlini! Deşi sinucigaşii cred în precocitatea lor, ei totuşi consumă un act înainte de-a fi atins o maturitate efectivă, de a fi copţi pentru o stingere voită. Că un om vrea să termine cu viaţa, este uşor de înţeles. De ce nu-şi alege însă culmea, momentul cel mai favorabil al creşterii lui? Sinuciderile sînt oribile chiar prin faptul că nu se fac la timp, că ele întrerup o soartă, în loc s-o încunune. Un sfîrşit trebuie grădinărit. Pentru antici, sinuciderea era o pedagogie; sfîrşitul încolţea şi înflorea în ei. Şi cînd se stingeau de bunăvoie, moartea era un sfîrşit fără amurg.

Modernilor le lipseşte cultura lăuntrică a sinuciderii, estetica sfîrşitului. Nici unul nu moare cum trebuie şi toţi se sfîrşesc la întîmplare. Neiniţiaţi în sinucidere, nişte amărîţi ai morţii. Dac-ar şti ei să se termine la timp, n-am suferi nici unul de strîngerea de inimă la vestea atîtor şi atîtor „acte disperate" şi n-am numi „nefericit" un om ce-şi sfinţeşte propria împlinire. Lipsa de axă a modernilor nicăieri nu apare mai izbitoare ca în depărtarea lăuntrică de sinuciderea îngrijită şi gîndită, de sinuciderea ca oroare de ratare, îndobitocire şi bătrîneţe, de sinuciderea ca omagiu forţei, înfloririi şi eroismului.

De cîte ori nu mă ispitesc presimţiri de extaz, de atîtea ori mă simt obiect. Pare că a îngheţat lumina pe creier... şi timpul s-a năruit într-o inimă moartă.

Privesc pietrele şi le invidiez zvîcnirile. Vor pricepe ele vreodată că mă ofer odihnei lor? Şi stîncile voi-vor ele să se înece în tăcerea sîngelui?

...Ajungi aşa obiect desfrînat de nepăsare şi în care natura îşi contemplă ultima ei înmărmurire.

Împietrirea ta trezit-a gelozia pietrelor? Văzut-ai cum gheţarilor le mijesc vinele?

Nu gîndesc asupra morţii, ci ea se gîndeşte pe sine. Tot ce e posibilitate de viaţă în ea respiră prin mine şi nu exist decît prin timpul de care e capabilă veşnicia ei. Întru cît se apără de propriul ei absolut, întru cît se refuză măreţiei şi scoboară de bunăvoie într-o degradare temporală, într-atît sînt. Pînă şi-n moarte caut viaţa, şi rostul meu nu este decît a o descoperi în tot ce nu e ea. Dacă mortăciunea divină ar fi mai vie, de mult aş poposi în braţele ei. Dar Dumnezeu a împrumutat prea puţin vieţii ca să am ce să caut în pustiul lui.

Nu se mai poate trăi decît pîndind viaţa peste tot unde nu-i la ea acasă, ca s-o salvezi de la înstrăinare. Astfel, te surghiuneşti în moarte, ca să guşti viaţa în umbletul ei deşert.

Ceea ce lipseşte sănătăţii este infinitul. Iată de ce au renunţat oamenii la ea.

În îmbrăţişări, senzaţia de fericire şi de nefericire te chinuie într-o sfîrşeală echivocă, în care ai vrea ca din senin să te spulbere un trăsnet. Din buze emană o dulceaţă mortală, inundînd marginile firii şi înecîndu-te într-o deznădejde de paradis. Niciodată moartea nu pare mai învăluitoare ca în preajma dezamăgirii erotice. Dragostea-i un înec, o scufundare în fiinţă şi în nefiinţă. Căci orice voluptate e o împlinire şi o stingere. Doar iubind poţi bănui cum autodistrugerea este baza rodniciei. Fără femeie — muzică rătăcită-n carne —, viaţa ar fi o sinucidere automată. Căci într-adevăr, fără ea în ce-am muri? Unde am descoperi stingeri mai aromate, unde am înflori în amurguri şi am pîlpîi îngropîndu-ne?

Dacă oamenii ar umbla goi, ar cîştiga mult mai uşor siguranţa fizică a morţii. Hainele se interpun între noi şi rosturile noastre, creînd o iluzie de putere şi neatîrnare. Cînd treci însă gol prin faţa unei oglinzi, te pomeneşti menit pieirii, căci trupul e un zăcămînt de zădărnicie, în care mucegăieşte gîndul nemuririi.

După cîteva milenii de civilizaţie, de-ar începe oamenii să umble dezbrăcaţi, aruncînd cu hainele iluziile implicate, ar deveni cu toţii metafizicieni.

Doar cînd te zăreşti gol ţi-aduci aminte că exişti şi că eşti muritor. Îmbrăcămintea ne împrumută o superioritate artificială asupra timpului. Cum o să fii muritor, cu o pălărie pe cap şi cu o cravată la gît? Hainele au creat mai multe iluzii decît religiile.

Pare că mii şi mii de vieţi necunoscute se sinucid înlăuntrul meu şi din suspinele lor se alcătuieşte un extaz final, că nu sînt mai mult de o boltă peste infinite sfîrşituri... De m-aş putea împrăştia în elementele chinului, să mă fărîm în frînturi de sfîşieri şi să nu mai fiu nicăieri şi în primul rînd în mine! Ca într-un delir de absenţă, să mă suprim în toate şi să mă sting, centrifugal mie.

Omul este drumul cel mai scurt între viaţă şi moarte.

Moartea este sublimul la îndemîna fiecăruia.

Cele mai crîncene dureri şi halucinaţiile de groază cele mai crude nu mi-au lăsat un dezgust comparabil celui ce urmează despărţirii de un grup de oameni pe care îi urăşti sau pe care îi iubeşti. Ai fost sau n-ai fost strălucitor, admirat sau dispreţuit, cînd te desparţi de ei, orice sinucidere e prea dulce. Fiece cuvînt ce l-ai spus parcă a devenit noroi şi se ascunde undeva pe fondul izolării tale, ca să te murdărească în faţa ta. Vorbele se transformă în otravă şi, după ce te-ai spovedit ceasuri şi ceasuri, te ameţeşte vidul oamenilor şi-al tău. Tot ce nu e singur putrezeşte, şi niciodată n-am fost singur pînă la înmugurire.

După orice conversaţie, eşti mai părăsit ca în mormînt. ºi-ai uşurat spiritul şi ţi-a putrezit inima. Vorbele au zburat în vînt şi cu ele substanţa izolării tale.

Distanţa de lume o putem verifica doar în iubire. În braţele femeii, inima se supune instinctului, dar gîndul rătăceşte în preajma lumii, fruct bolnav al dezrădăcinării erotice. Şi de aceea în clocotul senzual al sîngelui se înalţă un protest melodic şi sfîşietor ce nu-l distingem totdeauna, dar e prezent în spaţiul unei licăriri, amintindu-ne în treacăt vremelnicia duioasă a voluptăţii. Cum am culege altcum moartea trandafirie din fiece sărut, învăluiţi agonizant de îmbrăţişări?

Şi cum ne-am măsura singurătatea, de nu ne-am privi-o în ochii pierduţi ai femeii? Căci prin ei, izolarea îşi oferă o privelişte de infinit sieşi.

Echivocul iubirii pleacă din faptul că eşti fericit şi nefericit în acelaşi timp, chinul egalînd voluptatea într-un vîrtej unic. De aceea, nefericirea în dragoste creşte cu cît femeia te înţelege şi te iubeşte mai mult. O pasiune fără margini te face să regreţi că mările au fund, şi dorul de scufundare în nemărginit îl stingi în nesfîrşitul azurului. Cerul măcar n-are graniţe şi pare făcut pe măsura verticalei sinucideri.

Iubirea-i o ispitire de înec, o tentaţie de adîncime. Prin aceasta seamănă morţii. Aşa se explică de ce sentimentul sfîrşitului îl au numai naturile erotice.

Iubind, scobori pînă în rădăcinile vieţii, pînă în prospeţimea fatală a morţii. Nu sînt fulgere ca să te lovească în îmbrăţişări, iar ferestrele dau spre spaţiu pentru a te putea arunca prin ele. Este prea multă fericire şi prea multă nefericire în suişurile şi scoborîşurile iubirii şi inima e prea îngustă dimensiunilor ei.

Erotica emană de dincolo de om; îl copleşeşte şi-l năruie. Şi de aceea, năpădit de valurile ei, zilele trec fără să mai observi că obiectele sînt, vietăţile se agită şi viaţa se macină, căci prins în somnul voluptuos al iubirii, de prea multă viaţă şi de prea multă moarte, le-ai uitat pe amîndouă, încît, trezit din dragoste, sfîşierilor ei neîntrecute le urmează o prăbuşire lucidă şi nemîngîiată.

Sensul mai adînc al iubirii nu este inteligibil nici prin „geniul speţei" şi nici chiar prin depăşirea individuaţiei. Cine poate crede că ea ar atinge intensităţi atît de furtunoase, de o neumană gravitate, dacă noi am fi simple instrumente într-un proces în care personal pierdem? Şi cine poate admite că ne-am angaja în suferinţe atît de mari, ca să fim doar victime? Sexele nu sînt capabile de atîta renunţare şi nici de atîta înşelăciune.

În fond, iubim ca să ne apărăm de vidul existenţei, ca o reacţiune împotriva lui. Dimensiunea erotică a fiinţei noastre este o plinătate dureroasă care umple golul din noi şi din afară de noi. Fără invazia vidului esenţial, care roade sîmburele firii şi năruie iluzia necesară fiinţării, dragostea ar fi un exerciţiu uşor, un pretext plăcut, şi nu o reacţie misterioasă sau o zvîrcolire crepusculară. Nimicul ce ne înconjoară suferă de prezenţa Erosului, care şi el este o înşelăciune, atinsă de existenţă. Din tot ce se oferă simţirii, iubirea este un minim de vid, la care nu putem renunţa fără să deschidem braţele golului firesc, banal şi veşnic.

Fiind maximum de viaţă şi de moarte, iubirea constituie o irupţie de intensitate în vid. Şi orice intensitate este o suferinţă a vidului.

Chinul dragostei — l-am suporta noi oare de n-ar fi el o armă în contra plictiselii cosmice, a putregaiului imanent? Sau am luneca noi pe moarte cu încîntare şi suspine, de n-am găsi în ea o cale de a fi spre nefiinţă?

Nu te poţi consola de neantul lumii prin forţă, ci prin orgoliu. Fiece om e prea mîndru ca să se închine în faţa evidenţelor. Şi atunci inventează existenţa.

Intimitatea mea cu lucrurile ce se sting? Mă supravieţuiesc după orice tristeţe...

Doar fiind pînă în gît în nefericire, începe inima să-mi bată. Suspinul e spaţiul ideal al respiraţiei, iar fericirea nu-i temperatura vieţii.

Se prea poate ca în sine iubirea să conţină un potenţial de fericire mai mare decît este înclinată a crede mintea noastră, molipsită de inimă. De unde vin atunci acordurile funebre ale esenţialei beţii şi parfumul de sinucidere al îmbrăţişărilor?

Arheologia fatală a iubirii scoate la suprafaţă nu numai durerile clare, actuale, ci şi toate nefericirile incomplete, pe care credeam a le fi îngropat pe veci, însîngerările ce le socoteam isprăvite şi însetează dorul suferinţelor prelungi. Întocmai ca în liturghia erotică a lui Wagner, latura de umbre a trecutului se însufleţeşte şi pune stăpînire pe chinul nostru incert, încît sîntem mai puţin nefericiţi din senzaţiile imediate ale iubirii, cît din cele dezmorţite şi trezite din trecut.

Dacă dragostea n-ar fi mai mult de o prezenţă epidermică, ar fi imposibil s-o asociezi suferinţei. Dar ei îi convine un nesfîrşit de predicate, ca şi lui Dumnezeu. Femeia poate fi un infinit nul; în faţa iubirii însă, infinitul roşeşte. Căci totul e prea puţin, raportat la ea. Nu sînt clipe de dragoste faţă de care moartea pare o simplă obrăznicie?

Sînt oameni care, de n-ar putea gîndi asupra iubirii, ar înnebuni de iubire. Reflexia este un derivativ unic. Fără ea, nimic n-ar putea fi suportabil. Am muri atunci din cauza lui Dumnezeu, a muzicii sau a femeii. Transpoziţia reflexivă îndulceşte furia patimilor şi atenuează transportul spre nefiinţă din orice voluptate. În felul acesta devine gîndirea un instrument de mediocritate.

Ne agităm, credem şi gîndim ca să ne scuzăm existenţa. Este ca şi cum cineva ne-ar privi din altă lume cu dispreţ, iar noi, pentru a nu cădea victime ale dezgustului său, ne justificăm prin gesturi, vorbe şi fapte. Nădăjduim astfel să obţinem îndurarea sa, iertarea curiozităţii de a fi. — Iar cînd acel cineva e botezat Dumnezeu, împodobim jalnicul nostru spectacol, ca şi cum acesta ar fi altceva decît oglinda Marelui Amărît.

Totul mă răneşte şi raiul îmi pare prea brutal. Orice atingere-i o rostogolire de stînci şi răsfrîngerea stelelor în ochi visători de fecioară mă doare, ca materie. Florile răspîndesc parfumuri mortale şi un crin nu e destul de pur unei inimi fugare din tot. Doar visul de fericire al unui înger ar putea oferi un pat legănării ei astrale.

Lumea s-a vestejit în periferiile inimii, iar mintea zace-n înserări. Universul îşi întinde zîmbetul lui înfricoşat, în care disting — simbol al vieţii — un înger canibal.

Nimic nu poate fi redus la unitate. Haosul pîndeşte lumea la toate colţurile. Contradicţia nu e numai sensul vieţii, dar şi al morţii. Orice act este identic tuturor celorlalte. Nu există nici nădejde şi nici deznădejde, ci toate sînt deodată. Mori trăind şi trăind mori. Absolutul este simultaneitate: amurguri, lacrimi, muguri, bestii şi roze; toate înoată în beţia indistinctului. Ah! singurătăţile pline — cu senzaţia de Dumnezeu în transă — şi-n care eşti gelos pe tine însuţi!

Dacă nu simţi că marea îţi poate servi de pseudonim, n-ai gustat o clipă din singurătate.

Medicii n-au urechea destul de fină. Dar cînd ştii că-n orice auscultaţie ai descoperi un marş funebru...

Prin tristeţi, îţi pierzi poziţia de om. De-aş da drum slobod pornirilor mele, m-aş odihni într-un cimitir de cerşetori sau de împăraţi nebuni.

Numai ca sursă de nefericire este femeia o revelaţie a absolutului. Sorbindu-i metafizic alcătuirile misterioase, înfrîngi viaţa cu mijloacele ei proprii, chiar cînd panica anemiei, în preajma leşinului esenţial, toarnă văpăi abstracte în sînge.

O dragoste împlinită, o voluptate ce nu-i un delicios dezastru, compromite în măsură egală pe bărbat şi pe femeie. Iubirea nu se poate suporta, ci numai suferi. Cu fruntea pe sîni, te despămînteneşti cu tot pămîntul.

Orice-ai face, pentru femeie nu poţi avea decît un cult, chiar misogin fiind. Şi apoi, adoraţia are un prestigiu mai înalt cu cît nu se aplică unei valori intrinseci. Nu adori femeia, ci ceea ce eşti prin ea. Un cult necesar pentru a evita narcisismul.

După femei alergi din frică de singurătate şi rămîi cu ele dintr-o sete egală acelei frici. Căci mai mult decît în orice, în iubire eşti putred de tine însuţi.

Sexualitatea-i o operaţie în care eşti, rînd pe rînd, chirurg şi poet. O măcelărie extatică, un grohăit de aştri. — Nu ştiu de ce în iubire am senzaţii de fost-sfînt....

Iubirea ne arată pînă unde putem fi bolnavi în cadrul sănătăţii. Starea amoroasă nu-i o intoxicare organică, ci metafizică.

Orice s-ar spune despre sinucidere, nimeni nu-i poate răpi prestigiul absolutului. Căci nu-i ea o moarte care se întrece pe sine?

Obosit de individuaţie, aş vrea să mă odihnesc de mine. Şi cum mi-aş prăfui inima în depărtări, ca din urmele de sînge să lingă şerpii însetaţi de otravă — şi vipere încîrligîndu-se în creier şi sugînd idei după idei, tîrîtoare îmbătate de deznădejde! Prăbuşiţi-vă, tăriilor, nu veţi avea ce mai turti! Căci aştrii se învîrt în univers ca ouă clocite, ale căror emanaţii toţi trandafirii raiului nu le vor acoperi. Putea-voi să-mi sfărîm gîndurile de propria mea umbră?

Dracii de-ar gusta din amarul sîngelui ar înnebuni de tristeţe. Şi el circulă prin vine în bunăvoie — şi nimeni nu-l opreşte... Parcă se dezgheaţă lacrimi în el, într-un oftat prelung şi îndepărtat. Cine-mi va fi plîns în sînge?

Dacă iubirea n-ar fi amestecul irezolvabil de crimă premeditată şi de infinită delicateţe, ce uşor ne-ar fi s-o reducem la formulă! Dar chinurile amoroase întrec

tragedia lui Iov... O lepră eterică-i erotica... Societatea nu te izolează, ce e drept, dar îţi agravează chinul, micşorîndu-ţi izolarea.

Nimic nu neagă mai intens şi mai dureros viaţa ca pulsaţia ei supremă în iubire. Şi vrînd a ne lega de ea prin femeie, nu facem decît s-o întrecem. Iubirea nu încape în viaţă. Şi de aceea, parfumul feminin pare aroma de moarte a unei corole de cimitir.

În ce înfloreşte sinuciderea mai mult ca-n zîmbet?

Adîncimea iubirii se măsoară după potenţialul de singurătate şi care-şi află expresia într-o nuanţă de fatal, prezentă în gesturi, vorbe şi suspine. Înclinaţia inimii înspre a nu fi acordă dragostei o seriozitate mai gravă decît deznădejdii. Pe cînd aceasta ne închide accesul spre viitor, azvîrlindu-ne fără scăpare în dezastrul pur al timpului, iubirea amestecă lipsa de speranţe cu o ispită de fericire unică. Deznădejdea-i o înfundătură furioasă, un ireparabil năvalnic, o exasperare a imposibilului, pe cînd iubirea-i o deznădejde înspre viitor, deschisă fericirii.

Pînă şi faptul de a bea apă este un act religios. Absolutul se desfată şi-n ultimul firicel de iarbă. Absolutul şi Vidul...

Unde nu-i Dumnezeu? Unde nu-i Dumnezeu şi Nimicul? Deznădejdea-i o vitalitate a Neantului...

Teologia n-a putut lămuri pînă acum cine e mai singur: Dumnezeu sau omul. A venit poezia. Şi-am înţeles că-i omul...

Revelaţia subită a irealităţii, cînd, prins de panică, îţi vine să te-ndrepţi spre sergentul din colţ ca să-l întrebi dacă există lumea sau nu... Şi cum te linişteşti deodată, bucuros de nesiguranţă... Căci, într-adevăr, ce-ai face dac-ar exista?!

Iubesc oamenii Vechiului Testament: sînt răzbunători şi trişti. Singurii care i-au cerut socoteală lui Dumnezeu de cîte ori au vrut, care n-au scăpat nici un prilej de a-i aminti că-i neîndurător şi că ei n-au timp să mai aştepte. Pe atunci muritorii aveau instinct religios, azi doar credinţă şi nici măcar atît. Răul cel mare al creştinismului este de a nu fi ştiut înăspri raporturile dintre om şi Creator. Prea multe soluţii şi prea mulţi intermediari. Drama lui Isus a îndulcit suferinţele şi a răpit dreptul la bărbăţie în treburile religioase. Altădată se ridicau pumnii spre cer, azi doar privirile.

Despre gradul de imanenţă al eroticii nu-ţi dai seama decît în muzica religioasă. O asculţi şi nu pricepi. Spre ce zonă dureroasă a pămîntului te scoboară femeia? Sau, cînd te despămînteneşte, unde rătăceşti de nu descoperi cerul? Bach n-a amuţit nici un amant. Nici chiar nemîngîiat în dragoste, nu-l înţelegi; doar în vacanţa erotică. Şi poate şi mai mult. În vacanţa lumii.

Oare, în afară de iubire, ce ne mai împiedică să ne sfîrşim cu toţii-n Dumnezeu?

Putea-vom auzi melodia tainică a fiecărui lucru? Putea-vom asculta un zîmbet? Şi ochii văd ei, într-adevăr, dacă nu emană o muzică îndepărtată şi dulce? Ce sunete pleacă din priviri şi mor în umbra melodioasă a inimii? Totul prinde glas timid şi lucrurile parcă-şi înalţă acordurile spre cer.

Ca un bolnav astral, senzaţii tulburător de fine să te apropie de taina muzicală a fiinţei. Auzi totul, plînsul eteric al unei lumi ascunse? Parcă florile şi-au rupt rădăcinile în inimă... şi ai rămas singur cu suspinele lor...

Asculţi amurgul unui crin? Sau melodia sfîşietoare a unui parfum necunoscut?

De-am mirosi un trandafir pînă la sunet, ce marş funebru ne-ar deschide mai delicat o lespede-n azur? Şi azurul însuşi nu-şi pierde strălucirea, suptă-n o muzică scoborînd spre noi?

Cine să te vindece de tine? O tînără fată? Dar cine-i darnic pînă la jertfă, ca să-ţi preia melancolia? Ce suflet pur, dornic de vis şi nefericire, să se-ncumete la o

povară ce n-o presimte? Şi-ai putea să-ţi lepezi otrava sorbindu-ţi primăveri într-o tinereţe defunctă? Sau să pătezi ochi nevinovaţi cu greul întristării? Ce virginitate nu-ncetează în preajma lui?

În carnea lucidă amorţeşte seva şi ochi stinşi se aprind într-o tomnatică ofrandă, culeasă de palorile unei iubiri.

De cînd Eva a trezit pe Adam din somnul inutilei perfecţiuni, urmaşele ei continuă opera de dezmorţire şi pînă astăzi ele ne ademenesc în nefiinţă. Privirea lor nedesluşită, ameţeala aeriană din chemările lor nesigure rămîne-vor străine înţelegerii noastre tulburi?

Viaţa-i înveşnicirea clipei de teamă nemîngîiată în care Adam, proaspăt izgonit din rai, şi-a dat seama de nemăsuratul pierderii şi de nesfîrşitul pierzaniei ce-l aşteaptă. Nu reedităm cu toţii — în cursul vieţuirii — iluminarea deznădăjduită a acelei nemiloase clipe? Moştenirea primului om este lumina întîii deznădejdi.

Cînd stelele se vor preschimba-n pumnale şi inima-mi va zbura spre ele, toate laolaltă n-o vor sfîşia pînă într-atît ca mîhnirea să nu-şi descrie, pe albastrul boltelor, dîra ei răzvrătită. Aş vrea să pier în fiecare astru, să mă zdrobesc de fiece înălţime şi-un adăpost mortuar s-alcătuiesc, în stele putrede, pentru un cadavru descompus în farmecul sferelor.

Ce cîntec s-a pogorît în carne şi ce pierzanie sonoră îmbată fiece celulă, de nimeni nu l-ar mai opri, în avîntul de murire?

Este atît nedefinibil în acest cuvînt: zădărnicie — parcă mi l-ar fi şoptit Buddha într-un cabaret.

O sinucidere face mai mult decît o ne-sinucidere.

Sînt unii oameni atît de proşti, că de le-ar apărea vreo idee la suprafaţa creierului ea s-ar sinucide din groaza de singurătate.

Precum neurastenia este implicaţia organică a gustului pentru frumuseţe, aşa ameţelile traduc înclinarea noastră spre absolut. Nu mai sînt obiecte care să te reţină, nici stîlpi de rezemat, nici bănci să-ţi odihneşti povara cărnii îngîndurate. Încheieturile ţi se topesc şi cazi în veşnicia anonimă a lucrurilor. Vinele, presimţind altă lume, nu mai adăpostesc mîndria verticală, ci vestejesc spre absolut de bunăvoie. Iar sufletul, desfermecat de lume şi de sine, urmează pilda trupului.

Mi-aş vrea viaţa povestită de îngeri veseli în umbra unei sălcii plîngătoare. Şi de cîte ori ei nu s-ar dumiri, crengile aplecate să le lumineze neştiinţa cu adierile întristării...

De-aş vrea să văd ce m-a îmbogăţit mai mult în cursul vieţuirii, din ce am ieşit mai tare şi mai singur — nici dragostea, nici chinul imediat al trupului sau temerea în preajma neînţelesului şi nici căinţa necurmată a gîndului n-ar fi izvorul creşterii lăuntrice, ci toate laolaltă, învăluite şi purificate în sentimentul morţii. Fără el, te înalţi anapoda, îndepărtînd din sfîrşit grăunţele de nimb sau de apoteoză. Cînd însă moartea încolţeşte în fiece suflare, rodul suferinţelor noastre îşi păstrează o maturitate neatinsă şi viaţa este mai puţin pierzanie, acordată ultimelor ei rosturi. Nu creşti decît la unison cu o agonie-n floare. Prin sentimentul morţii, facem viaţa complice cu absolutul, chiar dacă-i răpim din frăgezime. Închişi în marginile individuale, ce-am face fără ispita de dezmărginire a morţii? Doar murind am fost mai mult decît mine, murind rodnic, germinînd în vis şi forţă o agonie ondulată. De ce sfîrşit m-aş înfrica, atunci cînd l-am anticipat voios în măduvă şi-n gînduri? Sau fi-va vreo celulă care să nu fi dospit moartea?

Dar se prea poate să fi îmbogăţit o vieţuire peste prevederile ei. Dacă nu cumva, din zarea vieţii, infinitul e o boală. De unde ar pleca altcum mîndria sîngelui trist?

Sînt priviri feminine care au ceva din perfecţiunea tristă a unui sonet.

Fără nefericire, iubirea n-ar fi mai mult de o administraţie a naturii.

În fiece parfum se tînguie un plîns imaterial al florilor, de dată ce ne inspiră o destrămare funebră. Învăluiţi în el, neliniştea morţii ne cuprinde ca o sevă pornind de departe şi ridicîndu-se domol şi trist în vlaga trupului. Şi cum suspină un trandafir în mîhnirea noastră, înnobilînd-o!

Sau parfumuri încărcate de sinucidere, plutind vast şi tulbure spre inimi apuse!

Chiar dacă ştii de cînd melancolia te-a dezbinat de fire, îţi pare totuşi că te-a însoţit dintotdeauna, că te-ai născut cu ea şi poate chiar din ea. Mort fiind, te-ar supravieţui, ţesîndu-şi poezia violetă a stingerii făr-de sfîrşit.

Sentimentul veşniciei negative a vieţii mele... Am murit făr-de-început.

Cînd nu te mai simţi deloc om şi continui totuşi a iubi, contradicţia se măreşte într-o suferinţă nespusă, infernală. Iubirea — de bine, de rău — derivă din condiţia vietăţii ca atare, iar la om ea nu-i împlinire decît aparţinînd, prin toate slăbiciunile, formei de viaţă ce el o reprezintă. Femeia — acest om prin excelenţă — s-o ridici la tine nu poţi, să te scobori la ea, mai puţin. Atunci, trăieşti în preajma ei şi suferi, învăluind-o în ne-umanitate. Perversiunea aceasta, de a iubi o fiinţă omenească atunci cînd nu mai ai senzaţii de om, cînd nu eşti nici deasupra şi nici dedesubt, ci în afară de soarta umană! Şi iluzia femeii crezînd a-ţi oferi uitarea şi nefăcînd decît a te verifica de depărtarea ta de toate şi de tot!

De ce nu s-o-ndura pămîntul să-şi deschidă văgăunile şi-nghiţindu-mă, să-mi sfarme oasele şi să-mi sugă sîngele? Doar numai aşa s-ar împlini visul de groază care mă aşază sub greul munţilor şi mărilor. Nu sînt un stîrv care zăreşte din fundul lumilor cum se zdrobesc tării şi bolţi, spre a se rostogoli pe el şi a-l turti? Sub ce stea n-am murit, sub ce mare şi sub ce uscat? Ah! totul a murit, în frunte cu moartea! — Universul? Parcă zăresc năluci din fundul unei măsele stricate...

Un vampir — sugîndu-mi ultima picătură de sînge şi-ncepînd apoi să cînte trist...

Totul trebuie reformat — pînă şi sinuciderea...

Oamenii îţi cer o meserie. — Ca şi cum faptul de-a trăi n-ar fi una — şi încă cea mai grea!

Sînt un Iov fără prieteni, fără Dumnezeu şi fără lepră.

Numai mărindu-ţi nefericirea, prin gînd şi faptă, poţi găsi în ea plăcere şi duh.

Adevărul — ca orice minus de iluzie — nu apare decît într-o vitalitate compromisă. Instinctele, nemaiputînd alimenta farmecul erorilor în care se scaldă viaţa, îşi umplu golurile cu dezastrul lucidităţii. Începi să vezi cum stau lucrurile şi atunci nu mai poţi trăi. Fără erori, viaţa e un bulevard deşert prin care evoluezi ca peripatetician al tristeţii.

Nevoia de a-ţi pune capăt zilelor în inima unei femei palide, ca să-ţi poarte cadavrul o nonviaţă... sau de a vorbi despre dragoste atît de eteric, că şi fulgii să-şi ceară scuze. O iubire vaporoasă ca schizofrenia unui parfum...

În cafenea — mai mult ca oriunde — nu mai poţi sta de vorbă decît cu Dumnezeu.

Îmi mai amintesc că sînt doar auzindu-mi paşii pe caldarîm în nopţi tîrzii.

Mai fi-voi multă vreme vecin al inimii mele? Cît voi mai merge alături de timpul meu? Şi cine m-o fi surghiunit departe de mine?

Ochii pierduţi ai femeilor triste — şi care n-ar trebui deschişi decît la Judecata de Apoi...

Viaţa, neridicată la rangul de vis, seamănă unui Apocalips al prostiei şi al vulgarităţii. Cine-ar suporta-o, fără coeficientul ei de irealitate?

Gîndurile aromate de nobleţea sinuciderii... Parc-am înghiţit otravă din mîna unei sfinte. Sau am sorbit păcatul din gura unanimă a unei femei pierdute. Unde sînteţi, boli ascunse, de nu urcaţi, fatale şi necruţătoare, spre un sînge dornic de spaimă şi de nimicire?

Tot ce numim proces istoric îşi are izvorul în suferinţa-n dragoste. Dacă Adam era fericit cu Eva, nimic nu s-ar fi schimbat în lume. Ispita diavolului: „veţi fi asemenea lui Dumnezeu‟, s-a realizat în măsura în care creaţia omenească, născută din chinul iubirii, ne apropie de o treaptă divină. Fericirea n-are virtuţi istorice. — Dumnezeu este mai mic de fiece dată [cînd] un bărbat nu descoperă Absolutul în dragoste sau îl descoperă în decepţie.

Actul sinuciderii este înspăimîntător de mare. Dar parcă e mai copleşitor să te sinucizi în fiecare zi...

Boala unui om se măsoară după frecvenţa cuvîntului „viaţă‟ în vocabularul său.

Fontenelle, aproape centenar, spunea medicului său: Je ne me sens autre chose qu’une difficulté d’être.

Cînd te gîndeşti că atîţia alţii simt acelaşi lucru de la întîia reflexie, iar nu numai pe patul de moarte.

Povara vieţuirii e suportabilă cînd te apasă pînă la înăbuşire. Suferinţa nu e dulce decît sub forma chinului.

Priveghindu-ţi nimicnicia, eul se volatilizează cu aburii dezolării. Şi atunci ce mai rămîne din întîmplarea individualizării tale? O substanţă de amărăciune, răspîndită într-o ţeastă de drac părăsit.

Mîhnirea este veghea la nivelul unei inimi de diavol.

Nevoia apăsătoare de a te ruga şi neputinţa de a te adresa totuşi cuiva... Şi apoi cealaltă nevoie: de a te trînti la pămînt, muşcîndu-l înfuriat şi vărsîndu-ţi turbarea sau religiozitatea negativă a cărnii.

Să fie creierul alee pentru îngeri ce poartă potcoave, de nu pot să-nţeleg ecoul lui vulgar şi divin? Sau se vor fi aprins plînsurile? Ori vînturi ce-nteţesc incendiul lacrimal al lumii?

Cînd zăresc cerul, îmi vine să mă dizolv în el, iar cînd privesc pămîntul, să mă îngrop în măruntaiele lui. Atunci să mă mai mir de ce unul şi altul se descompun în minte şi în inimă? Mi-am chinuit nădejdile între o geologie a cerului şi o teologie a pămîntului.

Cum mi-aş vrea lipiţi obrajii de un albastru senin ca acele frunze ce par crescute-n cer cînd le priveşti, în după-amieze, din umbra unui pom!

În inima lui Diogene florile deveneau stîrvuri şi pietrele rîdeau. Nimic nu rămînea neschimonosit; omul îşi pocea faţa şi obiectele tăcerea. Natura, atinsă de obrăznicie, îşi expunea generos impudoarea, în care se desfăta nebunia clarvăzătoare a celui mai lucid muritor. Lucrurile îşi pierdeau virginitatea în ochiul lui sfredelitor, a cărui lecţie pare a ne învăţa despre o legătură mai adîncă între sinceritate şi neant.

Fost-a Diogene omul cel mai sincer? El pare a fi fost, de-ndată ce n-a cruţat pe nimeni şi nimic; chiar bolnăvicios de sincer, căci nu i-a fost frică de urmările cunoaşterii. Şi aceste urmări sînt cinismul însuşi.

Ce l-o fi îndemnat să scuture dulceaţa prejudecăţii şi a cuviinţei? Ce a pierdut, de nu l-a mai legat nimic de vraja aparenţei şi a erorii? Se poate ajunge numai prin

inteligenţă la îndrăzneala şi la provocarea adevărului? Niciodată, atîta vreme cît inima mai rezistă în înşelăciune şi în serviciul sîngelui. Dar inima lui Diogene pare a fi fost smulsă din interesul fiinţării şi — lucru nemaiîntîlnit — a fi devenit leagănul inteligenţei, locul de popas şi de-ntremare al lucidităţii. Sîngele scos din circulaţie, viaţa controlată fără milă, unde să se mai mişte eroarea şi să se încînte iluzia? Cinismul înfloreşte în această evacuare, ce te dezleagă de toate şi-ţi îngăduie să rîzi, să dispreţuieşti, să calci totul în picioare şi pe tine însuţi în primul rînd, mîndru de absenţa universală. Cinicul este spectatorul acestei universale absenţe. El priveşte — îndurerat sau rîzînd — la nimic.

Ce l-o fi mînat pe Diogene înspre catastrofala ruptură de farmecul naiv, delicat şi învăluitor al existenţei? Ce l-o fi aruncat în situaţia de criminal al erorilor indispensabile vieţii? Nu-i datorăm lui un minus de iluzie de care ne fălim, îndureraţi? Ce consolare i-o fi lipsit sau în mijlocul căror mîngîieri a fost întrerupt, dezbinîndu-se fericirea la care a trebuit să fie sensibil, chiar de s-a născut cu vocaţie de osîndit? Şi un monstru se naşte cu înclinări spre fericire, ce nu le poate pierde chiar dacă ea l-a abandonat.

Ce ne împiedică în viaţă de la cinism chiar atunci cînd mintea ne împinge şi ne sileşte? Ce ne mărgineşte impertinenţa ultimă a cunoaşterii?

Să mai amintim dragostea, generatoarea erorilor fecunde?

Orice pas în iubire intimidează cunoaşterea şi o obligă să meargă modest alături sau la marginea noastră. Micşorarea lucidităţii este un semn de vitalitate a dragostei.

Cînd însă ceva a intervenit şi a dezlănţuit luciditatea într-un imperiu vast cît fiinţa, dragostea se retrage înfrîntă şi buimăcită. Şi cînd acel „ceva" este o fiinţă, sau poate mai multe, pe care le-ai pierdut la vîrsta înşelăciunilor, golul urmînd permite întinderea nemiloasă a cugetului rece şi distrugător. În mod firesc, nimeni nu poate moşteni atîta veghe încît să lunece în cinism, ci în cursul vieţii decepţiile fac lumea străvezie, încît vezi, pînă la fund, ceea ce n-ar fi trebuit decît să mîngîi. Noi nu cunoaştem viaţa lui Diogene la epoca în care nefericirea în dragoste

hotărăşte cursul reflexiei. Ce importanţă ar avea însă să ştim pe cine a pierdut, cînd ştim prea bine ce a pierdut şi unde duce această pierdere.

De-aş putea deveni fîntînă de lacrimi în mîinile lui Dumnezeu! Să mă plîng în el, şi el să se plîngă în mine!

Prin pasiune şi fericire, învingem caracterul de relativitate al vieţii şi o proiectăm în Absolut. Aşa devine ea un Apocalips zilnic...

Există o măreţie resemnată pe care n-o cunoşti decît surprins de tulburarea morţii în mijlocul bulevardelor... Sau acea îngrijorare somptuoasă, care te cuprinde pe străzile cenuşii ale Parisului de cîte ori te-ntrebi dac-ai fost vreodată, şi casele-nclinate şi bătrîne ce-ţi dau răspunsul negativ al agoniei lor...

Mijloacele de a învinge singurătatea nu fac decît s-o mărească. Vrînd a ne îndepărta de noi înşine prin dragoste, beţie sau credinţă, nu reuşim decît a ne adînci identitatea. Eşti mai mult tu însuţi în preajma femeii, a băuturii sau a lui Dumnezeu. Pînă şi sinuciderea nu-i decît un omagiu negativ ce ni-l aducem nouă.

Fiorul ce ne dezvăluie că spiritul a rămas clar şi neatins, dar că sîngele şi carnea şi-au pierdut minţile... Sau că oasele şi-au pierdut capul, cînd raţiunea îşi gustă propria ei lucire...

De s-ar surpa cerurile înaintea minţii!

Iubirea pare ocupaţie vulgară faţă de dorinţa de adoraţie, în care pornirile vieţii se filtrează într-o lume de adieri pure. Femeia care cade victimă setei noastre imateriale se poate considera, cu drept cuvînt, nefericită-n dragoste. Căci nu-i oferim prea mult, un exces care jigneşte puţinul fericirii?

Decît, ea niciodată nu va înţelege de ce în adoraţie prezenţa ei e tot atît de vană ca şi absenţa. Ea n-are nevoie să fie şi nici să ştie. Cu cît ar putea mulţumi

sau îndulci nevoia de absolut rătăcită-n Eros? Adorînd-o, ea nu există decît în măsura în care nu este — ca pretext gustului nostru de irealitate supremă. Acest absolut la suprafaţa noastră... botezat femeie.

Doar în faţa mării îţi dai seama ce lipsă de poezie ascunde rezistenţa noastră la valurile morţii...

Poezie înseamnă leşin, abandonare, nonrezistenţă la farmec... Şi cum orice farmec este dispariţie, cine ar putea găsi o singură poezie înălţătoare? Ea ne scoboară spre suprem...

Sînt inimi, a căror muzică de s-ar concentra într-un trăsnet sonor — viaţa ar începe de la capăt. De-am şti atinge coarda cosmogonică a fiecărei inimi...

Duplicitatea esenţială a oricărei tristeţi: cu o mînă ai vrea să ţii un crin, şi cu cealaltă să mîngîi un călău. Poezia şi crima să aibă acelaşi izvor?

În tristeţe, totul are două feţe. Nu poţi fi nici în iad şi nici în rai, nici în viaţă şi nici în moarte, nici fericit şi nici nefericit. Un plîns fără lacrimi, un echivoc fără sfîrşit. Căci nu te izgoneşte ea în aceeaşi măsură din această lume, ca şi din cealaltă?

Eşti trist de totdeauna, nu de acum. Şi acest totdeauna e toată lumea înainte de naşterea ta. Nu-i tristeţea amintirea vremii în care n-am fost?

Paloarea ne arată pînă unde corpul poate înţelege sufletul.

Întinderile cerului îmi vor ajunge să peticesc o inimă zdrenţuită? Sau să cerşesc şi pe ale pămîntului? — Ca şi cum ele ar mai avea ce acoperi dintr-un suflet născut îngropat!

Aţi privit marea în momentele ei de plictiseală? Parcă-şi agită valurile din scîrbă de ea însăşi. Le trimite să nu se mai întoarcă. Dar ele revin, revin neîncetat. Aşa păţim şi noi. Cine ne întoarce spre noi înşine, cînd ne sforţăm mai mult a ne îndepărta?

Nevoia tainică de a te abandona mării, de a te risipi în frămîntarea zadarnică a tuturor mărilor, să nu fie un gust de plictiseală infinită şi o senzaţie de evanescenţă mai vastă ca depărtările? Nici vinul, nici muzica şi nici îmbrăţişările nu te apropie de dulceaţa destrămării ca valurile ce se urcă spre absenţa şi nimicnicia ta şi te mîngîie cu insinuări de dispariţie! Marea — comentariu fără sfîrşit la Ecleziast...

Un om fericit descifrează el ceva în întinderile marine? Ca şi cum marea ar fi făcută pentru oameni! Pentru aceştia e pămîntul, acest amărît pămînt... Dar acordurile nefericirii se împreună cu ale mării, într-o armonie voluptuoasă şi sfîşietoare ce ne aruncă în afară de soarta muritorilor.

Şi astfel, tonalitatea mării este aceea a unei muriri eterne, a unui sfîrşit ce nu se mai gată, a unei agonii înflorite. Nu-ţi trebuie o inimă bolnavă de nuanţe şi nici o simţire atinsă de subtilităţile extazului pentru a surprinde un fior mortal în melodiile marine, ci doar o înclinare spre tainele şi vocile melancoliei. Atunci nu mai eşti sigur de identitatea ta şi trebuie oarecum să te aduni, să te pescuieşti neîncetat, spre a nu te înghiţi mările din tine şi din afară. Nu te poţi stăpîni decît între patru pereţi. Chemările depărtărilor te împing mai departe de calculul existenţei tale...

Marea este o ispită de dispariţie numai pentru cei ce au descoperit-o în zile şi în nopţi, prin introspecţie... Avînd-o în faţă, îţi verifici numai prăpastia acelor zile şi acelor nopţi... Demonia marină este un viscol aromatic, o ruină căreia nu ne putem refuza fără să călcăm pe ce e mai adînc în noi..., o nobilă descompunere pe care trebuie s-o grădinărim. Şi apoi, nu zvîcneşte sîngele în ritm marin, nu e orgoliul lui melancolic acordat rănii albastre, mişcătoare şi infinite? Suferinţa asta vastă şi lichidă, ea să-mi împlinească un gust de dureri nemăsurate şi să-mi astîmpere setea de nefericiri neîntrecute! De s-ar înfuria mările, să-şi spargă valurile de inima omenească!

Laşi Paradisul pentru rahitici cînd rătăceşti pe malurile mării. Căci el este o mare fără demonie. Icoana raiului nu m-a urmărit decît în momentele acelea periculoase în care ţi se topesc încheieturile şi ţi se moaie oasele, într-o supremă slăbiciune, într-o maximă deficienţă. Imaginea cea mai pură pe care o alcătuieşte mintea este emanaţia unei vitalităţi vacante.

Nicăieri mai mult ca la mare nu eşti înclinat a socoti lumea o prelungire a sufletului. Şi nicăieri nu eşti mai capabil de un fior religios prin faptul simplu de a privi. O viaţă plină, cu un nimb de absolut, ar fi aceea în care orice percepţie ar fi o revelaţie. Eşti pe cale a o realiza în sugestia amurgurilor marine... Uita-voi vreodată înserarea unică de la Mont-Saint-Michel, cînd, între un soare în agonie şi o cetate mai singură ca soarele, toate apusurile lumii mă chemau spre o măreţie tristă, întrezărită-n presimţiri? Şi apoi, să te primbli cu acel crespuscul în suflet prin parcul din Combourg, încercînd a fi demn de plictiseala marelui René. Trebuie într-adevăr să cunoşti dezolarea magnifică a anumitor zile la Saint-Malo şi la Combourg, pentru ca să-l poţi scuza pe Chateaubriand. E drept că, în afară de cîteva pagini din Memoriile lui, cu greu mai poate fi recitit, căci retorica lui, avînd amploare, este lipsită totuşi de substanţă. Lamentaţiile lui nu sînt destul de gîndite şi plictiseala lui nu-i destul de esenţială. Dacă l-am iubit totuşi, a fost pentru desfăşurarea somptuoasă a vieţii lui, pentru a fi ridicat vidul lăuntric la rangul de artă.

Aşa şi-a ştiut gospodări nimicnicia, ca să nu mai putem fi decît epigoni în meşteşugul plictiselilor. Trebuie să fi văzut măcar camera în care el şi-a petrecut copilăria şi să fi întrevăzut ceea ce au putut fi discuţiile cu Lucile, pentru care orice amator de melancolie trebuie să aibă pietate — spre a-ţi da seama că o dezolare pornită dintr-un sat valah nu poate atinge prestigiul funebru al uneia răsărite într-un castel solitar. Noi sîntem mai mult amărîţi decît trişti, căci nu cunoaştem mîndria soartei triste, ci umbrele destinului amarnic.

„O inimă plină într-o lume vidă." Chateaubriand s-a înşelat definindu-şi astfel plictiseala; s-a înşelat din orgoliu. Căci în plictiseală noi nu sîntem mai mult decît lumea, ci tot atît de puţin cît ea. Este o corespondenţă de vid. Căci de-am fi mai mult, ne-am rezema destul în noi înşine, am fi destul existenţă, ca să nu atingem rarefierea conştiinţei, din care izvorăşte vidul interior. Stările de mare încordare, fie ele de extaz, fie de chin, ne fac impermeabili plictiselii, deşi din partea lumii înconjurătoare ar putea pleca o sugestie irezistibilă de zădărnicie.

Din ce vezi lucrurile mai de-aproape, din aceea nu le poţi iubi decît pe măsura irealităţii lor. Existenţa nu-i suportabilă decît prin coeficientul de neexistenţă. Virtualităţile de nefiinţă ne apropie fiinţa. Nimicul e un balsam existenţial.

În felul acesta, înţeleg mai bine înclinarea noastră bolnăvicioasă, plină de suferinţă pasionată, pentru femeie. Deşi mai ancorată în viaţă decît noi, nu-i putem totuşi răpi un caracter de ireal, alcătuit atît din poezia vaporoasă în care ne complăcem a o învălui, cît şi din echivocul sexualităţii. Femeia este orice, afară de o evidenţă. Şi suferinţa în dragoste, în orice dragoste, împlinită sau neîmplinită, cîştigă în adîncime şi ciudăţenie cu cît prezenţa femeii se subtilizează într-o perfecţiune pe cît de carnală, pe atît de nedefinibilă. Dragostea nu e infinită decît negativ, convertind plinătatea în suferinţă. Nevoia nefericirii n-o resimţi decît pentru a împrumuta fiorurilor erotice o expresie supremă.

Sexualitatea fără ideea morţii e înfiorătoare şi degradantă. În braţele femeii descind sicrie din azur. Echivocul eroticii este chiar această sugestie mortală de plinătate, de exces dezastruos, de înflorire crepusculară.

Cui, abandonîndu-se mării sau amintirii ei, nu i-a fost ruşine de a fi petrecut clipe de dragoste mulţumit sau indiferent? Nu este marea o jenă în faţa oricărei împliniri? N-o obligăm la reflux cînd o zărim fără ochi îndureraţi? Melancolia este un omagiu de fiecare clipă întinderilor marine. Şi-n privirile visătoare şi pierdute, marea se prelungeşte peste malurile ei şi oceanele îşi continuă un flux ideal spre întristare. De aceea, ochii nu mai au fund...

Ce curios să te primbli printre femei şi alţi oameni, gîndindu-te dacă face sau nu să fii Dumnezeu! Rumegînd la iluzia veşniciei tale, îţi zici: „la marginile mele, mai fi-voi stăpîn pe mine?" — Şi trecătoare, care şoptesc: „eu prefer Crêpe de Chine."

Ce noroc că mai sînt şi femei înfrumuseţate misterios de boală, care să-nţeleagă climatul durerii şi pierzania lucidităţii! Spiritul este materie ridicată la rangul de suferinţă. Şi întrucît femeile sînt avide de dureri, participă la el.

Nevinovăţia e antipodul spiritului. Tot aşa fericirea şi orice nu-i durere.

Parcurile sînt deşerturi pozitive.

Cînd nu mai eşti acordat lumii nici prin gînd şi nici prin inimă, trebuie să alergi încontinuu, pentru ca în ritmul paşilor să te ocoleşti şi să uiţi alcătuirea lacrimală a firii. Altcum, redevii grădinar al sinuciderii...

Nebunia-i o prăbuşire a eului în eu, o exasperare a identităţii. Pierzîndu-ţi minţile, nimic nu te mai poate opri să fii nelimitat tu însuţi.

Boala: stadiu liric al materiei. Sau poate şi mai mult: materie lirică.

Nu explici un paradox, precum nu explici un strănutat. De altfel, nu-i paradoxul un strănutat al spiritului?

Tristeţea-i indefinibilul ce se interpune între mine şi viaţă. Şi cum indefinibilul este o aproximaţie delicată a infinitului...

Cînd eşti iubit, suferi mai mult decît cînd nu eşti. Părăsit, te mîngîi prin orgoliu; dar ce consolare mai poţi născoci în faţa unei inimi ce ţi se deschide?

Munţii îşi înşală singurătatea cu vecinătatea cerului şi deşertul cu poezia mirajelor. Numai inima omului rămîne veşnic cu ea însăşi...

De unde să plece pornirea murdară de a mă tăvăli în nefericire, mai rău ca bivolii în bălţi şi porcii în gunoi? O lenevie împroşcată de bălegar şi de vis...

...Şi cînd ştii că ea nu-i viciul vieţii tale, ci izvorul ei. Şi cînd mai ştii cum, alături de femeie, trîndăvia devine veşnicie...

De cîte ori privesc albastrul cerului şi orice albastru, încetez pe loc de-a aparţine lumii. Cine-a numit consolatoare culoarea celei mai subtile pierzanii?

Dacă avea cerul altă înfăţişare, religia ar fi consistat probabil în alipirea de pămînt. Cum însă albastrul este culoarea dezlipirii, credinţa a devenit un salt din lume.

În orice nuanţă, albastrul e negaţia imanenţei.

Cu cît mă lecuiesc mai mult de mine, cu atît îmi semăn mai mult. Melancolia ne scuteşte de Eu, în aşa măsură este ea răul lui.

Faţă de totul morţii, nimicul vieţii este o imensitate.

Sfinţii au spus atîtea paradoxe, încît e imposibil să nu te gîndeşti la ei în cafenea.

Sentimentul morţii este moleşitor şi crud, parcă înoată o lebădă şi un şacal pe undele otrăvite ale sîngelui...

Cînd citeşti pe filozofi, uiţi inima omenească, iar cînd citeşti pe poeţi, nu ştii cum să te scapi de ea.

Filozofia e prea suportabilă. Acesta-i marele ei defect. E lipsită de patimă, de alcool, de dragoste.

Fără poezie, realitatea-i un minus. Tot ce nu-i inspiraţie e deficienţă. Viaţa, şi cu atît mai mult moartea, sînt stări de inspiraţie.

Leşinul tuturor lucrurilor, în urechi şi inimi agonizînd de poezie...

Melancolia? A fi îngropat de viu în agonia unui trandafir.

Cînd, atins de o nobleţe tristă, dezlegat de oameni şi de lume, tîrîi o murire înflorită, nimic nu te mai împiedică să crezi că te-ai născut prin generaţie spontană dintr-o toamnă veşnică.

Prin mine rătăceşte un Septembrie visător şi fără de-nceput.

Un om plictisitor este un om incapabil de plictiseală.

Viaţa este un minus de eternitate al morţii, iar individuaţia o criză a infinitului.

Atenţia neîntreruptă la fiinţă este izvorul plictiselii. Ce păcat că existenţa nu rezistă spiritului! Pînă şi Dumnezeu pierde prin atenţia noastră.

Neantul e atenţie absolută.

Bucuria e reflexul psihic al purei existenţe — al unei existenţe ce nu-i capabilă decît de ea însăşi.

Dorinţa de a muri ascunde prea multe garanţii de absolut şi de perfecţiune, prea multă insensibilitate la eroare, încît setea de-a trăi cîştigă în farmec prin prestigiul nedesăvîrşirii şi prin atracţia greşelilor aromate. Nu e mai ciudat să îndrăgeşti imperfecţiunea?

Predilecţia straniului salvează viaţa; moartea se scufundă în evidenţă.

Nu există măreţie în viaţă şi nici chiar în moarte, ci într-un Nimic ce se ridică neutru şi etern spre cer, asemenea Mont-Blanc-ului.

Privind piscurile schizofrenice: curios că nu există singurătate decît spre cer.

Munţii nu-ţi dau senzaţia de infinit, ci de grandoare. — Pentru infinit ne ajunge marea şi nefericirea.

Aş vrea să am o inimă la intersecţia Alpilor cu azurul.

Melancolia mă dispensează de alpinism. Cînd ajungi să înţelegi munţii de jos...

Femeile care nu ştiu zîmbi mă fac să mă gîndesc la o muzică de pompieri în Paradis.

Numai farmacia mai poate opri gîndurile.

Cînd otrava veghii ţi-a depravat fiinţa, nimic nu se mai poate desfăşura sub soare fără să te irite. În afară, poate, de un dialog al florilor despre moarte.

Mîndria drăcească de a dispune de amărăciune în faţa nu importă cărui lucru, de a desfigura banalitatea în vîrtejul paradoxului şi de-a tulbura liniştea firii în patima contradicţiei... Nu mai rămîne nimic decît desfrîul minţii peste o realitate desfrunzită, o optică sumbră străpungînd calmul uitării şi pătînd orice prospeţime. Şi atunci, să te miri de ce lebedele — suflete spulberate-n corpuri — îţi par chioare (căci nu privesc ele în lături?); de ce un cer senin îţi trezeşte icoana lucie a unui creier de imbecil şi viaţa îţi pare mai comică decît un sfînt zburdalnic?

Dacă izvoarele Alpilor mi-ar spăla mintea şi mi-ar răcori inima! Doar aşa aş fi vesel să descopăr frăgezimea neştiinţei, şi nu să rumeg în munţi şi-n şesuri, pe mări şi pustiuri curiozitatea fatală a lui Adam, izgonindu-mă prin veghe din mine însumi.

Să trăieşti toată viaţa drama păcatului şi uneori să te simţi aşa de pur, că aripi de lebădă te poartă înspre o insulă de îngeri priveghind agonia Paradisului!

Şi totuşi, numai în sentimentul păcatului eşti om în sensul propriu al cuvîntului. Căci a fi om înseamnă a te identifica la orice latitudine a pămîntului şi a inimii cu fenomenul căderii.

Cine nu simte că merge la fund — chiar atunci cînd lucrează şi creează pozitiv, cînd e notar sau geniu — nu înţelege nimic din natura specifică a soartei umane, iar cei ce nu cunosc atracţia irezistibilă a năpăstuirii, a esenţialei lunecări, a creşterii înspre abis — n-au atins în nici un fel condiţia căreia au fost meniţi.

Mor propriu-zis numai oamenii străini de ispita rodnicei scufundări, care nu-şi rup gîtul în orice ocazie a vieţii. Ceilalţi au totul îndărătul lor, şi-n primul rînd sfîrşitul.

Luciditatea: a avea senzaţii la persoana a treia.

Oamenii sînt în genere obiecte. De aceea simt ei nevoia să „existe" Dumnezeu. Cînd ai făcut trecerea de la obiect la eu, Dumnezeu e superior faptului de a fi sau a nu fi. Întocmai ca eul, El devine o irealitate care se caută.

Nu poţi atinge echilibrul în lume, atîta vreme cît existenţa nu e mai mult de o stare. Căci, în asemenea condiţie, eşti încontinuu fie în acord, fie în dezacord cu ea. În mod firesc, existenţa e ireductibilă, o rezistenţă pur şi simplu în faţa căreia ne aflăm fără să fim nevoiţi a o acorda sau nu subiectivităţii.

Dezechilibrul în lume, fruct al exasperării conştiinţei, derivă din incapacitatea de a concepe neutru realitatea. Oricît ne-am sforţa, ea nu-i decît stare, la care aderăm sau nu. Creşterea accentului subiectiv al conştiinţei micşorează autonomia firii. Cîştigi în intensitate şi realitatea pierde echivalent în prezenţă.

Conştiinţa? A nu mai fi la nivelul firii.

Pe cînd în extaz punctele universului sînt inseparabile de centrul iradierii noastre — în groază, ele se află la o distanţă egală de noi, fără ca unul singur să ne rămînă indiferent. Nimic nu ne separă de lume, deşi ea ni-i ostilă. Extazul şi groaza — atît de diferite — ne angajează în mod egal în ea.

De aceea, uluit în alternanţa lor, ajungi să nu mai descifrezi care-i eul şi care-i lumea. În amîndouă, n-are ce să mai rămînă neutru; totul participă şi nimic nu stă în afară, nimic nu este obiectiv.

În groază, nu ştii dacă lumea-i o prelungire negativă a eului sau eul o prelungire negativă a lumii; iar în extaz, nu poţi să califici o plinătate, în aşa măsură confuzia unică absoarbe diferenţele fiinţei.

O lume de urzici altruiste şi de bolovani invitîndu-se la menuet... sau de stîrvuri ce-şi surîd ca-n vodevil...

Realitatea trebuie chemată la viaţă sau interzisă.

Prezenţa spiritului devenită colectivă anemiază creşterea unui popor şi-l apropie de decadenţă prin tulburarea rafinamentului. Finalul unei ţări este în

genere un surmenaj istoric, o istovire explicabilă şi fatală. Nobila deficienţă a Greciei şi a Romei, în maturitatea lor crepusculară, presupune o soartă rotunjită şi o ispăşire înaltă a unui exces unic. Un trecut de creaţie trebuie plătit prin suferinţele vitalităţii şi nimic nu-i mai impresionant ca o bătrîneţe lucidă, deschisă unui vast amar.

Sînt însă popoare care nu se duc la fund din excesul spiritului, sau care au atins culmi, dar şi-au revenit. Olanda — a cărei pictură echivalează muzica germană — n-a degenarat în sănătate? După înălţimile ei istorice, i s-a „aşezat" sîngele, şi oamenii, în locul palorii, au preferat o apoteoză a untului. Sau Suedia, nu moare eşuată-n prospeţime? — Ce o împiedică să se usuce glorios în amurg? Şi cum pot fi ţări care n-au soartă, din teamă de anemia consecutivă „istoriei"? Devenirea universală înregistrează numai popoarele ce nu se cruţă, ce nu-şi cumpănesc destinul, ci se îndreaptă triumfător şi nemilos spre agonie.

Primejdiile creaţiei îndepărtează atît pe indivizi, cît şi pe ţări, — de spirit. Preferînd sănătatea, se opun naturii. Florile îşi reţin mireasma ca să nu se usuce? Parfumul e istoria unei flori, precum spiritul a unui individ. — Popoarele care nu se ofilesc n-au trăit niciodată.

Timpul e uneori aşa de apăsător, c-ai vrea să-ţi spargi capul de el.

Devenirea s-a coagulat în creier şi existenţa ia culoarea păcatului.

Individuaţia este orgie de singurătate. — Înapoi spre Fiinţă sau Nimic, spre o mîntuire — lipsită de speranţe.

Buddha a fost, oricum, prea naiv...

În marile singurătăţi pari a fi gîtuit de un demon pentru o plăcere crudă a lui Dumnezeu.

Şi de aceea mintea ţese în ele o teologie iresponsabilă.

Cunoaşterea ucide eroarea vitală a iubirii, iar raţiunea construieşte viaţa pe ruina inimii.

Orice luciditate este o pauză a sîngelui.

Trebuie să fi văzut bătrîneţea, boala şi moartea ca să te retragi din lume? Gestul lui Buddha este prea mult un omagiu evidenţelor... Renunţării lui îi lipseşte paradoxul. Cînd ai dreptate, nu-i nici un merit să părăseşti viaţa. — Dar să trăieşti în dezbinarea lăuntrică de toate — şi să ai argumente contra singurătăţii! Calea lui Buddha e croită pe măsura muritorilor... Calmul prinţului gînditor n-ar pricepe niciodată cum poţi vedea ca el şi totuşi îndrăgi nimicnicia. Pînă şi Buddha să fi fost un dascăl? E prea mult sistem în lepădările lui, prea multe consecvenţe în mîhniri. El ar condamna, desigur, rătăcirea celui ce-şi tîrăşte neantul printre muritori şi n-ar pricepe cum în vidul lumii mari surîzi vieţii. Căci el n-a cunoscut anumite culmi ale nefericirii; a trăit şi a murit consolat. Ca orice om străin de ispita fatală a vieţii, de seducţia de neant a fiinţării şi de Nirvana întăritoare a fiecărei clipe.

Cînd toate gîndurile s-au înecat în sînge, din filozof te pomeneşti un avocat al inimii.

Privind infinitatea calmă a cerului senin: oare cum de există răul? — Şi a-ţi afunda apoi cugetul în azur, pentru a descoperi că numai visul ne poate despărţi de prospeţimea eternă a răului — beţie negativă a devenirii.

Cerul a precedat oamenii, poezia a „existat" înaintea lor. Cum de-au putut ei rămîne înapoi, cînd o privire fugară spre întinderi albastre este izvor de delir? Cerul ne-a luat-o înainte — şi de nu interveneau poeţii, el se închidea în sine, rămînînd ca noi să ne zărim în ochi — în epavele lui — şi să ne mîngîiem în naufragiul de poezie care-i privirea omenească.

Conştiinţa neantului împreunată cu dragostea de viaţă?

Un Buddha de bulevard...

O idee stinge o plăcere şi creează o voluptate. Aţipind reflexele, trezeşti reflexiile. Gîndeşti doar cînd se opreşte viaţa.

De cîte ori o fiinţă nu se poate „aşeza" în fire, se află în prezenţa Răului. Tot ce ratează derivă din el — şi el fiind imanent devenirii, toate fiinţele au de luptat cu el.

În măsura în care Dumnezeu nu este aşezat în sine, prin ce este deficient condiţiei lui participă la rău. De altfel, nu-i el marele Ratat?

Cît despre om, căutîndu-şi soarta de la Adam încoace, şi-a cîştigat o demnitate din lupta cu răul. Ratarea lui are ceva înviorător şi eroic: nefiind prezent ca fiinţă, neavînd nici un loc în fire, el şi-a creat o condiţie din lipsa lui de condiţie, încît nimeni nu poate spune încă dacă omul e un ceva, un nimic sau un tot.

Cu toţii ştim sau bănuim ce-i un animal sau un Dumnezeu. În tot cazul, ei „sînt". Dar omul nu este; căci nu-i el un agent de legătură între lumi? O! dac-ar fi! Dar acest condiţional e definiţia însăşi a Răului.

Într-o teologie „serioasă", care ar încerca să salveze în mod absolut pe Dumnezeu, răul nu-şi găseşte o explicaţie valabilă. Teodiceele s-au dovedit nemulţumitoare în faţa acestei piedici esenţiale.

Existenţa răului transformă pe Atotputernic într-un Absolut hodorogit. Devenirea i-a mîncat misterul şi puterea.

Răul nu e comparabil decît cu un Dumnezeu... laic.

Omul nu ştie pînă unde se poate întinde şi cît ţin graniţele lui. Uităm în fiecare clipă fatalitatea individuaţiei şi trăim ca şi cum am fi tot ce vedem. Fără această înşelăciune, orice am face ne-ar descoperi marginea noastră.

Dar conştiinţa individuaţiei ne-ar înţepeni în lume, fiindcă ne-ar descoperi nemilos un loc de care greu ne-am putea mîndri, aşa încît sîntem pierduţi fiindcă nu ne ştim marginile — şi-am fi poate şi mai mult, dacă le-am şti.

Omul îşi dibuieşte soarta, mîndru şi trist de a nu o găsi. Numai dezastrul dezvăluie micimea individuaţiei: căci în el încerci nemîngîierea de a vedea că te mărgineşti cu toate şi în primul rînd cu tine.

Gînditorii care n-au meditat asupra omului nu ştiu ce înseamnă a suferi pentru cunoaştere şi a-ţi semna sentinţa prin fiecare gînd sau a-ţi astîmpăra avînturile într-o tristeţe orgolioasă.

Antropologia e un amestec de zoologie şi psihiatrie. Poţi construi utopii — privind doar florile. Paradisul nu-i un apendice al botanicii?

Voluptatea ne scoate din lume, în deosebire de plăcere, care, neadresîndu-se decît simţurilor, e lipsită de culoare religioasă. Nimic nu ne aduce aminte mai mult de cer ca fiorurile prin care am vrea să-l uităm.

Doar prin moarte încetează omul de a fi o buruiană a devenirii şi cîştigă ceva din boala pură a florilor. — Şi precum gîndurile izvorăsc dintr-un amurg fraged al cărnii, aşa florile dintr-o anemie visătoare a materiei.

Ca să crezi nestrămutat în om trebuie să nu fii capabil de introspecţie şi să nu cunoşti istoria. Numai un psiholog şi un istoric au dreptul să dispreţuiască „idealurile".

Într-un gol vital, nimic nu se întîmplă şi nimic nu „trece". Dorinţa creează timpul. Şi de aceea în absenţa lăuntrică, în linişte a pustie a poftelor, în deşertul setei şi în muţenia sîngelui ţi se descoperă deodată lipsa vastă a vremii şi iluzia curgerii ei. Iar cînd un ceas de catedrală veche marchează ora în noapte, bătăile lui ne dezvăluie şi mai dureros fuga din lume a timpului. Atunci, imensitatea-i un suspin etern al clipei, în care ni se-ngroapă cugetul şi trupul.

În freamătele de singurătate, eşti năpădit de senzaţia de a fi plămădit din altă substanţă decît lumea. Şi oricîte întîmpinări abstracte ai găsi izolării tale, practic nu poţi trece peste un dureros ireductibil. Oamenii par victime ale unei erori cu neputinţă de împărtăşit, iar firea — un gol menit pasiunii tale de rătăcire. Ce s-a mărit în tine, de nu mai încapi în fiinţă? Veşnicia-i prea mică pentru un suflet nebun şi vast, dezacordat, prin infinit, de fire. Ce să mai răzbată în el dintr-o lume amuţită?

Un gînd seacă mări, dar nu poate usca o lacrimă: umbreşte aştrii, dar nu poate lumina alt gînd; — o aureolă de nemîngîiere.

Dintr-un minus de vitalitate rezultă luciditatea, ca orice lipsă de iluzie. A-ţi da seama nu merge în direcţia vieţii; a fi în clar cu ceva, mai puţin. Eşti cîtă vreme nu ştii că eşti. A fi înseamnă a te înşela.

Cînd existenţa ţi se pare suportabilă, orice poet e un monstru. (Poezia are întotdeauna un sens ultim sau nu e poezie.)

Eşti om pînă în clipa-n care oasele încep să-ţi scîrţîie de tristeţe... După aceea, ţi se deschid toate drumurile.

Fără dorul de moarte, n-aş fi avut niciodată revelaţia inimii.

Cînd îmi port mîna pe coaste ca pe o mandolină, senzaţia morţii ia contur de nemurire.

Iar cînd nimic îmi spune totul, simţurile se aprind într-un suflet gol. Şi atunci, nimicul femeii supravieţuieşte nimicului lumii.

Din ce găseşti mai puţine argumente spre a trăi, din aceea te legi mai mult de viaţă. Căci dragostea ce i-o arătăm n-are valoare decît prin tensiunea absurdului.

Moartea, avînd de partea ei totul, a încetat să mai convingă. Sprijinul raţiunii i-a fost fatal.

Lipsa de argumente a salvat viaţa. Cum ai rămîne rece în faţa unei atari sărăcii?

E mai uşor să faci biografia unui nor decît să spui ceva despre om. Şi cum ai spune ceva, cînd despre el orice e valabil?

Cu bunăvoinţă, Dumnezeu încape într-o definiţie; omul, nu. Acestuia totul i se aplică, totul îi „merge", ca oricărui lucru ce este şi nu este.

Lenea e un scepticism al cărnii.

Nevoia de a dovedi o afirmaţie, de-a vîna argumente în dreapta şi-n stînga presupune o anemie a spiritului, o nesiguranţă a inteligenţei şi a persoanei în genere. Cînd un gînd te năpădeşte cu putere şi violenţă, el izvorăşte din substanţa existenţei tale; a-l dovedi, a-l împresura în argumente înseamnă a-l slăbi şi a te îndoi de tine. Un poet sau un profet nu demonstrează, fiindcă gîndul lor este fiinţa lor; ideea nu se deosebeşte de existenţa lor. Metoda şi sistemul sînt moartea cugetului. Pînă şi Dumnezeu gîndeşte în fragmente; în fragmente absolute.

De cîte ori încerci a dovedi ceva, te aşezi în afara gîndirii, alături de ea, nu deasupra ei. Filozofii trăiesc paralel ideilor; le urmăresc răbdători şi cuminţi şi, dacă se întîlnesc uneori cu ele, nu sînt totuşi niciodată în ele.

Cum poţi vorbi de suferinţă, de nemurire, de cer şi de pustiu, fără să fii suferinţă, nemurire, cer şi pustiu?

Un gînditor trebuie să fie tot ce spune. Aceasta se învaţă de la poeţi şi de la voluptăţile şi durerile ce le încerci trăind.

Vidul lăuntric e ca o muzică fără sunete, un cîntec fără glas. Nesonora lui tălăzuire se interpune tainic între noi şi lume şi ne separă de viaţă în mijlocul vieţuirii şi de moarte în mijlocul muririi. Spre ce suferindă înălţare se îndreaptă

duhul fiinţării? De ce ne doare orice apropiere şi de ce se-nsufleţeşte respiraţia pentru tot ce-i depărtat?

Unde-s braţe crude de muiere să-ţi strîngă oasele, tremurînd de gînd, şi tu să-ţi pleci urechea pe bătăile inimii ei îmbătate, nutrindu-ţi groaza scumpă şi voluptuos neconsolată?!

Cînd ochii mi se-nchid şi marginile mele le-ntind spre marginile lumii, ce auz misterios îmi descifrează în zare un cor de copii nebuni?

...În incerta veşnicie a unei după-amieze de vară, vocea spartă a unui puşti te tulbură mai mult ca rugăciunea unui dement sau ca surîsul irevocabil al unui sinucigaş.

Un gînditor n-are drept să se contrazică mai mult decît viaţa.

N-are rost să fii decît poet, matematician sau general.

S-ar putea ca femeile să nu existe decît pentru a îmbogăţi inspiraţia şi s-ar putea, mai mult, ca lumea să nu fie decît un pretext al poeziei.

Nici cerul şi nici pămîntul nu l-au cîntat poeţii, ci un fel de nonlume existentă în melancolii.

Poezia într-un parc e stat în stat.

Lenevia-i o melancolie ce aparţine exclusiv fiziologiei.

O cascadă în surdină alcătuieşte imaginea a ceea ce numim de obicei suflet...

Fi-va Dumnezeu altceva decît o încercare de a-mi îndestula nevoia infinită de Muzică?

Cel ce iubeşte mistica, muzica şi poezia este neapărat o natură erotică, un voluptuos rafinat şi care, negăsind satisfacţie deplină în iubire, recurge la delicii ce depăşesc viaţa. Dacă ai atinge absolutul în dragoste, la ce ai umbla în goană după

voluptăţi prelungi şi delicate? Nu le-ai putea simţi nevoia şi, dacă te-ar interesa abstract, ele nu ţi-ar putea sugera o pasiune durabilă şi intensă.

În iubirea împlinită — cu toate vulgarităţile inerente — trăim aspiraţia spre alte lumi ca o distracţie, ca un pretext. Şi atunci cum ar deveni muzica, mistica sau poezia substanţă a vieţii?

Saltul din lume presupune un exces de individualizare. Tot aşa, orice voluptate care înlocuieşte iubirea directă, legală şi obligatorie a genului uman.

Nu se poate concepe forţă fără boală. Nu în zadar oamenii cei mai primejdioşi sînt acei a căror sănătate e atinsă.

Istoria e mînată de oameni care-şi pipăie necontenit pulsul.

Elementele care definesc boala: excesul conştiinţei; paroxism de individuaţie; transparenţă organică; luciditate crudă, energie proporţională „pierderii"; respiraţie în paradox; religiozitate vegetativă, reflexă; orgoliu visceral; vanitate rănită a cărnii; intoleranţă; delicateţe de înger şi bestialitate de călău.

Un Dumnezeu care cerşeşte la poarta Raiului pare a fi orice bolnav. De altfel, nu e ca şi cum s-ar fi infiltrat în fiecare din celulele lui un paradox? Boala este o stare de inspiraţie a ţesuturilor, o manie de grandoare a cărnii, un patos imperialist al sîngelui.

Cînd o parte din trup se-mbolnăveşte sau cînd te-mbolnăveşti întreg, ai impresia c-a pornit natura să gîndească. Un maximum de pozitivitate al negativului, o limită înspre spirit a măruntaielor, un efort dialectic al materiei, o străduinţă abstractă a imediatului.

Fără boală — şi acum am fi în rai. Patologia se ocupă de stările geniale ale naturii.

Sănătatea este o absenţă de intensitate. Teama de boli nu consistă decît în tulburarea ce-o simţim în faţa unei plenitudini pentru care n-am fost pregătiţi şi care ne înspăimîntă, fiindcă nu sîntem obişnuiţi decît cu prezenţa neutră a echilibrului, pe cînd boala este o forţă mărită de vecinătatea nimicului.

Tot ce nu-i muzical e aparenţă, eroare sau păcat.

O! dacă aburii muririi s-ar înălţa melodic spre cer şi-ar îmbrăca în imn sonor o stea încremenită!

De n-ar fi melancolia, s-ar întîlni vreodată muzica cu moartea?

În clipa-n care vom fi reuşit să dizolvăm toată viaţa într-o mare sonoră, nu vom mai avea nici o obligaţie faţă de Infinit.

Sînt invazii muzicale de o fascinaţie absolută, după care sinucigaşii îţi par diletanţi, marea ridicolă, moartea o anecdotă, nefericirea un pretext şi dragostea o fericire. Nimic nu mai poţi face şi nimic nu mai poţi gîndi. Şi atunci ai vrea să te îmbălsămezi într-un suspin.

Wagner pare a fi stors toată esenţa sonoră a umbrei.

Cine iubeşte cu adevărat muzica nu caută în ea un adăpost, ci un nobil dezastru. Universul nu se înalţă spre destrămarea ei?

Întocmai ca gîndurile, muzica se instalează în golurile vitale. Un sînge proaspăt şi o carne rumenă rezistă ademenirilor vibrante, n-au spaţiu pentru ele; boala însă le face loc. Pe măsură ce roade din viaţă, absolutul înaintează. Nu e revelator că-n infinitul muzicii şi-n infinitul morţii se topeşte totul în noi, că materia îşi pierde marginile, că ne sfărîmăm graniţele pentru a oferi întinderi năpădirii sonore şi mortale?

Fiecare purtăm, în grade diferite, o nostalgie a haosului — şi care se exprimă în dragostea de muzică. Nu-i aceasta universul în starea pură a virtualităţii? Muzica este tot — minus lumea.

Boala — acces involuntar al absolutului.

Luciditatea e un reflex al păcatului zilnic de a fi, iar cunoaşterea, o formă vulgară a nostalgiei.

Oare cum se răsfrînge viaţa într-un suflet neîntinat de cunoaştere? Răspunsul ar fi uşor de am şti în ce fel vremelnicia poate fi trăită ca veşnicie, în ce fel sînt alcătuiţi îngerii sau pînă unde se întinde peisajul lăuntric al prostiei.

În Dumnezeu eşti mai singur decît într-o mansardă pariziană.

Dacă ai putea gîndi atunci cînd ţi se aprind gîndurile! Dar ce idee ar mai lua contur cînd din creier se împrăştie fum şi din inimă scîntei?

Doreşti dorul de moarte şi nu moartea, fiindcă n-ai ajuns la capătul scîrbei de a vieţui şi eşti încă mîndru în prada erorii fiinţării.

Dar cine a descoperit dorul de a muri nu mai poate fi alipit nici vieţii şi nici morţii. Amîndouă sînt îngrozitoare. Voluptate nu există decît în acel dor..., în acea graniţă de fioruri ce alcătuieşte echivocul dulce şi amar al muririi.

De cîte ori ridic ochii spre cer, nu pot înăbuşi sentimentul unei infinite pierderi. De s-ar porni o cruciadă împotriva albastrului! Ce vijelios m-aş îngropa în culoarea marelui regret!

Au luat foc toamnele în mine şi inima mi s-a întors pe dos.

Cîntecul prelung şi vaporos al morţii mă învăluie ca o spumă a veşniciei. Şi-n lîncezeala ademenitoare a sfîrşitului, sînt o epavă încoronată pe mările de muzică ale lui Dumnezeu sau un înger fluturînd prin inima Lui.

Fiindcă iubesc prea mult viaţa, evreii n-au poeţi.

Gustul violet al nefericirii...

Înserările au ceva din frumuseţea unei halucinaţii.

Vremile noi au pierdut în aşa măsură simţul marilor sfîrşituri, încît Isus ar muri astăzi pe o canapea. Ştiinţa, eliminînd rătăcirea, a micşorat eroismul, iar Pedagogia a luat locul Mitologiei.

Devenirea este un dor imanent firii, o dimensiune ontologică a nostalgiei. Ea ne face inteligibil sensul unui „suflet" al lumii.

De ce, cînd ne adîncim în taina ei, sîntem prinşi de un freamăt patetic şi de o tulburare vecină religiei? Să nu fie cumva Devenirea o fugă din Dumnezeu? Şi să nu fie mersul ei sfîşietor o întoarcere în El? Se prea poate, din moment ce Timpul suspină, prin toate laturile lui, după Absolut. Nostalgia exprimă mai direct şi mai dramatic imposibilitatea omului de a-şi fixa o soartă. „Devenire" hipertrofiată, el îşi gustă, în instabilitatea ei, lipsa lui de condiţie. Şi nu este ca şi cum el s-ar „grăbi" cu tot timpul?

Dacă tot ce „este" nu m-ar face să sufăr, oare cum aş suferi să fiu? Şi fără excesul balsamic al durerii, cine-ar suporta osînda la viaţă? Dar încărcat şi prigonit de ea, te răsfeţi într-un avînt funebru spre nemurire, spre veşnicia muririi — numită şi viaţă...

Dorul de a muri exprimă uneori numai o subtilitate a orgoliului nostru: vrem, adică, să ne facem stăpîni pe surprizele fatale ale viitorului, să nu cădem victime ale dezastrului esenţial.

Sîntem superiori morţii doar în dorinţa de-a muri, căci ne murim moartea trăind. Cînd aceasta îşi răsfaţă în tine lipsa ei de margini, clipa finală nu-i mai mult de un accent melodios. Este o lipsă de mîndrie creaturală în a nu-ţi oferi inima istovirii voluptuoase a morţii. Doar stingîndu-te neîncetat o stingi în tine, îi reduci din infinit. Cel ce n-a cunoscut intimitatea morţii înainte de-a muri, minor sfîrşitului, se rostogoleşte umilit în necunoscut. El sare în vid; pe cînd, prins în ondulaţia muririi, luneci în moarte ca spre tine însuţi.

Cînd ştii ce-i gustul morţii, nu mai poţi crede c-ai trăit vreodată fără să-l cunoşti... sau c-ai trecut cîndva cu ochii închişi prin dulceaţa peisajelor de agonie. Ce înviorare ciudată îţi descoperă verdeţurile stingerii şi înflorirea suspinelor fără de capăt! Pururi tînăr în amurguri, întremat în sfîrşituri, căutînd întinderile morţii fiindcă viaţa nu-i destul de-ncăpătoare şi încetinindu-ţi răsuflarea ca zgomotul vieţuirii să nu acopere depănările visului final!

Sînt după-amieze de toamnă de o atît de melancolică nemărmurire, încît ţi se opreşte respiraţia pe ruina timpului şi nici un fior nu mai poate însufleţi zîmbetul împietrit pe absenţa eternităţii. Şi atunci, înţeleg o lume post-apocaliptică...

În Dumnezeu nu trebuie văzut mai mult de o terapeutică în contra omului.

De chinurile iubirii te poţi scăpa dizolvîndu-le în muzică. În felul acesta, îşi pierd într-o imensitate vagă tăria lor fierbinte.

Cînd pasiunea-i prea intensă, sinuozităţile wagneriene o destramă în infinit şi-n locul chinului precis te legeni vaporos într-o disoluţie orizontală, te-ntinzi tomnatic pe deşertul unei melodii...

Wagner — muzică a nesfîrşitei neîmpliniri — se acordă suspinului arhitectural şi cenuşiu al Parisului. Aici, piatra ascunde un apus muzical, plin de regrete şi dorinţi..., iar străzile se întîlnesc spre a-şi împărtăşi taine ce nu sînt totuşi străine unui ochi întristat. Şi cînd azurul împînzit al Parisului pare a-şi fi condensat aburii în sonorităţi, tălăzuirea de motive wagneriene se-ntîlneşte undeva cu cerul.

Sufletul unei catedrale geme în surmenajul vertical al pietrei.

Aş vrea să fiu mîngîiat de mîini prin care poţi strecura Timpul...
...sau să fiu plîns de ochi smulşi dintr-un Paradis în flăcări.

Tot mai mult mă conving că oamenii nu-s decît obiecte: bune sau rele. Atît.

Şi eu sînt oare mai mult de un obiect trist? Cîtă vreme suferi, nu de a trăi printre oameni, ci de a fi om, cu ce drept ai face din neliniştea ta o culme? O materie căreia îi e ruşine de ea însăşi rămîne tot materie... Şi cu toate acestea...

Într-o lume de mărăcini, parcă sînt o salcie ce-şi plînge crengile spre cer.

Cînd mintea s-a oprit, de ce mai bate oare inima?

Şi verdele putred al ochilor spre ce se mai deschide cînd sîngele a orbit?

Ce negură spintecă măruntaiele şi ce ziduri se dărîmă în ţesuturi?

Şi oasele spre cine urlă în văzduh, şi văzduhul de ce-mi apasă mîhnirea grăbită înspre nimic?

Şi ce chemare spre înec îmi împinge gîndurile spre ape moarte?

Dumnezeule! pe ce frînghie să urc spre tine, ca de nepăsarea ta să-mi sfărîm trup şi suflet?

Oamenii nu trăiesc în ei, ci în altceva. De aceea au preocupări. Şi le au fiindcă n-ar avea ce face cu absenţa lor de fiecare clipă. Numai poetul este cu el şi în el. Şi lucrurile nu-i cad toate perpendicular pe inimă?

Cine n-are sentimentul sau închipuirea că realitatea întreagă respiră prin el nu bănuieşte nimic din existenţa poetică.

A-ţi trăi eul ca univers e secretul poeţilor — şi mai cu seamă al sufletelor poetice. Acestea — dintr-o pudoare ciudată — îmblînzesc prin surdină simţirea, pentru ca o încîntare fără margini şi fără expresie să se prelungească neîncetat într-un fel de nemurire visătoare, neîngropată-n vers. Nimic nu ucide mai mult poezia lăuntrică şi vagul melodic al inimii ca talentul poetic. Sînt poet prin toate versurile ce nu le-am scris...

Obsedat de el însuşi, poetul este un egoist; un univers egoist. El nu-i trist, ci lumea toată-i tristă-n el. Capriciul lui ia contur de emanaţie cosmică. Nu-i poetul punctul celei mai slabe rezistenţe prin care lumea devine transparentă ei înseşi? Şi nu-i natura bolnavă-n el? Un univers atins — şi-au apărut poeţii...

Cum să nu suferi de a fi om, privind muritorii gîfîindu-şi destinul?

Cînd vom vieţui cu sentimentul că în curînd omul nu va mai fi om, atunci va începe istoria, adevărata istorie. Pînă acum am trăit cu idealuri, de aici încolo vom trăi absolut, adică fiecare se va înălţa în propria lui singurătate. Şi nu vor mai fi indivizi, ci lumi.

Adam a căzut în om; noi va trebui să cădem în noi înşine, în limita noastră, la orizontul nostru. Cînd fiecare va respira la marginea lui, istoria s-a încheiat. Şi asta-i adevărata istorie. Suspendarea devenirii în absolutul conştiinţei. În sufletul omului nu va mai avea loc nici o credinţă. Vom fi prea maturi pentru idealuri. Atîta vreme cît ne mai agăţăm de deznădejdi şi de iluzii, sîntem iremediabil oameni. Aproape nici unul n-am reuşit să stăm drepţi în faţa lumii şi a nimicului. Sîntem oameni, infinit oameni: căci nu simţim încă nevoia de suferinţă?

A fi „muritor" înseamnă a nu putea respira fără setea de durere. Ea-i oxigenul individului şi voluptatea ce se interpune între om şi absolut. „Devenirea" — implicaţia ei...

De nu mi-ar plăcea să îngrijesc blînd erorile şi de n-aş aţipi conştiinţa prin dulci înşelăciuni, unde-ar duce o veghe nemiloasă într-o lume nemilos îngustă?

Nici o nebunie nu m-ar consola de puţinul lumii, în clipele în care inima e o fîntînă săritoare într-un deşert.

Experienţa om a ratat. El a devenit o înfundătură, pe cînd un ne-om e mai mult: o posibilitate.

Priveşte un „semen" adînc în ochi: ce te face să crezi că nu mai poţi aştepta nimic? Orice om e prea puţin...

Ce este teama de moarte, de întuneric, de nefiinţă, faţă de teama de tine însuţi? Şi există oare alta? Nu se reduc toate la ea? Urîtul nesfîrşit al vieţuirii şi plictiseala lucrurilor ce devin sau nu devin, groaza unei lumi urnite în sine şi uruiala timpului în simţiri gingaşe — de unde pleacă ele, dacă nu din fiorul care ne înstrăinează de noi înşine în mijlocul nostru? Ca şi cum oriunde ai merge n-ai da de

ceva mai rău ca tine, că tu eşti răul care se bolteşte deasupra lumii, că nu poţi fi cu tine fără să fii împotriva ta! Peşterile ascunse sînt mai puţin înfiorătoare decît golul pe care ţi-l deschizi de cîte ori îţi ocheşti subteran fiinţa. Ce nimic se cască în sîmburele tău, de teama te apără de neîndurarea ta? Mai poţi tu rămîne cu tine? De ce arborii mai zăresc spre cer şi nu-şi întorc frunzele ca să-ţi ascundă întristarea şi să-ţi îngroape teama?

Va descifra cineva cîndva drama de a fi nevoit să traduci dialectic lacrimile, în loc să le laşi să curgă-n vers?

Şi şti-va cineva vreodată cîte piedici trebuie dorinţelor ca să izvorască gîndul, cîte înfrîngeri costă înmugurirea cugetului? Şi ce toamnă a tinereţii este spiritul!

Doamne! dezleagă-mă de mine, că de miresmele şi de miasmele lumii m-am dezlegat de mult. Spre o căinţă plină de cîntec înalţă-mi cugetul şi nu mă mai lăsa vecin mie, ci întinde-ţi deşerturile tale între inima şi gîndul meu. Au nu vezi tu vrăjmaşul duh al soartei mele, ursită blestemelor şi plînsului?

Ce rugi găsi-voi pentru tine, Moşneag neputincios, şi din ce istoviri ridica-voi un urlet spre nepăsarea ta? Dar cine-mi spune că sînt şi eu bătrîn, mai bătrîn ca tine, că inima mi-e mai căruntă decît barba ta?

De-aş da drum slobod glasurilor mele, pe ce meleaguri ne-ar mai întîlni gîndul? Tu nu vezi, Doamne, că unul din altul ne vom săvîrşi, meniţi rostogolirii; căci nici tu şi nici eu n-am născocit un reazem în afară de noi?

Voit-am să mă bizui pe tine — şi-am căzut; voit-ai să te bizui pe mine şi n-ai mai avut ce cădea!

Poezia, faţă de filozofie, reprezintă un plus de intensitate, de suferinţă şi de singurătate. Există totuşi un moment de prestigiu pentru filozof: cînd se simte singur cu întreaga cunoaştere. Atunci răzbat suspinele în Logică. Doar o măreţie funebră mai poate face ideile vii.

Dumnezeu este modul cel mai favorabil de a ne dispensa de viaţă.

Cinicii nu sînt nici supra- şi nici sub-oameni, ci post-oameni. Ajungi să-i înţelegi şi chiar să-i iubeşti, cînd îţi scapă din chinul absenţei tale o mărturisire adresată ţie sau nimănui: am fost om şi acuma nu mai sînt.

Cînd în tine nu mai e nimeni, nici chiar Diogene, şi eşti vacant pînă şi de vid şi urechile nu-ţi mai ţiuie de neant...

Romantismul german — sau vremea în care nemţii cunoşteau genialitatea sinuciderii...

Cînd te apropii de Dumnezeu prin răutate şi de viaţă prin umbre, la ce poţi ajunge dacă nu la o mistică negativă şi la o filozofie nocturnă?

Crezi fără să crezi şi trăieşti fără să trăieşti... Paradoxul îl rezolvi într-o duioşie însîngerată, întărit de amurguri şi cernit de aurore.

Vrăjit de surmenajul cunoaşterii, doar într-un tîrziu ajungi să resimţi imensa oboseală ce urmează insomniei spiritului. Şi atunci începi să te trezeşti din cunoaştere şi să oftezi după farmecele orbirii.

Cum gîndul răsare în paguba cărnii, cum orice gînd este un viciu pozitiv, prisosul spiritului ne îndeamnă spre antipodul lui. Aşa apare dorinţa tainică a uitării şi vrăjmăşia cugetului împotriva cunoaşterii.

Omul este atît de alipit de vidul existenţei, că pentru el şi-ar da oricînd viaţa, şi atît de îmbibat de infinitul plictiselii, încît martirajul vieţuirii îl suferă ca pe un deliciu.

Cu cît eşti mai lămurit de puţinul totului, cu atît te ataşezi mai mult de el. Şi moartea-ţi pare prea puţin ca să-l salvezi. Numai astfel se explică de ce religiile sînt în contra sinuciderii. Căci toate încearcă să dea un sens vieţii în clipa în care ea-l

are mai puţin. Ele sînt în esenţă atît: un nihilism împotiva sinuciderii. Orice mîntuire izvorăşte din refuzul ultimelor consecinţe.

Fără patimile tulburi ale muzicii, ce-am face oare cu simţirea caligrafică a filozofilor?

Şi ce-am face cu timpul alb, golit şi dezbinat de viaţă, cu timpul alb al plictiselii?

Nu iubeşti muzica decît pe litoralul vieţii. Cu Wagner asişti atunci la o ceremonie a clarobscurului, la o cosmogonie a sufletului, iar cu Mozart la florile Paradisului visînd alte ceruri.

Orice deznădejde este un ultimatum lui Dumnezeu.

Neurastenia-i la om ceea ce-i divinitatea la Dumnezeu.

Gîndurile o şterg din lume, iar simţurile o iau razna spre cer. Unde fuge mintea, de mă-mbăt de lipsa mea, de lipsa mea şi-a lumii? Doamne! mic eşti pentru dezastrul fiilor tăi! În tine nu-i loc să ne adăpostim groaza, căci tu n-ai loc de groaza ta! Şi mă voi ascunde iarăşi în inimă, prăfuită de amintirea mea!

Nu-i etern decît ceea ce n-are nici o legătură cu adevărul.

Femei — a căror vitalitate nu le permite mai mult de un surîs... Jacqueline Pascal sau Lucile de Chateaubriand. Ce bine că nu e în putinţa vieţii să ne desprindă de melancolie!

Je m’endormirai d’un sommeil de mort sur ma destinée. (Lucile)

Lumea e salvată de cele cîteva femei care au renunţat la ea.

Anemia este înfrîngerea prin sînge a timpului.

De-aş trece lacrimile prin sită, de-aş pune la teasc plînsurile, ca din drojdia lor să-mi otrăvesc credinţele, sub un cer fugar!

Nimic nu exprimă mai chinuitor decepţiile unui suflet religios ca dorul de otrăvuri. Ce flori veninoase, ce adormitoare crude să ne vindece de molima înfiorătoarei lumini? Şi ce vifor de căinţă să ne descarce sufletul la margini de fire?

Timpul e un anotimp al veşniciei; o primăvară funebră a eternităţii.

Desprinderea fiinţelor din haosul iniţial a creat fenomenul individuaţiei, adevărată străduinţă a vieţii spre luciditate. Ca un strigăt după conştiinţă s-au înfiripat alcătuirile individuale şi fiinţele triumfau în efortul lor de a se detaşa din confuzia totului. Cîtă vreme omul a rămas fiinţă şi numai atît, individuaţia nu depăşise cadrele vieţii, căci el se sprijinea în tot şi era tot. Dar avîntul spre sine însuşi, scoţîndu-l din centrul firii, i-a creat iluzia unui infinit posibil în graniţele individuale. Şi astfel omul a început să-şi piardă limita, şi individuaţia a devenit osîndă. Aici rezidă măreţia lui dureroasă. Căci fără cursul aventuros al individuaţiei, el n-ar fi nimic.

Întocmai ca ochii evreilor, viaţa are ceva mort şi agresiv în acelaşi timp.

Cînd n-ai măsură în nimic, te măsori cu Dumnezeu. Orice exces ni-l apropie. Căci El nu-i decît incapacitatea noastră de a ne opri undeva. Tot ce n-are margine — iubirea, furia, nebunia, ura — e de esenţă religioasă.

Melancolia-i nebunie în sensul în care parfumul e stare anormală.

Nevoia de a te săvîrşi în Dumnezeu nu-i altceva decît dorinţa de a-ţi muri moartea pînă la capăt, de a nu te sfîrşi supravieţuit de viaţa ce n-ai trăit-o. Frica de a nu fi murit de tot face moartea atît de îngrozitoare. Lîncezim după veşnicia în Dumnezeu, din teama de a nu fi vii cînd sîntem exterior stîrvuri. Dac-am aşteptat pentru a ne naşte o eternitate, trebuie s-aşteptăm alta pentru a muri.

Cum sub ochiul melancolic şi pietrele par a visa, zadarnic am căuta fără el nobleţe în fire.

Melancolia exprimă toate posibilităţile de cer ale pămîntului. Nu-i ea apropierea cea mai îndepărtată de Absolut şi nu-i ea o realizare a divinului prin fuga de Dumnezeu? În afara ei, ce-am putea opune Paradisului, cînd de lume nu ne mai leagă decît faptul de a trăi în ea şi golul pozitiv al inimii.

Avantajul neantului faţă de eternitate este că nu poate fi pătat de timp. De aceea se asemuieşte el zîmbetului melancolic.

Specificul soartei umane se epuizează în prestigiul metafizic al chinului.

Omul trebuie să sufere pînă la scîrba de suferinţă şi de el însuşi.

Să nu fie Dumnezeu starea de eu a neantului?

În nopţile de veghe şi-n orice noapte, nu mai respirăm în timp, ci în amintirea lui, precum în mijlocul luminii care ne răneşte nu mai trăim în noi, ci în amintirea noastră.

Melancolia e singurul sentiment care dă drept omului la majusculă. Din aţipirea simţurilor şi privegherea cugetului îşi cristalizează ea aroma visătoare, fără de care n-am mai privi spre noi fără remuşcarea de-a nu fi murit în Dumnezeu.

Otrava deliciilor amare ale fiinţării ia glas în iadul muzical al sîngelui, din aburii căruia se înalţă miresmele ei funebre.

Plictiseala care ne aşteaptă în viitor ne îngrozeşte mai mult decît orice groază a clipei de faţă. Prezentul în sine ne dezvăluie viaţa plăcut insuportabilă.

Nebunia este introducerea speranţei în logică.

Măreţia voluptăţii purcede din pierderea minţii. De n-am simţi că înnebunim, sexualitatea ar fi o murdărie şi un păcat.

Nevoia de otrăvuri să nu fie un gust negativ al eternităţii? Altcum, de ce ne zvîrcolim în braţele unui diavol divin, cînd setea de-a ne otrăvi ne otrăveşte gîndul?

Dorul de veninuri este o criză a imanenţei: un maximum de transcendenţă cu mijloacele lumii. — Dar toate laolaltă sînt prea slabe ca să ne învenineze de o altă lume pînă la a ne uita veninul. Cînd va crăpa odată fierea spiritului?

...Şi ce recunoscători trebuie să fim cerului că este o otravă ce nu se mai gată, şi ce adoraţie trebuie să avem pentru veninul inepuizabil al lui Dumnezeu! Ce-am face de nu i-am sorbi drojdia în orice veghe? Şi unde am fi, de nu ne-am tîrî pe fundurile lui?

Absenţa din lume a femeilor dezamăgite le împrumută nemărmurirea unei lumini solidificate.

Omul depinde de Dumnezeu în felul în care acesta depinde de Divinitate.

Totul se bălăceşte în neant. Iar neantul în el însuşi.

Ostenit de a scoborî clipă de clipă din Dumnezeu... Şi lipsa aceasta de popas, numită „a trăi"...

Nu te istoveşti în muncă, necaz şi caznă, ci în căinţa umbletului prin lume, cu umbra lui Dumnezeu în spate. Nimic nu e mai propriu făpturii ca oboseala.

Cum mi se despică duhul şi mi se clatină cugetul! Cine să-mi stingă negura senzuală din sînge şi vuietul aiurit din oase?!

Toţi şerpii trag de moarte în înserările sîngelui şi-n văgăunile minţii. Şi nici un demon care să le oprească agonia sau să le-ndulcească zvîrcolirile într-un trup închinat nimicirii!

Parc-aş fi o buruiană zvîrlită la margini de lume, sub care se vaită şopîrle demente!

În patima vidului, doar zîmbetul cenuşiu al ceţii mai însufleţeşte descompunerea măreaţă şi funebră a gîndului.

Unde sînteţi voi, ceţuri crude şi amăgitoare, de nu vă răsturnaţi încă pe o minte împăienjenită? În voi aş vrea să-mi sfîşii amarul şi să-mi ascund o spaimă mai vastă ca amurgul plutirii voastre!

Ce Nord mi se lasă-n sînge!

A fi? O lipsă de pudoare.

Aerul îmi pare o mînăstire în care Nebunia e stareţ.

Tot ce nu-i fericire este un minus de iubire.

Omul nu poate crea nimic fără o pornire tainică de a se distruge. A trăi, a te afla înlăuntrul existenţei înseamnă a nu putea adăuga nimic vieţii. Cînd însă eşti în afară de ea, apucat pe o cale primejdiaosă, urmărit de scandalul neîntrerupt al fatalităţii, ros de mîndria disperată a implacabilei ursiri, deschis primăvăratic prăbuşirii, cu ochii ţintuiţi în crimă şi în nebunie sau învineţiţi de povara măreţiei — atunci încarci viaţa de tot ce-n tine n-a fost ea.

Din chin se naşte tot ce nu-i evidenţă.

N-ai soartă decît în furia irezistibilă de-a-ţi măcina rezervele fiinţei, atras voluptuos de chemarea propriei ruini. Destin înseamnă a lupta deasupra sau alături de viaţă, a-i face concurenţă în pasiune, răzvrătire şi suferinţă.

De nu simţi că-n tine şi-a rătăcit drama un Dumnezeu necunoscut, că forţe oarbe, crescute-n vraja îndurerării, se-nlănţuie pe flăcări tremurătoare, răsărite din atîtea focuri nevăzute — ce nume-ţi poţi tu da ca să nu fii toţi?

Ceea ce nu-i durere n-are nume. Fericirea este, dar nu există. Pe cînd în durere, fiinţa atinge un paroxism existenţial — în afara firii. Intensitatea suferinţei este un neant mai efectiv decît existenţa.

Doamne, de-aş putea sfărîma aştrii, ca sclipirea lor să nu mă mai împiedice să mor în tine! Şi oasele mele afla-vor odihnă în lumina ta? Arată-ţi întunecimile, scoboară-ţi nopţile ca-n ele să-mi aşez ţărîna spaimelor şi carnea defunctă de nădejdi! Sicriu făr-de-nceput, aşază-mă sub negrul cerului tău şi stelele fi-vor cuie pe acoperişul meu şi-al tău!

Una este să descoperi pe Dumnezeu prin neant, şi alta să descoperi neantul prin Dumnezeu.

Nimic nu se explică, nimic nu se dovedeşte, totul se vede.

Ce-i un artist? Un om care ştie tot — fără să-şi dea seama. Un filozof? Un om care-şi dă seama, dar nu ştie nimic.

În artă se poate orice; în filozofie... Dar ea nu-i decît deficienţa instinctului creator în folosul reflexiei.

Nonfilozofie: ideile se sufocă de sentiment.

Bolile sînt indiscreţii de eternitate ale cărnii.

De cîte ori mă ispiteşte ameţeala, îmi pare că îngerii şi-au rupt aripile din tării ca să-mi facă vînt din lume.

Ce rană mi s-a deschis, ca o primăvară neagră, şi-mi înverzeşte simţurile cu muguri funebri? Ce înger, cu ce arme, mi-a însîngerat seva? Sau Dumnezeu mi-a întors blestemele?

Orice ocară la adresa Lui se întoarce împotriva celui ce a spus-o. Căci distrugîndu-L, ţi-ai tăiat creanga de sub picioare. Ai zdruncinat tăriile; ţi-ai zdruncinat tăria.

Ura împotriva lui Dumnezeu pleacă din scîrba de tine însuţi. Îl ucizi pentru a-ţi masca prăbuşirea.

Rostul omului este să preia suferinţa lui Dumnezeu. Cel puţin de la creştinism încoace.

Religios e acel ce se poate lipsi de credinţă, dar nu de Dumnezeu.

Pentru ce mîinile nu se întind spre rugăciune, mîinile de muritori, ca să-mi sprijin pe ele mîhnirea drăcească şi spaima asasină? Şi pietrele, de ce nu-mi suspină groaza şi oboseala spre un cer înlemnit de propria lui lipsă? Iar tu, Natură, ce plînsuri mai aştepţi de nu te răzvrăteşti cu rugi şi cu blesteme? Şi voi, obiecte fără suflet, de ce nu urlaţi soarta vrăjmaşă a sufletului? Sau vreţi să moară rostogolindu-se pe voi, pe voi care nu cunoaşteţi frica de a deveni obiect? Şi nici o stîncă nu zboară spre bolţi ca să-ţi cerşească îndurarea!

Pe vremuri, lucrurile se rugau pentru muritori şi mările deveneau furioase pentr-un suflet. Azi, toate mor şi stelele nu mai cad în mări şi mările nu se mai reped spre stele. Doar sufletul îţi mai înalţă agonia spre întinderi învinse şi spre leacurile morţii.

În ultima etapă a spaimei, îţi vine să-ţi ceri scuze de la trecători, de la arbori, de la case, de la ape şi de la tot ce a murit şi n-a murit.

Cea din urmă despărţire, cel din urmă sărut dat acestui univers, mai mort decît un mort iubit.

Mă va scuza cineva c-am fost? De-aş avea genunchi ca Alpii, să-mi cer iertare oamenilor şi depărtărilor!

Cine n-a avut sentimentul că pentru el toată lumea ar trebui să se omoare şi că el ar trebui să se omoare pentru toată lumea — acela n-a trăit niciodată.

Eroismul consistă în a voi să mori, dar şi în a voi să trăieşti atunci cînd fiecare zi te apasă mai rău ca o eternitate. Cine n-a suferit de insuportabilul vieţii n-a trăit niciodată.

Cu ultimele picături de sînge, melancolia va descrie un semn de întrebare pe o inimă palidă. Căci la ce-ar mai îngropa o inimă subterană?

Cînd porţi pe umeri toate Judecăţile din Urmă...

Luciditatea este un vaccin contra vieţii.

Trebuie să fi încercat multă vreme dorinţa de a muri, ca să cunoşti dezgustul de moarte. Sătul de patima sfîrşitului, ajungi la antipodul fricii de a te stinge. Deşi moartea, ca şi Dumnezeu, dispune de prestigiul infinitului, ea nu reuşeşte, precum nici El, să împiedice chinul saţietăţii sau să îndulcească povara excesului şi exasperarea intimităţii prelungi. De n-am fi plicitisiţi de infinit, ar mai exista oare viaţă? Ce vitalitate secretă ne separă de absolut?

Doar sîngele meu mai pătează paloarea lui Dumnezeu... (Îmi vei ierta Tu stropii întristării şi ai nebuniei?)

Sînt dureri de care nu m-ar putea consola decît dispariţia cerului.

În nopţi infinite, timpul se urcă în oase şi nefericirea muzează în vine. Şi nici un somn nu opreşte igrasia temporală şi nici o auroră nu-mblînzeşte fermentarea chinului.

„Sufletul" îşi extrage vitalitatea din patimi ce clocotesc dureros, iar „inima" e un sînge năpăstuit. Gustul morţii să nu fie o sete de cruzime şi pe care, din decenţă, ne-o satisfacem asupra noastră? Nu vrem să murim pentru a nu omorî?

„Profunzimea" e o cruzime secretă.

Te întrebi de ce un beţiv înţelege mai mult? Fiindcă beţia-i suferinţă.

De ce un nebun vede mai mult? Fiindcă nebunia-i suferinţă.

De ce un singuratic simte mai mult? Fiindcă singurătatea-i suferinţă.

Şi de ce suferinţa ştie totul? Fiindcă-i Spirit.

Defectele, viciile, păcatele nu ne descoperă laturi ascunse ale firii prin fulgerările de plăcere, ci prin sfîşierea cărnii şi a duhului, prin revelaţiile negaţiilor. Căci tot ce-i negativ e ispăşire şi ca atare cunoaştere. O fiinţă care ar şti totul ar fi un fluviu de sînge. Dumnezeu, dispunînd de prea multă durere, nu mai aparţine timpului. El e o hemoragie pe dimensiunea eternităţii. Însîngerarea lui începe din întîia clipă fugară din Neant.

Cel ce ridică viaţa cuiva este mînat de o furie patologică a cunoaşterii, chiar dacă motive meschine îi ascund mobilul secret. Criminalului i se dezvăluie taine ce nouă ne rămîn străine. De aceea le plăteşte el aşa de scump. Unul din motivele pentru care societatea execută pe asasin este acela de a nu-i acorda satisfacţiile unui infinit al remuşcării. A-l lăsa în viaţă este a-i acorda libertatea de a ne întrece. Adîncimile răului conferă o superioritate iritantă. Se prea poate ca oamenii să fi adorat pe Dumnezeu din gelozie pe Diavol.

În străfulgerarea cosmică a conştiinţei, cerul se risipeşte-n melodie, urmat de munţi, de arbori şi de ape. Şi înfricat de absolutul clipei, Recviemul sufletului este un naufragiu şi o aureolă.

Nu e ca şi cum o negură din altă lume ne-ar visa viaţa?

Depănarea lăuntrică a morţii este ceaţă ridicată la principiu metafizic.

O catedrală e maximum de sensibil al ceţii. Negură solidificată.

Există în om o dorinţă tainică de remuşcare, ce precede Răul, ce-l creează. Fărădelegea, viciul sau crima izvorăsc din frămîntarea ei ascunsă. Odată actul consumat, ea apare în conştiinţă clar şi definit, pierzîndu-şi din dulceaţa virtualităţii.

Aroma remuşcării ne mînă spre rău, ca un dor de alte făgaşuri.

Un suflet care are spaţiu pentru Dumnezeu trebuie să aibă pentru orice. — Să nu plece de aici nevoia de a ne mărturisi unui credincios ultimele nelinişti şi tulburări? Ce ne face să credem că el nu poate să nu ne înţeleagă? Ca şi cum credinţa-n Dumnezeu ar fi un viciu dinlăuntrul căruia totul ne poate fi scuzat sau un abuz faţă de care totul e legitimat. Sau că, prin Dumnezeu nemaiaparţinînd pămîntului, orice crimă în lume ne poate fi iertată.

Unui credincios nimic nu trebuie să-i scape: scîrba, deznădejdea, moartea.

Oamenii cad spre cer; căci Dumnezeu e un abis privit de jos.

Revelaţia subită: a şti tot şi fiorul care-i urmează: a nu mai şti încotro. Deodată, gîndurile au despletit universul şi ochii s-au oprit în zăcămintele firii.

Timpul şi-a pierdut respiraţia. Atunci, cum ai măsura vîrtejul luminii ce te inundă? El pare a dura cam cît absenţa absolută a unei secunde.

După astfel de străfulgerări cunoaşterea e inutilă, spiritul se supravieţuieşte, iar Dumnezeu devine vacant de divinitate.

Cînd ai dilatat viaţa la infinit, voinţa de a te distruge emană dintr-o senzaţie dureroasă de plinătate. Căci nu lîncezeşti în dorul muririi decît întinzîndu-ţi fiinţa dincolo de spaţiul ei.

Negaţia vieţii din plenitudine este o stare extatică. Niciodată nu ne stingem din vid, ci din preaplin.

Un moment absolut răscumpără golul tuturor zilelor; o clipă reabilitează o viaţă. Orgasmul spiritului este scuza supremă a existenţei. Aşa îţi pierzi de fericire minţile în Dumnezeu.

Mîinile palide sînt un leagăn în care îţi suspini viaţa. Femeile nu ni le-ntind decît ca să plîngem în ele.

Ceaţa e neurastenia aerului.

Acele glasuri din afunduri, pentru care ţi-ar trebui accentul unui Iov asasin...

Ce înger nebun cerşeşte cu flaşneta pe la o inimă fără porţi? — Sau m-am dezlipit din suferinţa lui Dumnezeu?

În fericirea şi nefericirea în dragoste, cerul, de-ar fi de gheaţă, n-ar putea domoli beţia răzvrătită a sîngelui. Moartea-l încălzeşte şi mai tare şi mirajul vieţuirii se-nfiripă din aburii ei funebri.

Toate apele au culoarea înecului.

În azurul timid al dimineţilor, paloarea atîtor femei, ce le-ai iubit sau nu, ţi se oferă ca un pustiu înflorit gustului mortal de nesfîrşire.

De ce în umbra lor infinitul ne pare aproape? Fiindcă în preajma femeii nu mai există timp. Şi tulburarea noastră creşte, din cauză că atingem în lume o stare care depăşeşte lumea.

Iubirea este o aparenţă intemporală; căci nu se suspendă devenirea în mijlocul vieţii? Sînt îmbrăţişări, în care timpul e mai absent decît într-un astru mort.

Dragostea fiind o întîlnire dureroasă şi paradoxală a fericirii cu disperarea, el e prea neîncăpător excesului ei inuman. De aceea, de cîte ori te trezeşti din iubire, pare că ţi-a putrezit timpul prin nu mai ştiu ce inimă.

Ceea ce face păcatul superior virtuţii este un plus de suferinţă şi de singurătate, pe care nu-l întîlnim în „conştiinţa împăcată" şi nici în „fapta bună".

În sine, el e un act de individualizare, prin care te separi de ceva: de un om, de oameni sau de tot. A fi singur e o stare difuză de păcătuire. Din ea izvorăşte nevoia de Dumnezeu, din frica de sine însuşi. Virtuţile nu servesc cerul.

După ce-ai gustat înşelăciunile vieţii, decepţiile se întind blînd ca untdelemnul şi fiinţa se îmbracă în splendorile evanescenţei.

...Şi atunci regreţi de-a nu fi cunoscut mai multe iluzii pentru a te legăna în amarul absenţei lor.

Fără sentimentul morţii, oamenii sînt copii — dar cu el, ce mai sînt?

Cînd ştii ce-i sfîrşirea, a fi nu mai are parfumul firii. Căci moartea fură melodia vieţii. Şi din amîndouă nu mai rămîne decît un dezastru nocturn şi muzical.

Cînd ai cunoscut amărăciunile şi dulceaţa lor, îţi pare rău că n-ai decît o inimă de sfărîmat.

Oare de cînd s-au mutat deşerturile în sîngele omului? Şi schimnicii de cînd ţipă-n el rugile spre înălţimi? Cît se vor mai boci întinderile în unduirea lui otrăvită? Şi cînd va înceta înecul oropsiţilor în valurile lăuntrice ale muririi?

Doamne! singurul tău martir: sîngele omului.

Dacă moartea n-ar întrerupe consolările dorului de a muri...

Dar vieţii lipsindu-i infinitul, cum am putea muri fără capăt?

Omul, scîrbit de sine însuşi, devine un lunatic care-şi caută pieirea în pustiurile lui Dumnezeu.

De nu-ţi pare că eşti autorul norilor ce împînzesc cerul, la ce mai vorbeşti de plictiseală? Şi de nu simţi cum cerul se plictiseşte în tine, la ce mai priveşti spre Dumnezeu?

Sînt vulgare acele fericiri care nu-ţi trezesc dorinţa de-a muri. Cînd însă universul devine o spumă de irealitate şi extaz, şi cerul se topeşte în căldura inimii, de curge azurul pe spaţiul ei înnebunit de imensitate — atunci vocile sfîrşirii emană din gîlgîirile plinătăţii. Şi fericirea devine tot atît de vastă cît nefericirea.

Infinitul trebuie să fie culoarea fiecărei clipe şi, fiindcă prin viaţă nu-l pot onora decît prin crize, ridică-mă, Moarte, la prestigiul lui neîntrerupt şi îmbracă-mă în insomnia nesfîrşirii! Avea-voi lacrimi pentru tot ce n-am murit?

Dragostea e singurul mod fecund de a te înşela în cadrul absolutului. De aceea, în iubire nu poţi fi aproape de Dumnezeu decît prin toate iluziile vieţii.

Cel ce s-a molipsit de eternitate nu mai poate lua parte la istorie decît prin voinţa de autodistrugere. Căci, între semeni, nu eşti creator decît pe propria ruină.

Omul e singura fiinţă care s-a dezmorţit din beţia timpului. Şi toată străduinţa lui este să reintre în el, să redevină timp.

Privilegiul izolării în natură derivă din ruptura conştiinţei de devenire. Doar mergînd alături de timp omul e om. De aceea, de cîte ori se plictiseşte de condiţia lui, clipele nu par destul de fluide şi nici destul de adînci setei lui de scufundare.

Cînd mintea ţi se-ndreaptă înspre Dumnezeu, de lume te mai leagă doar dorinţa de a nu mai fi în ea.

Senzaţia de bătrîneţe eternă: a purta timpul în spate de la întîia lui clipă... Omul stă drept numai pentru a-şi ascunde lui însuşi cît este de gîrbovit înlăuntru.

Plictiseala: a nu mai avea cumpăt în timp.

Inima e locul în care noaptea se-ntîlneşte cu dorinţa de-a muri, spre a se întrece-n nesfîrşire...

Nici mările, nici cerul, nici Dumnezeu şi nici lumea toată nu sînt un univers. Numai irealitatea muzicii...

Uitarea tămăduieşte pe toţi, afară de acei ce au conştiinţa conştiinţei lor, fenomen de luciditate care te aşază paralel spiritului, într-o ultimă dedublare.

În marea divină, arhipelagul uman nu mai aşteaptă decît fluxul fatal care să-l înece.

Prin orgoliu eşti legat peninsular de Dumnezeu; îi aparţii şi nu-i aparţii. Ai vrea să fugi din El, deşi eşti parte a Lui.

Elementele unei geografii cereşti...

Un singur lucru dureros există în tristeţe: imposibilitatea de a fi superficial.

A fi mai „leneş" ca un sfînt...

Patima muririi răsare din tot ce n-ai iubit şi creşte cu tot ce iubeşti, încît se prelungeşte cu aceeaşi căldură în gîndurile vrăjmaşe, ca şi-n cele plăcute vieţii. Ea te cuprinde-n plină stradă, în zori, în după-amieze şi-n nopţi, treaz sau aţipit, între oameni şi departe de ei, în speranţe şi în absenţa lor. Fiorurile ei — asemenea unei ascetice îmbrăţişări — te topesc lăuntric într-un extaz neîmplinit, ascultînd murmurul zadarnic al ondulaţiilor sîngelui şi şoaptele nostalgice ale anotimpurilor interioare.

Şi de mi-aş stoarce din suflet o icoană a Raiului, ea ar destăinui o lume în care florile se-nchid şi se deschid în dorinţa de-a muri. Şi-n care-aş fi smerit grădinar al agoniei lor.

Sînt fiinţe pe care le trăim atît de intens în noi, încît existenţa lor exterioară devine superfluă şi reîntîlnirea lor o penibilă surpriză. A vieţui este o indecenţă din partea celui adorat. El trebuie să ispăşească irevocabil greul pe care altul l-a luat, trăindu-l. Aşa se explică de ce nu există rataţi mai mari decît eroii virtuali şi femeile adorate. Căci prin moarte nu devin mai mult cei ce iubesc, ci cei iubiţi.

Faptul de a fi om este atît de important şi atît de nul, încît nu poate fi suportat decît prin imensa nemîngîiere închisă în această hotărîre. Să respiri în sentimentul că-i mai revelator a fi om decît Dumnezeu, că-i dureros de semnificativ acest fiind şi nefiind al soartei omeneşti, şi totuşi să te zdrobească marginile vizibile ale unei drame aparent incomensurabile!

De ce rătăcirea umană e mai sfîşietoare decît cea divină? De ce Dumnezeu pare a avea toate actele în regulă şi omul, nici unul? Nu fiindcă acesta din urmă, fiind un golan între pămînt şi cer, riscă şi suferă mai mult decît Cel aşezat în confortul Absolutului?

Ce să mai cauţi printre muritori, cînd tu cînţi din orgă şi ei din fluier?

Flautul îmi poartă părerile de rău spre toate femeile pe care le-am născocit în bănuiala nostalgică a altor lumi. Şi tot el îmi descoperă o existenţă ce se sfarmă de toate clipele...

Are cineva dreptul să-şi asculte pînă la capăt îngînările şoaptelor lăuntrice?

Cînd ne apropiem de ultimele noastre voci este ca o autodistrugere în cer..., o stare de sfinţenie…

Aş vrea să mor, dar de atîta moarte nu mai am loc.

Într-un univers în flăcări, întunericul ar recurge la adăpostul sigur al inimii.

Cînd abuzezi de tinereţe, din om te pomeneşti poet. — Cum poţi să nu fii nici unul, nici altul? — Vorbind în proză despre moarte.

Surprins în plină zi de groaza delicioasă a ameţelii, cui să i-o atribui: stomacului ori cerului? Sau anemiei, aşezată între ele, la mijlocul de drum al deficienţelor?

Eşti trist cînd nu mai ai distanţă de sîngele tău; din lipsurile lui emană parfumul metafizic al Nimicului.

Greutatea unui adevăr se măsoară exclusiv după suferinţa pe care o ascunde. Cît ai pătimit pentru o idee este singurul criteriu al vitalităţii ei.

„Valorile" trăiesc prin chinul din care s-au născut; acesta odată epuizat, ele îşi pierd eficienţa, transformîndu-se în forme goale, în obiecte de studiu, mişcîndu-se în prezent ca trecut. Ce nu mai e suferinţă devine iremediabil istorie. Astfel se dovedeşte, încă o dată, că viaţa nu-şi atinge actualitatea ei supremă decît în durere.

Orizontul funebru al culorilor, al sunetelor şi al gîndurilor ne scaldă într-un infinit zilnic. În lumina lui solemnă, plină de un sfîrşit vast, orice am face la suprafaţa noastră se adînceşte într-o gravitate incurabilă, într-atît că şi clipitul din ochi devine un reflex al Absolutului. Şi nu noi ne deschidem privirile spre lume, ci ea se deschide în privirile noastre.

Nostalgia morţii ridică întreg universul la rangul muzicii.

Isus a fost prea puţin poet ca să cunoască voluptatea morţii. Există însă preludii de orgă care ne arată că Dumnezeu nu-i aşa de străin de ea precum eram înclinaţi a crede; şi fugi care nu tălmăcesc decît graba acelei voluptăţi.

Sînt muzicieni — ca Chopin — care n-au legături cu moartea decît prin melancolie. Dar cînd te afli înlăuntrul ei, mai ai nevoie de vreo mijlocire? Atunci

melancolia e mai repede sentimentul ce ni-l inspiră moartea pentru a ne lega de viaţă prin regrete...

Prestigiul de mister delicat al Orientului derivă din adîncirea în două lucruri la care noi participăm doar literar: florile şi renunţarea.

Europenii n-au importat numai seminţe pentru această lume, ci şi pentru cealaltă.

Nimic nu este mai puţin francez ca feeria. Un popor inteligent, ironic şi lucid şi care nu-şi permite să confunde viaţa cu paradisul, nici atunci cînd o cere uzul legitim al amăgirii.

Feeria e cea mai mîngîietoare soluţie împotriva păcatului. Popoarele nordice n-au inventat-o oare pentru a scăpa de gustul amar al acestuia? Şi nu e feeria o formă de utopie cu elemente religioase, dar împotriva religiei? (— paradox definind orice utopie).

Traducînd în aproximaţiile imanenţei o nostalgie a paradisului, feeria nu poate fi gustată de cei ce nu cunosc această nostalgie.

În clipele-n care ochii se aţintesc subit şi violent spre cer, toate stîncile munţilor nu i-ar putea zdrobi...

Este atîta onomatopee în Wagner! Natura fiind inima.

Marea răsfrînge mai repede lenevia noastră decît cerul. Ce plăcut ne lăsăm linguşiţi de întinderile ei!

Nimic nu-i mai penibil unui om harnic decît infinitul. Unui leneş e singura mîngîiere.

Dacă lumea ar avea margini, cum m-aş consola că n-am fost primar?

Introspecţiile sînt exerciţii provizorii la un necrolog.

„Inima" devine simbol pentru univers în mistică şi în nefericire. Frecvenţa ei în vocabularul cuiva indică pînă unde acea fiinţă se poate dispensa de lume. Cînd totul te răneşte, însîngerările iau locul acelui tot. Şi astfel, rănile inimii înlocuiesc cerul şi pămîntul.

Singurătatea te transformă într-un Cristofor Columb navigînd spre continentul propriei inimi.

Cîte catarge nu-ţi cresc în sînge, cînd de lume te leagă numai mările! Pe fiecare clipă m-aş îmbarca spre apusurile Timpului.

Un zîmbet inepuizabil, pe spaţiul unei lacrimi...

Lenevia mi se urcă pînă la cer. Şi petrec o vacanţă eternă în adăpostul pleoapei divine...

Oare Dumnezeu face cît Marea? De ce, cînd sînt bătut de valuri, teologia mi se pare o ştiinţă a aparenţelor?

Marea — vastă enciclopedie a nimicirii — e mai cuprinzătoare decît cerul — biet manual de Absolut.

Gîndurile periculoase sînt precedate de o slăbiciune fizică. Discreţia corpului în faţa a tot ce-i nelume.

Filozofia neavînd organ pentru frumuseţile morţii, am luat-o cu toţii înspre poezie...

Dumnezeu n-a avut nevoie să ne trimită călăi, sînt doar atîtea nopţi fără lacrimi... În zorile vieţii tremură umbrele morţii. Nu-i lumina o halucinaţie a nopţii?

Între mine şi oameni se interpun mările în care m-am scufundat prin gînd. Tot aşa, între mine şi Dumnezeu, cerurile sub care n-am murit.

Este atîta risipă de suflet în parfumuri, încît florile par nerăbdătoare de a-şi da duhul în Paradis. Şi cînd oamenii vor pierde icoana acestuia, îl vor reconstitui aţipind în inima unui parfum sau potolindu-şi simţurile într-o privire mărită de melancolie.

După ce Adam a distrus rosturile fericirii, Raiul s-a pitulat în ochii Evei.

Tot ce nu izvorăşte din prospeţimea mîhnirii e de mîna a doua. Cine ştie dacă nu ne gîndim la moarte ca să salvăm onoarea vieţii!

În secolul al XVIII-lea francez nu s-a spus nici o banalitate. Franţa a considerat de altfel totdeauna prostia ca un viciu, lipsa de spirit ca o imoralitate. O ţară în care nu poţi crede în ceva decît nihilist... Saloanele au fost grădini de îndoieli. Şi femeile, bolnave de deşteptăciune, suspinînd în săruturi sceptice... Cine va înţelege paradoxul acestui popor care, abuzînd de luciditate, nu s-a săturat de dragoste? Ce căi va fi descoperit el înspre erotică, din deşertul amărăciunii şi al logicii? Şi ce l-o fi mînat, nativ, spre lipsa de naivitate? În Franţa existat-a vreodată vreun copil?

În muzică, francezii n-au creat mare lucru, fiindcă au iubit prea mult perfecţiunea în lume. Şi apoi, inteligenţa e ruina infinitului şi deci a muzicii...

Sînt priviri menite parcă să ne consoleze de toate melodiile pe care nu le-am auzit...

Cînd vrei să te reîntorci în Dumnezeu, îngheaţă lumina dintre tine şi el. Omul suferă de o primăvară a întunericului.

În tristeţe, totul devine suflet.

Cerul, trecînd în înserări de la albastru la cenuşiu, ilustrează în mare doliul incomplet al minţii.

Nebunia-i un gust cenuşiu al raţiunii.

Pentru a fi fericit de singurătate, îţi trebuie preocuparea constantă a unei obsesii sau a unei boli. Dar în simţurile mărite-n vid de plictiseală şi în spiritul golit de lume, izolarea devine apăsătoare şi searbădă — şi zilele par absurde ca un sicriu spînzurat de un cireş înflorit.

Plictiseala e senzaţia bolnăvicios de clară a timpului ce te aşteaptă, în care trebuie să trăieşti şi cu care n-ai ce să faci.

Încerci zadarnic să te înşeli, dar soarele-l întinde, noaptea-l îngroaşă, şi creşte, creşte ca un untdelemn ce zgîrîie pe luciul temerii tale.

De unde au clipele atîta greutate? Cum de nu adorm ele în vecinătatea oboselii noastre? Şi omului, cînd îi va răpi Dumnezeu timpul?

De-ai fost o singură dată trist fără motiv, ai fost toată viaţa fără să o ştii.

Curios cum căutăm să uităm prin dragoste ceea ce nu putem prin toate albastrurile cerului şi toate mitologiile sufletului. Dar doi sîni nu ne pot ascunde adevărul, deşi ne ţin mai cald decît luminile îndepărtate ale lui Dumnezeu.

Nici o lume nu ne oferă din plin înşelăciunile vieţuirii; doar teama trezirii din ele se schimbă în tărie de la una la alta.

Văzut-am toate lucrurile ce sînt — şi m-am retras pe extremităţile inimii...

În plînsul ceasurilor tulburi parcă aud fiinţele ce le-am ucis în vis...

Nu mai găseşti odihnă pe pămînt decît în ochii care nu l-au zărit. M-aş vrea îmbălsămat în toate privirile fără lume.

Deasupra fiecărui gînd se bolteşte un cer.

Dumnezeu e moştenitorul acelora ce au murit în El. Astfel te desparţi uşor de tine şi de lume, lăsîndu-L să continue firul atîtor mîhniri şi părăsiri.

Se prea poate ca oamenii să nu fi fost alungaţi din Rai, se prea poate să fi fost totdeauna aici. Izvorînd din cunoaştere, bănuiala aceasta m-a făcut să-i fug. Cum să mai respiri în umbra unei fiinţe ce nu suferă de amintiri cereşti?

Aşa ajungi să-ţi stîmperi întristarea în altă parte şi să uiţi cu scîrbă de unde pleacă omul.

Orice clipă îmi pare o repetiţie la Judecata din Urmă şi orice loc în lume, o margine a lumii.

E ratat acel ce nu cunoaşte ispita. Prin ea trăieşti; prin ea te afli înlăuntrul vieţii.

Cînd ai isprăvit cu lumea, ispitele cereşti te înlănţuie ca o probă a unei ultime rezerve de vitalitate. Cu Dumnezeu eşuăm ratarea înscrisă în excesul de mîhniri.

Şi cînd acestea ne usucă simţurile, o senzualitate a inimii înlocuieşte cu văpăi subtile agitaţia oarbă a sîngelui. Cerul e un ghimpe în instinct; absolutul, o paloare a cărnii.

Viaţa-mi pare atît de stranie de cînd nu-i mai aparţin!

Trec ani de chinuri şi gînduri legate de cer şi de pămînt, fără să te-ntrebi de rostul acestui gol numit aer şi care se interpune atît de vag între cele două aparente realităţi. Deodată, într-o după-amiază îngreuiată de plictiseală şi veşnicie, impalpabila lui imensitate ţi se descoperă irezistibilă şi moleşitoare. Şi atunci te miri de ce-ai umblat pentru înec după întinderi, cînd el te cheamă, vast spaţiu diafan, spre destrămare şi pieire.

Cosmogonia mea adaugă neantului iniţial o infinitate de puncte de suspensie...

Atîta vreme cît oamenii nu se vor lipsi de farmecele înşelătoare ale viitorului, istoria va continua să fie o hărţuială greu de priceput. Putem însă nădăjdui că ei îşi vor întoarce ochii înspre o veşnicie a neaşteptării, transformîndu-şi fiecare soarta după exemplul unei fîntîni săritoare? Vor atinge ei un destin de devenire verticală? Şi procesul universal din fluviu îşi va arunca stropii spre înălţimi, convertindu-şi curgerea inutil orizontală într-o inutilitate spre cer?

Cînd va cădea umanitatea în ea însăşi, asemenea acelor fîntîni? Cînd îşi va da alt curs înşelăciunilor ei?

Dacă viaţa s-ar prelungi ca şi cum nimic n-ar mai fi! Dar oamenii — prăsindu-se — se folosesc mai departe de scuza viitorului.

Dacă-i vorba de ales între erori, Dumnezeu rămîne totuşi cea mai mîngîietoare şi care va supravieţui tuturor adevărurilor. Căci ea s-a înfiripat la punctul unde amărăciunea devine veşnicie, precum viaţa — eroare trecătoare — la încrucişarea nostalgiei cu timpul.

De ce, cînd oboseala se adînceşte pînă la vis, înţeleg plantele mai bine ca pe oameni? De ce florile mi se deschid doar noaptea? Şi de ce nici un arbore nu creşte în timp?

Voi fi trecut cu natura de partea veşniciei?

Melancolia este limita de poezie pe care o atingem în interiorul lumii. Ea nu e numai o înălţime a noastră, ci a existenţei înseşi. Aceasta se înnobilează treptat înspre irealitate, devenind mai mult prin apropierea de o stare de vis.

Irealitatea e un excedent ontologic al realităţii.

Nu recunosc existenţă decît fiinţelor ce nu mai aparţin lumii. Acele femei ce n-au scăpat prilejul tainic de a muri zilnic de melancolie... Este ca şi cum n-ai fi iubit niciodată decît pe Lucile de Chateaubriand...

Mi se pare uneori c-aş descoperi uşor toate secretele lumii, afară de cel al dezrădăcinării din ea.

Nobleţile sufletului decurg din dezadaptarea la viaţă. Cum cresc afecţiunile noastre în preajma inimilor rănite!

De unde să plece senzaţia de îngrămădire infinită a vremii, de invazie a bătrîneţii în mijlocul tinereţii şi a iluziilor ei? Prin ce taină dureroasă devii un Atlas al timpului la vîrsta înşelăciunilor?

Nimic din ce-ai trăit inconştient nu te apasă; clipele au murit viu în tine şi n-au rămas cadavre în calea nădejdilor şi a erorilor.

Dar toate acelea pe care le-ai ştiut, toată luciditatea asociată vremii, alcătuiesc o povară sub care se înăbuşă avînturile.

Bătrîneţea prematură, nesfîrşita oboseală pe obraji încă rumeni rezultă din toate momentele care au acumulat monstruos curgerea vremii pe planul conştiinţei.

Sînt bătrîn prin tot ce nu-i uitare în trecutul meu, prin toate clipele pe care le-am scos din neştiinţa perfectă a temporalităţii şi le-am obligat să fie singure şi eu să fiu singur cu ele.

În capul meu se sparg blestemele devenirii, a cărei inconştienţă nu mai îngăduie crunta siluire a lucidităţii, şi timpul se răzbună pentru a-l fi scos din făgaşul său.

Doamne! pe cînd un nou potop? Cît despre corăbii, poţi trimite cîte vrei, eu nu voi fi un strănepot al laşităţilor lui Noe!

Resimt intens dorinţa de-a muri fiinţele surmenate de propria lor prezenţă. Plasîndu-te în centrul obsesiei tale, saţietatea de eu creează nevoia de a te scăpa de el. Astfel, avînturile coborîtoare ale muririi dizolvă alcătuirile individualităţii.

Nenorocirea oamenilor este că nu pot privi decît oblic spre cer.

Dacă ochii aveau o relaţie perpendiculară cu el, istoria ar fi luat altă înfăţişare.

Boala? O calitate de transcendenţă a corpului.

Cît priveşte sufletul, el e bolnav prin simplul fapt că este.

Patologia se ocupă cu năpădirile psihice în ţesuturi.

Nori care gîndesc şi care par a fi tot atît de străini de pămînt ca şi de cer... Ruisdael.

Totul e posibil din clipa în care ai pierdut frînele timpului.

Foloseşte-te de raţiune pînă mai e vreme.

Este atîta ceaţă în inima omului, încît razele oricărui soare nu mai revin, odată intrate. Şi este atîta gol în simţurile lui, în simţurile lui spulberate, că rătăcesc porumbei nebuni, cu aripi sfîşiate de vînturi, pe căile prin care îşi apropia lumea.

Din ce straturi de nefiinţă purcede urîtul zilelor, ca să ne dezmeticească pînă la groază din aţipirea fiinţării?

Vom ajunge vreodată pînă la izvoarele plictiselii? Vom descifra demenţa moleşitoare a cărnii şi pacostea unui sînge nedesluşit?

Cum se macină într-un mister tînguitor substanţa vieţii şi cum secătuiesc fîntînile firii urîtul omniprezent, parodiind negativ principiul divin! Plictiseala-i vastă ca Dumnezeu şi mai activă decît el!

Fără Dumnezeu, singurătatea ar fi un urlet sau o dezolare împietrită. Dar cu El, nobleţea tăcerii ne domoleşte aiureala nemîngîierilor. După ce-am pierdut toate, ne recîştigăm cumpătul înveşnicindu-ne visarea prin aleile lui desfrunzite.

Numai gîndul la El mă mai ţine vertical. Cînd îmi voi stîrpi mîndria, putea-voi să mă culc în leagănul lui de o milostivă afunzime şi să-mi adorm veghile în consolarea insomniilor sale?

Dincoace de Dumnezeu, ne mai rămîne doar dorul de El.

Orice oboseală ascunde o nostalgie după Dumnezeu.

Cum pot vorbi împreună doi oameni al căror chin nu e la egală distanţă de Dumnezeu? Ce-şi au de spus două fiinţe în care moartea nu s-a ridicat la acelaşi nivel? Şi ce-şi citesc în priviri, cînd răsfrînge fiecare un alt cer?

Pe oameni nu-i cunoaştem decît pentru a rămîne mai singuri cu Dumnezeu.

Un arhitect despămîntenit ar putea construi din mîhnirile noastre o mînăstire în cer.

Lipsa de orgoliu face cît eternitatea.

Nenorocul oamenilor care s-au căutat toată viaţa pe ei înşişi este de a se regăsi pînă şi în Dumnezeu. — Umilinţa împăcată şi vastă e singurul fel de a transforma în virtute oboseala de a fiinţa.

Cine vrea să nu mai fie exprimă negativ o aspiraţie după tot. Dorinţa neantului satisface decent un gust secret şi tulbure de divinizare. Nu ne nimicim în Dumnezeu decît pentru a fi El însuşi. — Căile misticii trec prin cele mai dureroase taine ale mîndriei creaturii.

De ce-n iluminarea incurabilă a morţii mă simt mai puţin singur decît în mijlocul vieţii? Este ceva atît de dezastruos de sigur în conştiinţa că vei muri, încît ea te mîngîie de absenţa oamenilor şi a adevărurilor.

Acordurile de orgă şi nostalgia morţii amestecă eternitatea cu timpul pînă la promiscuitate. Atît absolut rătăcit în devenire şi-un suflet firav care să poarte atîta cer şi atîta pămînt!

Mori de esenţial cînd te dezlegi de toate.

Dumnezeu? Neantul în ipostaza de consolator. — Un suflu pozitiv în Nimic, dar pentru care ai vrea să sîngeri ca un martir... scutit de moarte.

Se prea poate ca secretul ultim al istoriei umane să nu fie altul decît moartea în şi pentru Dumnezeu. Toţi ne stingem în braţele lui, în frunte cu ateii.

Senzaţia stranie că toate gîndurile mi-au fugit în Dumnezeu, că el îmi ţine mintea atunci cînd am pierdut-o...

Sau că, rătăcit înlăuntrul Lui, o sete de aparenţe mă împiedică să mai respir.

Nepotrivirea dintre Dumnezeu şi viaţă alcătuieşte cea mai cruntă dramă a singurătăţii.

Doamne! numai tu mi-ai mai rămas! Tu — rămăşiţă a lumii şi eu a mea. Spumă a părăsirilor mele, în tine aş vrea să-mi curm duhul şi să pun capăt zvîrcolirii zadarnice. Tu eşti mormîntul pe care l-au visat ceasurile neprielnice fiinţei şi leagănul suprem al vastelor oboseli.

Răsfiră miresme de adormiri peste necugetatele mele răzvrătiri, soarbe-mă în tine, ucide-mi zvîcnirea spre zori şi îmbieri, îneacă-mi înălţarea nebună a gîndului şi sfarmă-mi piscurile luminate de vecinătatea ta! Întinde-ţi umbrele, acoperă-mă de întunecimi vrăjmaşe, eu nu-ţi cer harul clipelor miloase, ci vestejirea veşnică şi aspră şi mărinimia nopţii tale.

Seceră-mi recolta de nădejdi ca, deşert în tine, lipsit de mine însumi, să nu mai am ţinuturi prin întinderile tale!

După ce-ai citit pe filozofi, te-ntorci spre copilăriile absolute ale spiritului, îngînînd o rugăciune şi adăpostindu-te-n ea.

Ca şi cum s-ar termina în tine un ultim rest din substanţa pură a nopţii cu care a dat Dumnezeu ochii întîia oară...

Există cîte o noapte albă care durează atît de mult, că după ea timpul nu mai e posibil...

Acel ce adună în zbaterea lui alcătuirile dureroase ale lumii nu mai cunoaşte pentru nimic un început şi un sfîrşit. Orice este etern. Neisprăvirea în suferinţă a lucrurilor atinge calitatea veşniciei.

Cînd n-ai fost niciodată pe aceeaşi treaptă cu viaţa: cînd mai mult, năpădindu-i marginile, cînd mai puţin, tîrîndu-te sub ea. Asemenea acelor rîuri care n-au albie: căci inundă sau seacă.

Ancorat în plus sau în minus, eşti predestinat nefericirii, ca orice fiinţă smulsă din linia vieţuirii. A fi e o stavilă pentru infinitul inimii.

Este atît de misterios fenomenul prin care un om creşte peste el însuşi! Trezindu-se, nu mai vede pe nimeni în jurul lui. Astfel, îşi ţinteşte ochii spre cer, spre cea mai apropiată înălţime. În materie de singurătate, omul nu mai are ce-nvăţa decît de la Cel de Sus.

Spiritul înfloreşte pe ruinele vieţii.

Se spune: cutare cunoaşte pe Spinoza, pe Kant etc. ... N-am auzit însă spunîndu-se despre nimeni: acela cunoaşte pe Dumnezeu. Şi doar numai atît ar interesa.

Cînd în nopţi ţi se deschide mintea spre cîte un adevăr, întunericul devine uşor ca spaţiul diafan al unei evidenţe.

Boala acordă vieţii, cu o putere de inevitabil şi cu un prestigiu fatal, o dimensiune spre nelimitat, care îngreuiază dureros şi nobil ritmul fiinţării. Tot ce-i adînc rezultă din vecinătatea morţii.

Şi cînd nu eşti bolnav de boli, ci de prezenţa altor lumi în principiul vieţuirii tale... O oboseală divină pare a se fi lăsat pe miezul fiinţei..., măduva vieţii e surmenată de cer...

Groaza este o memorie a viitorului.

Acele tresăriri de răutate funebră în care ai vrea să ucizi aerul... şi-n care un zîmbet te cutremură ca mîinile de mort din coşmaruri.

A trăi nu-i o nobleţe. Dar a te învălui în nimb de nimiciri...

În zadar umbli după existenţă şi adevăr. Nimic e totul, o horă de închipuiri lipsită de ritm. Ceea ce face ca un lucru să fie e starea noastră de febră, iar adevărurile se proiectează pe o lume de absenţe prin vioiciunea căldurilor noastre. Suflul de substanţă care transformă nefiinţa lumii în realitate emană din intensităţile noastre. De-am fi mai reci sau mai domoli, nimic n-ar fi. Focurile lăuntrice susţin soliditatea aparentă a firii, însufleţesc peisajul de neant al vieţuirii. Jăraticul interior e arhitectul vieţii, lumea-i o prelungire exterioară a flăcării noastre.

Oare Dumnezeu va ierta omului de a-şi fi dus atît de departe umanitatea? Va înţelege El că a nu mai fi om e fenomenul central al experienţei umane?

A exista — adică a colora afectiv fiece clipă. Prin nuanţe de sentiment facem nimicului o concesie de realitate. Fără cheltuielile sufletului, am trăit într-un univers alb. Căci „obiectele" nu sînt decît iluzii materiale ale unor excese lăuntrice.

Ultima treaptă a desprimăvărării noastre: Dumnezeu.

Spiritul fiind o lipsă pozitivă a vitalităţii, ideile ce răsar din el sînt, prin compensaţie, gravide.

Cu cît dorinţele sînt specializate mai puţin, cu atît realizăm mai repede infinitul prin simţuri. Vagul în instincte îndreaptă irevocabil spre absolut.

Din amintirea timpului în care n-am fost şi din presimţirea timpului în care nu vom fi se înfiripă sugestia dezmărginirii melodice din orice melancolie.

Inima nu e turnată pe micimea lumii. Putea-o-voi urma spre cer? Sau o voi folosi de lunecuş spre moarte?

Odată primenit de timp, mai eşti deschis doar adierilor divine.

Acel tainic şi imens delir prin care susţii în viaţă universul înclinat destrămării, impulsul dureros şi irezistibil insuflînd mişcare şi nădejde pămîntului şi vietăţilor, întărind slăbiciunile cărnii şi abătînd duhul de la patimile nimicului, — ce prospeţimi secrete îl împing, în mijlocul lumii şi al dezolării ei, să refacă edificiul cosmic şi faima gîndului?

Nu e creaţia reacţiunea ultimă în faţa ruinei şi a iremediabilului? Nu reînvie spiritul în preajma deznodămîntului şi a înfundăturilor sorţii? — Altcum, de ce nu vine căderea, de ce rămînem verticali cînd toate au devenit una prin monotonia scîrbei şi a nimicului?

Suferind cu tărie neîmplinirile vieţii, te asemeni unui naufragiat care-ar fugi de ţărm. Ajungi să nu mai cauţi decît valuri şi înotul pe-un nesfîrşit de ondulaţii.

Melancolia: timpul devenit afectivitate.

Aş vrea să trăiesc într-o lume de flori rănite de soare şi care, întoarse cu faţa spre pămînt, şi-ar deschide petalele în direcţia contrară luminii.

Natura-i un mormînt şi razele ne împiedică să ne aşezăm în el. Abătîndu-ne de la substanţa morţii, ele alcătuiesc o criză gravă de inesenţial. În lumină, sîntem toţi aparenţa noastră; în întuneric, sîntem maximum de noi înşine şi de aceea nu mai sîntem.

Plictiseala: tautologie cosmică.

Cine n-a ascultat niciodată orga nu înţelege cum eternitatea poate evolua.

Dacă tot ce-am dat zadarnic oamenilor aş fi cheltuit în Dumnezeu, ce departe eram acum!

Că viaţa are o calitate de existenţă doar prin intensităţile noastre, ce dovedeşte mai sigur decît vidul lumii în absenţa de iubire? Fără ispitele erotice, nimicul e piedica fiecărei clipe. Doar înfiripările dragostei silesc lumea să fie, iar pasiunile ei sînt o surdină pentru neant.

Un minus de iubire este o lipsă de existenţă, iar vidul erotic, un univers purificat de fire. Nu-i plictiseala o vacanţă a dragostei, o pauză în demiurgia indispensabilei înşelăciuni? Şi nu ne plictisim dintr-o insuficienţă de delir? Acesta introduce o notă de fiinţă în monotonia nimicului. Din vibraţiile ultime ale sufletului irupe universul, zborul gîndurilor pătimaşe îl recreează neîncetat.

În mijlocul plictiselii ştim că existenţa n-a fost să fie; în intermitenţele ei, ne uităm de toate şi sîntem.

Purtînd cu dureroasă străduinţă povara propriei fiinţe, semenii tăi sînt mai obosiţi de tine decît tu însuţi.

La un anumit grad al dezlipirii de lume, oamenii nu mai există decît prin excesele memoriei, iar tu, prin vestigiile unui egoism.

În orice parte ai apuca, nu dai decît de Dumnezeu.

Oare cum pot privi cerul acei ce n-au regrete?

Pentru a iubi, trebuie să uiţi că semenii sînt creaturi; luciditatea nu te apropie decît de Dumnezeu şi de neant. Fericiţi sînt doar acei cărora dragostea le e un tot ce nu le dezvăluie nimic; care iubesc într-un freamăt de neştiinţă şi perfecţiune.

Din zarea lumii, Dumnezeu e tot atît de departe ca şi neantul.

Acea năpădire vastă şi copleşitoare a anumitor dimineţi, cînd pari a te trezi în ştiinţa ultimelor taine, într-o înfrigurare istovitoare de cunoaştere şi de vedenie finală — sau acele nopţi subţiate într-un violet tremurător, care ni se oferă moleşitoare şi perfecte ca nişte grădini ale spiritului...

Cine ar avea cuvinte pentru imposibilitatea de a nu şti totul? Şi cîte clipe numeri în viaţă de fericire sfîşietoare a cunoştinţei? Nici un văl nu mai ascunde nici un lucru. — Dar să ne întoarcem la taine ca să putem respira...

De ce amiezele au mai multă obiectivitate decît înserările? De ce amurgul e interior şi belşugul de lumină rămîne în afară, în el însuşi?

...Orice-i sugestie de sfîrşit reprezintă un plus de subiectivitate. Viaţa ca atare nu se petrece în inimă. Numai moartea. De aceea-i ea fenomenul cel mai subiectiv — deşi mai universal decît viaţa.

De-aş avea mai multă statornicie în Dumnezeu! Ce resturi de vieţuire mă reţin în El ca eu? Dac-aş putea lipsi în mijlocul Lui!

Norii albi şi nemişcaţi ce împînzesc cerul nebuniei... Privind adesea lipsa de nuanţe sumbre, cenuşiul deschis al înălţimilor, îţi pare că ai proiectat pe bolte umbrele stătute ale creierului şi decolorările mute ale minţii.

Prăpăstiile omului n-au fund, fiindcă răzbat în Dumnezeu.

Prin orice lacrimă ne priveşte Dumnezeu.

Doamne! prin ce-am meritat fericirea supranaturală a acestei clipe de topire în ceruri? Aruncă pe capul meu dureri şi mai mari, dacă au răsplată atît de înaltă! Mi-am pierdut urma printre îngeri? Fă să nu mă mai întîlnesc nicicînd cu mine. Ajută-mă să-mi înec duhul în raiul simţurilor, smintite de cer!

Omul n-are drept să se creadă pierdut, atîta vreme cît deznădejdea îi oferă încă distrugerea voluptuoasă în Dumnezeu.

O dată ce dorinţele devin spumoase, ajungi să trăieşti prin consimţirea dată fiecărei clipe. Silit să-ţi acorzi ţie existenţa, măreşti spaţiul dintre tine şi lume în repetarea neîncetată a străduinţei.

Timpului apucat de streche, veghea spiritului îi pune surdina hotărîrii de a fi. Nu ne-ar înghiţi gama vremii de n-am domoli-o în efortul de consimţire la fire?

Celelalte fiinţe trăiesc; omul se căzneşte să trăiască. Este ca şi cum te-ai uita în oglindă înaintea fiecărei acţiuni. Omul e un animal care se vede trăind.

Ideea e un fel de melodie ce a prins cheag.

Gîndirea proiectează neantul, ca o supremă consolare, sub presiunea unui infinit orgoliu rănit. Vrînd să fii totul şi totul opunîndu-se, ce-ai face fără dimensiunea absolută a absenţei?

Chinurile mîndriei nemăsurate volatilizează firea şi poleiesc nimicul cu prestigiile unei măreţii în care se linişteşte patima orgoliului. Nefiinţa e o splendoare funebră, care ne stinge geloziile divine. Sugestia nimicului ne satură gustul de Absolut subiectiv, precum harul morţii de armonie în dezastru.

Cînd voi ajunge să mă deprind cu mine însumi? Toate drumurile duc la această Romă interioară şi inaccesibilă; — omul este o ruină invincibilă. Cine i-o fi turnat atît entuziasm în decepţii?

A trăi în sens ultim: a deveni un sfînt al propriei singurătăţi.

Vrăjit în izolarea ta, ceasurile s-au oprit şi Veşnicia a început să bată. Iar Dumnezeu trage clopotele spre cerul tău...

Singurătatea e un afrodiziac al spiritului, precum conversaţia al inteligenţei.

Sînt atîtea posibilităţi de a muri în muzica lăuntrică, încît nu-mi voi mai găsi sfîrşitul... Nu eşti cadavru decît în lipsa de sonorităţi interne. Dar cînd simţurile gem

de ele, imperiul inimii depăşeşte pe cel al fiinţei şi universul devine funcţia unui acord interior, iar Dumnezeu, prelungirea infinită a unei tonalităţi.

Cînd, în mijlocul unei vechi sonate, cu greu îţi stăpîneşti un „Doamne! de nu s-ar mai sfîrşi‟, undele unei verticale nebunii te-avîntă spre dumnezeire. — Acolo să mă exilez, cu toată muzica...

Omul e aşa de singur, că deznădejdea-i pare un cuib şi groaza un adăpost.

În zadar îşi caută o cărare prin desişul firii, el rămîne mîhnit, cu faţa spre înfundăturile propriului său duh. Căci, în el, lumina nu s-a despărţit de întuneric. Prin ceea ce încoronează Creaţia, prin spirit, el aparţine începuturilor ei.

Nimic nu-i va scutura din conştiinţă nopţile timpului. Nu-i creşte nobleţea ursitei în această ereditate nocturnă?

Omul are de partea lui prea multe nopţi...

De cîte ori mă cuprind vrăjile plictiselii, de atîtea ori îmi întorc ochii spre cer. Şi atunci ştiu că voi muri cîndva de urît, în plină zi, în văzul soarelui sau al norilor...

...„dacă este cu putinţă, depărtează de la Mine paharul acesta.‟ Paharul plictiselilor...

Aş vrea să strig şi eu „Tată!‟, dar spre cine, cînd Plictiseala este ea însăşi o divinitate?

De ce a trebuit să-mi deschid ochii asupra lumii ca s-o descopăr un Ghetsimani al Urîtului?

Pămîntul e prea sterp ca să găsesc în el otrăvurile nemiloase şi moleşitoare care să mă sloboadă din îndeletnicirea fiinţării... Doar destrămări cereşti să emane arome de îmbătare în nimic, din înălţimi să cadă fulgi adormitori pe răni ce nu se mai închid... Sau ploi de dincolo de lume, ploi veninoase să se strecoare printr-un azur dement pe întinderea bolnavă a cugetului...

Doamne! eu nu spun că tu nu eşti; eu spun că nu mai sînt.

Dacă neantul ne-ar da numai un gust pervers de absolut, n-ar fi nimic; dar el — creîndu-ţi un complex dureros de superioritate — te face să priveşti în jos spre fiinţă şi să te mîngîi de o nostalgie prin dispreţ.

Despre „eu" n-ar trebui să vorbească decît Shakespeare sau Dumnezeu.

Între două fiinţe ce se află la acelaşi grad de luciditate, iubirea nu e posibilă. Ca întîlnirea să fie „fericită", trebuie ca una din ele să cunoască mai de aproape deliciile inconştienţei. Îndepărtarea egală de natură le face egal de sensibile vicleşugurilor ei; de aici, o jenă de echivocurile erotice şi mai cu seamă rezerva în complicitatea inevitabilă. Atunci cînd înşelăciunile vieţii nu mai au nimic impermeabil ochiului tău, e bine ca femeia să fie aproape de starea de slujnică. Dragostea nu se poate consuma între două absenţe de iluzii, unul măcar trebuie să nu ştie. Celălalt, victimă a nonerorilor spiritului, supraveghează voluptatea vecinului identic şi se uită pe sine însuşi prin molipsire.

Răsturnarea haotică a simţurilor, cu extazul implicit şi periferic, seamănă unei concesii penibile, în care bărbatului şi femeii secretele vieţii le sînt diafane. Ei par a se fi învoit să greşească împotriva veghii duhului, dar nu reuşesc decît să-şi privească uitarea şi să-şi diminueze, prin gîndire, farmecul dispariţiei orizontale. Astfel introduce luciditatea o notă de amurg în suspinele acelui ieftin absolut.

Nu dezamăgirile, nici ura şi nici orgoliul ne scutesc de oameni, cît tăriile sufletului, care se înstăpînesc în noi cu forţa unei revelaţii subite. Atunci ce-ai mai putea spune cuiva şi de ce i-ai mai spune, cînd freamătul lăuntric e ca un fluviu ce-ar curge dintr-o dată în sus?

Din sînul semenilor ne aruncă valurile unor fericiri năpraznice, care înmulţindu-ne identitatea suspendă zîmbetul spre femei şi surîsul spre prieteni. Eul se pierde în infinitatea lui, viaţa s-a exagerat în intensităţi care o şovăie între lumi. Din tot ce-ai fost, nu mai rămîne decît o adiere patetică.

Nesfîrşitul nopţii pare o margine din priveliştea acestei dilatări şi doreşti stingerea ca o limită, agonia ca o încadrare. Cine va fi altoit infinitul pe o biată inimă?

Cum oamenilor le lipseşte poezia, în ce să ancorezi, dacă nu în moarte? Cît prestigiu nu aruncă iminenţa nefiinţei peste peisajul şters şi searbăd al fiinţei?

Dorinţa de a te îneca, de a te înălţa la ceruri prin spînzurătoare sau de a-ţi curma viforos zilele pleacă dintr-un sublim al plictiselii — flaut în fund de iad.

A stoarce din clipe un cîntec de pieire, a născoci veninuri transcendente în urîtul vremii, a-ţi spulbera dracii în sînge şi în devenire...

Rostul metafizic al timpului e să ne descarce de povara individuaţiei. A fi e o întreprindere atît de grea, fiindcă urcăm spre a nu fi; un vid avîntat spre o supremă degradare de existenţă.

Timpul e un suiş spre nefiinţă.

Prin toate simţurile rîvnesc după desfătările sfîrşirii... Ce dor de tainice împliniri mă înclină spre ele? Imposibil să nu descoperi măreţia morţii, după ce-ai fost trădat de viaţă!...

Cine-a văzut prin oameni şi prin sine însuşi, de scîrbă ar trebui să-şi zidească o întăritură pe fundul mărilor.

Nefericirea nu se întîlneşte decît la un temperament esenţial contradictoriu.

Cel obosit de sine însuşi oboseşte pe semeni şi este obosit de ei.

Decepţiile repetate presupun ambiţii inumane. Oamenii cu adevărat trişti sînt acei care, neputînd răsturna totul, s-au acceptat ca ruină a idealului lor.

Timpul este crucea pe care ne răstigneşte plictiseala.

În năpădirea de farmece şi-n suflul de extaz ce-mi risipeşte rosturile pe latura nemărginirii, scîrba de mine e singurul meu stăvilar.

Ce să mai fac cu atît eu?

Bach e un decadent în sens ceresc. Numai aşa se explică descompunerea solemnă de care nu te poţi feri de cîte ori te întîlneşti cu lumea creată de el.

Pe măsură ce plictiseala îngroaşă timpul, ea subţiază lucrurile în calităţi străvezii. Materia nu rezistă desfigurării ei necruţătoare.

A-ţi fi urît înseamnă a vedea prin obiecte, a volatiliza firea. Pînă şi stîncile se dizolvă în fum cînd răul lucid se deschide spre ele.

Nu-mi ştiu vreo senzaţie pe care să n-o fi îngropat în gînd. (Spiritul e un mormînt al naturii.)

Sinuciderea — ca orice încercare de mîntuire — e un act religios.

Sinceritatea, fiind o expresie a inadaptabilităţii la echivocurile esenţiale ale vieţii, derivă dintr-o vitalitate şovăitoare. Acel ce o practică nu se expune primejdiei, cum se crede îndeobşte, ci este deja primejduit, ca orice om ce desparte adevărul de minciună.

Aplecarea spre sinceritate e un simptom maladiv prin excelenţă, o critică a vieţii. Cine n-a omorît în el îngerul e menit pieirii. Fără erori, nu se poate respira nici măcar o clipă.

Ochii stinşi nu se aprind decît de dorul morţii; sîngele nu se-nflăcărează decît într-un imn de agonie.

Scobor sau urc spre povîrnişurile firii?

Un animal care a văzut viaţa şi care vrea încă să trăiască: omul. Drama lui se epuizează în această îndîrjire.

Într-o inimă în care s-a aşezat nimicul, irupţia dragostei e atît de nespus de sfîşietoare fiindcă ea nu găseşte nici un teren de înflorire. De ar fi să cucereşti numai femeia, ce uşor ar fi! Dar să desţeleneşti propriul neant, să te înstăpîneşti cu greu în vrăjmăşia sufletului tău, să faci drum iubirii tale spre tine însuţi! Războirea aceasta — care te azvîrle cu duşmănie împotriva ta — explică de ce nicicînd n-ai vrea să te omori mai crunt ca în fiorurile dragostei.

În Beethoven nu e destul farmec moleşitor şi nici destulă oboseală...

Ultima subtilitate a diavolului e diferenţa între iad şi inimă.

Numai în marile suferinţe, în care eşti prea aproape de Dumnezeu, îţi dai seama ce zadarnic e rolul de mijlocitor al Fiului său şi ce destin minor ascunde simbolul acelei Cruci.

Spiritul datoreşte aproape totul chinurilor fizice. Fără ele, viaţa n-ar fi mai mult de[cît] viaţă.

Doar boala aduce ceva nou. Nu-i ea al cincilea anotimp?

Nirvanizarea zilnică prin gînd şi prin durere...

Cînd porţi atîta muzică într-o lume fără melodie...

Omul nu e un animal făcut pentru viaţă. De aceea cheltuieşte el atîta vitalitate în dorinţa de a muri.

Irealitatea vieţii nicăieri nu e mai tulburătoare ca în deznădejdile fericirii. De aici, nespusul dureros al dragostei.

Întreaga poezie a vocilor lăuntrice se reduce la imposibilitatea de-a separa dorul de viaţă de dorul de moarte.

Speranţele sînt cuiburi fragede de sfîrşituri. A trăi şi a muri: două semne pentru aceeaşi închipuire.

Toate lacrimile neplînse mi s-au vărsat în sînge. Şi eu nu m-am născut pentru atîtea mări şi nici pentru atît amar.

Nu găsesc cheia la acest fapt; în bucuria inspirată repetăm pe Dumnezeu, iar în tristeţe rămînem cu cenuşa propriei substanţe.

O reflecţie trebuie să aibă ceva din schema interioară a unui sonet. Arta de a prescurta sfîşierile..., intervenţia de arhitectură în dezmembrările noastre muzicale...

Tristeţea — un infinit prin slăbiciune, un cer de deficienţe...

Viaţa omului se reduce la ochi. Nu putem aştepta nimic de la el, fără o reformă a privirii.

Dragostea este sfinţenie plus sexualitate. — Nimeni şi nimic nu poate îmblînzi paradoxul acesta prăpăstios şi sublim.

Hamlet n-a uitat să înşire iubirea printre „relele‟ care fac sinuciderea preferabilă vieţuirii. Numai că el vorbeşte de „chinurile dragostei dispreţuite‟. — Ce mare ar fi celebrul monolog de-ar zice doar: iubire!

Pe ţărmurile mării, seceta lăuntrică a zilelor pustii adună — în aceeaşi sete — dorinţa de fericire şi de durere. Tot pe ţărmurile ei, te dispensezi religios de Dumnezeu...

Mediterana e marea cea mai calmă, cea mai cinstită şi mai puţin mistică. Ea se interpune — cu absenţa ei de valuri — între om şi Absolut.

Întrucît e singură, femeia este.

Forţa unui om derivă din neîmplinirile vieţii sale. Prin ele încetează el să fie natură.

Definiţia Vrăjii trece prin Wagner. El a introdus punctele de suspensie în muzică, interminabilul dizolvant... şi recăderea surdă a motivelor într-un subteran melodios şi indefinit. O neurastenie a... sîngelui, la artistul care şi-a proiectat fastuos şi măreţ nervii în mitologie.

Şi de aceea, în încîntarea wagneriană, valuri îndepărtate şi pline de amurg tălăzuiesc în preajma tîmplelor obosite sau răstoarnă peste vine adormite leacuri de vis şi de pieire.

Răbufnirile morţii împestriţează peisajul gramatical al existenţei, aşa cum ni-l prezintă excesul de sistem al plictiselii, şi-n locul lipsei de surprize ne aşază la pîndă, cu postul instalat în neliniştea noastră.

Din plictiseală, printr-un lung proces, putem ancora în Dumnezeu. În sine, ea nu e decît o lipsă de religie.

Gîndindu-ne la stil uităm viaţa; străduinţele spre expresie acoperă greutăţile respiraţiei; pasiunea formei înăbuşă înflăcărarea negativă a amărăciunii; farmecul cuvîntului ne scapă de povara clipei; formula micşorează sfîrşelile.

Singura ieşire pentru a nu cădea: a-ţi şti toate sfîrşiturile — a-ţi slei otrăvurile-n spirit.

De ţi-ai fi lăsat mîhnirile în starea de senzaţie, de mult n-ai mai fi...

Spiritul nu serveşte viaţa decît prin expresie. Este forma prin care ea se apără cu propriul ei duşman.

Oboselile după-amiezelor, cu patina veşniciei în suflet şi adierile de ameţeală în mijlocul unei grădini atinse de primăvară...

Eternitatea e sera în care se ofileşte Dumnezeu din începuturi şi omul, din cînd în cînd, prin gînd.

Cînd vitalitatea nu e distinctă de slăbiciuni, ci se pierde în ele, rezultatul defineşte compoziţia lăuntrică a unui om contradictoriu. A face psihologie pe spatele cuiva înseamnă chiar a dezvălui lipsa de puritate a forţelor ce îl agită, amestecul ciudat şi neprevăzut de elemente. Teoretic, greu ne închipuim combinaţia de barbarie şi de melancolie decadentă, de vitalitate şi de vag, de instinct şi de rafinament. De fapt însă, atîţia sînt chinuiţi de un apus al vieţii în reflexe încă sigure!

Doruri îndelungi, îmbrăţişînd desfăşurările cosmice şi înflorindu-le de nesiguranţele visului — de unde ar porni ele, dacă imboldurile de la temeiul nostru n-ar scoborî şi n-ar urca povîrnişul slăbiciunilor noastre? Şi dorinţele, de ce n-au ele un curs necutremurat, cine introduce legănarea în pofte, dacă nu nedespărţirea afirmaţiilor şi negaţiilor sîngelui? De-ar avea instinctele noastre o direcţie şi slăbiciunile alta, n-am fi de două ori perfecţi, n-am atinge desăvîrşirea în două feluri? Întîlnirea paradoxală de porniri, inseparabilul ireductibilelor creează o încordare ce alcătuieşte şi dezalcătuieşte atît de straniu o fiinţă. — Şi nu-i uşor să porţi iadurile dulci şi îmbătătoare ale decadenţei pe cerul monoton şi proaspăt al barbariei, să te descurci în tinereţe cu povara unor bătrîneţi vaste, să tîrîi sfîrşituri de ev în fiorul vertical al zorilor! Ce menire ciudată au acei ce înmuguresc toamna, care au pierdut anotimpurile vieţii într-o anapoda eternă a clipelor!

De ce-ţi mai întorci ochii spre soare, cînd rădăcinile tale hrănesc pulsul morţii? Cu cîtă furie şi-ndurerare o să te azvîrli în abisul divin! Nici o margine de cuget şi nici o zare a lumii nu vor mai opri tăvălirea deznădejdii pe pustiul lui Dumnezeu şi nici un rai nu va mai înflori pe năpăstuirea lor comună. Creatorul îşi va da ultima suflare în creatură, în creatura fără de suflare.

Ce gust de cenuşă emană de dincolo de lumi!

În patru ochi cu Diavolul. — De ce se arată el mai rar decît Dumnezeu? Sau îl trăieşti pe acesta prea diabolic, de amestecul straniu face superfluă revelaţia esenţei pure a Satanei?

Calea dorurilor zilnice urcă de la pămînt la cer. Drumul invers e mai rar. De aceea, Diavolul e o grozăvie mai puţin frecventă decît marele lui Duşman.

În dezrobirea cugetului de fiinţă, voluptatea nu mai are preferinţe între durere şi plăcere. Ea le încoronează pe amîndouă.

Perfecţiunea stranie a senzaţiilor suspendă deosebirile între ele. Durere şi plăcere devin sinonime.

Oare de ce gîndind îţi pierzi întîi inima şi numai apoi mintea?

Farmecul neliniştii constă în oroarea de soluţii, în a şti totul în întrebări... Orice răspuns e pătat de o nuanţă de vulgaritate. Superioritatea religiei derivă din a crede că numai Dumnezeu poate răspunde.

Aş vrea să mă îngrop în plînsurile oamenilor, să-mi fac din fiecare lacrimă un mormînt.

Tot ce creează omul se întoarce împotriva lui. Şi nu numai tot ce creează, ci şi tot ce face. În istorie, un pas înainte e un pas înapoi. Dar din tot ce a conceput şi a trăit el, nimic nu se întoarce mai mult împotriva lui ca singurătatea.

Oare de ce amintirile nu mai au legătură cu memoria? Şi patimile, de ce şi-or fi pierdut rădăcinile din sînge? Balcanism ceresc...

Razele răsfirate ce emană din Dumnezeu nu ţi se-arată decît în amurgul minţii.

Apropierea de extaz e singurul criteriu pentru o ierarhie a valorilor.

Experienţa om a reuşit doar pentru clipele în care acesta se crede Dumnezeu.

Timpul se destramă în ondulaţii vagi, ca o spumă solemnă, de cîte ori moartea împovărează simţurile cu ruina ei de farmece sau norii scoboară cu cer cu tot în gînduri.

Ispăşesc lipsa de decepţii a strămoşilor, îndur urmările fericirii lor, plătesc scump speranţele agoniei lor şi putrezesc în viaţă prospeţimile neştiinţei străbune. — Iată sensul decadenţei.

Iar pe planul culturii, cîteva secole de creaţii şi iluzii — ce se cer iremediabil răscumpărate în luciditate şi nemîngîiere. Alexandrinism...

Nu e uşor să plăteşti pe toţi ţăranii altor veacuri, să nu mai ai verdeaţă şi pămînt în sînge... şi nici să te scalzi în asfinţiturile spiritului...

Numai în muzică şi în freamăte extatice, pierzînd pudoarea limitelor şi superstiţia formei, ajungem la inseparabilul vieţii de moarte, la pulsaţia unitară de murire vitală, de comuniune între vieţuire şi stingere. Oamenii disting prin reflexie şi prin iluzii ceea ce în devenirea muzicală este vrajă de eternitate echivocă, flux şi reflux al aceluiaşi motiv. Muzica e timp absolut, substanţializare de clipe, veşnicie orbită de unde...

A avea „adîncime" înseamnă a nu mai fi amăgit de separaţii, a nu mai fi rob „planurilor", a nu mai dezarticula viaţa de moarte. Contopind toate într-o confuzie

melodică de lumi, agitaţia infinită, sumbră şi cuprinzătoare de elemente se purifică într-un fior de neant şi plinătate, într-un suspin crescut din străfundurile ultime ale firii şi care ne lasă pe veci un gust de muzică şi de fum...

Existenţa oamenilor e justificată prin reflexiile amare ce ni le inspiră. La un tribunal al amărăciunii, vor fi achitaţi cu toţii şi-n primul rînd femeia...

Nimic nu te satisface, nici măcar Absolutul; — doar muzica, această destrămare a Absolutului.

Numai îmbătîndu-ne de propriile noastre păcate putem purta povara vieţii. Fiecare lipsă trebuie convertită într-un deliciu; prin cult să înălţăm deficienţele. Altcum ne înăbuşim.

După ce-ai vrut să răstorni lumi, ce greşeli te mai leagă de raiul vid a doi ochi infiniţi şi nuli?

Dumnezeu, prevăzînd căderea omului, i-a oferit compensaţia iluzorie a femeii. Prin ea, putut-a el uita Paradisul? Nevoia religioasă e răspunsul negativ.

Într-un simpozion care ar reuni pe Platon şi pe romanticii germani, s-ar spune aproape totul despre iubire.

Esenţialul ar trebui însă adăugat de Diavol.

Acel ce a refuzat sfinţenia, dar nu lepădarea de lume, îşi face dintr-o divinitate dezabuzată ţinta devenirii lui.

Cînd te adresezi lui Dumnezeu, fă-o cu pronumele, fii singur, — ca să poţi fi cu El. Altcum eşti om — şi nu vei sta niciodată faţă-n faţă cu singurătatea Lui.

Teologia n-a mai păstrat pentru Dumnezeu decît respectul majusculei.

E atîta nobleţe cruntă şi atîta artă în a-ţi feri suferinţele de văzul semenilor, în a juca rolul de cancer hazliu...

Cînd azurul echivoc se topeşte în stropi de plictiseală şi picură o imensitate de albastru şi de dezolare, mă apăr de mine şi de cer cu Mediteranele spiritului.

De nefericire ne purificăm în accesele de ură sărbătorească şi vastă, în care, reducînd totul la nimic şi-n primul rînd iubirea, curăţăm eul de toate impurităţile firii. Cine nu poate urî nu cunoaşte nici unul din secretele terapeutice. Orice însănătoşire începe printr-o operă de distrugere. Puritatea se cîştigă nimicind. Nu sîntem noi înşine decît călcîndu-ne fără milă în picioare.

Un adevăr care n-ar trebui spus nimănui, niciodată: nu există decît suferinţe fizice.

În ispitele dragostei, nu mai e spaţiu între mine şi moarte.

Absolutul se aşază la capătul unei erotici purificate de univers. Tot ce creşte peste iubirea terestră zideşte temeliile lui Dumnezeu. Imposibilitatea de-a împăca dragostea cu lumea...

Mai mult decît în orice, în iubire eşti şi nu eşti. Nediferenţierea morţii de viaţă e un fenomen al îndrăgostirii.

Fiind teolog sau cinic, poţi suporta istoria. Dar cei ce cred în om şi-n raţiune, cum de nu înnebunesc de dezamăgire şi cum îşi păstrează cumpătul în dezminţirea continuă a întîmplărilor? Apelînd însă la Dumnezeu sau la scîrbă, te descurci cu uşurinţă în devenire... Oscilaţia între teologie şi cinism este singura soluţie la-ndemîna sufletelor rănite.

Acele nopţi crude, lungi, de o vitregie surdă, cu furtuni înecate în apele moarte ale gîndurilor — pe care le înduri din setea curioasă de a şti cum vei răspunde întrebării mute: „oare mă voi omorî pînă în zori?"

Materia s-a îmbibat de durere.

Cînd cugetul ţi-a crescut peste crestele lumii, strîmtoarea vieţii îţi dă fioruri de elefant în seră.

Ce valuri nebune de mări necunoscute îmi izbesc pleoapele şi-mi cotropesc mintea? — Cîtă măreţie nu ascunde oboseala de a fi om!

Amintirea mării în nopţile albe ne dă, mai mult decît orga sau deznădejdea, imaginea imensităţii. — Ideea de infinit nu e decît spaţiul creat în spirit prin absenţa somnului.

Cadranul solar din Ibiza purta inscripţia: Ultima multis.

...Despre moarte nu se poate vorbi decît latineşte.

Cine are vreo părere sigură despre vreun lucru oarecare dovedeşte a nu se fi apropiat de nici una din tainele fiinţei.

Spiritul e prin esenţă pro-contra firii.

În trupul stors de veghi descoperi doi ochi rătăciţi într-un schelet. Şi-n farmecul răsturnător al tresăririi, te cauţi în ce n-ai fost şi-n ce nu vei fi...

În mod cinstit, un om nu poate vorbi decît despre el şi despre Dumnezeu.

În sînul vieţii te afli, de cîte ori spui — din tot sufletul — o banalitate...

Prin ce taină ne trezim în anumite dimineţi cu toate erorile Paradisului în ochi? Din ce zăcăminte ale memoriei se adapă lacrimi lăuntrice de fericire şi ce lumini străvechi susţin extazul divin peste pustiul materiei?

...În astfel de dimineţi, înţeleg nonrezistenţa la Dumnezeu.

Viitorul: dorinţa de a muri tradusă-n dimensiune de timp.

Nobleţea de a nu păcătui niciodată împotriva morţii...

Universul şi-a aprins glasurile-n tine şi tu treci pe bulevard...

Cerul şi-a incendiat umbrele în sîngele tău şi tu surîzi cu semeni... Cînd îţi vei răsturna mînăstirile inimii pe ei?

E atît neaşteptat şi-atîta indecenţă în infinitul sufletului — cum de-l îngăduie deşertul oaselor şi surmenajul cărnii?

Vraja tristeţii seamănă undelor invizibile ale apelor moarte.

Nevoia de-a-nsemna toate reflexiile amare, din teama stranie c-ai putea ajunge vreodată să nu mai fii trist...

Neavînd extazul la-ndemînă, ca misticii, regiunile cele mai adînci ale firii le descoperi în recăderile grave ale oboselii... Ideile se reîntorc spre izvorul lor, se scufundă în confuzia originară şi spiritul pluteşte pe fundurile vieţii.

Sfredelirea lumii în oboselile halucinante despoaie lucrurile de strălucire şi înşelăciune şi nimic nu ne împiedică de la accesul la zona de baştină a începutului, pură ca o auroră finală. Aşa dispare tot ce timpul a adăugat virtualităţii iniţiale. Existenţa ni se dezvăluie ca atare: la remorca neantului — şi nu nimicul este la marginea lumii, ci lumea la marginea nimicului.

Oboseala ca instrument de cunoaştere.

Cugetul scăldat în lumina nocturnă a disperării.

Spiritul are prea puţine leacuri. Căci de el însuşi trebuie să ne vindecăm în primul rînd. De natură şi femeie te apropii, fugi şi revii din nou, cu toată teama de insuportabilul fericirii. Sînt peisaje şi îmbrăţişări care îţi lasă un gust de exil — ca tot ce amestecă absolutul cu timpul.

Eşti incurabil pierdut amăgirii şi vieţii cînd, privind cerul în ochi de femeie, nu poţi uita originalul.

A putea suferi cu nebunie, curaj, zîmbet şi deznădejde.

Eroismul nu e decît rezistenţa la sfinţenie.

Primejdia în suferinţă e de a fi blînd; de a îndura cu îngăduinţă. Te pomeneşti astfel lunecînd într-o icoană, din omul ce erai, plămădit dintr-o carne infinit muritoare.

Să nu devii pentru nimeni exemplu de pefecţiune; distruge-n tine tot ce-i chip şi dîră de urmat.

Oamenii să-nveţe de la tine să se înspăimînte de căile omului. Acesta-i rostul suferinţei tale.

Mintea — smulsă din rădăcini — a rămas singură cu ea însăşi.

Toate întrebările se reduc la atît: cum poţi să nu fii cel mai nefericit?

Ce nu atinge boala e vulgar şi ce nu adie moartea e lipsit de taină.

Cîntec surd în străfunduri: se roagă boala în oase.

Viaţa nu merită să fie trăită decît pentru deliciile înflorite pe ruinele ei.

Cînd găseşti o anumită nobleţe în tînguire, paradoxul e forma prin care inteligenţa înăbuşă plînsul.

Ce zori îmi vor trezi cugetul îmbătat de ireparabil?

Oare cînd voi înceta să mor?

Sînt răni care cer intervenţia Paradisului.

Cu toate păcatele şi cu nici unul, mintea s-a aşezat pe fundul iadului şi ochii privesc nemărmuriţi spre lume.

Cînd iubeşti viaţa cu patimă şi scîrbă, doar diavolul se mai milostiveşte de tine şi-ţi oferă sălaşul fatal îndurerării tale aiurite.

Acele sfîşieri ale cărnii şi demenţe ale gîndului, în care am cădea în plină sfinţenie dacă Dumnezeu ne-ar sări într-ajutor. Şovăirile lui ne mai ţin în rînd cu lumea.

De ce nu m-ai făcut, Doamne, un prost etern sub bolţile tale nătîngi?

Spiritul e carne lovită de streche transcendentă.

Lupta nu se dă între om şi om, ci între om şi Dumnezeu. De aceea, nici problemele sociale şi nici istoria nu pot rezolva nimic.

Gîndul la Dumnezeu nu serveşte decît spre a muri. — Nu de bunăvoie te-ndrepţi spre el, ci fiindcă n-ai încotro.

Nimeni nu poate şti dacă e credincios sau nu.

Privind pe atîţi şi pe atîţi care se îngroapă într-o idee, într-o menire, într-un viciu sau într-o virtute, te miri de ce infimă distanţă de lucruri dispun oamenii. Să fi văzut ei aşa de puţin? Să nu fi fost ei atinşi de cunoştinţa care nu îngăduie nici un act? A şti nu mai rabdă firea decît prin voinţa noastră de a fi încă în ea. Te frămînţi

atunci printre obiecte şi idealuri, aderînd cu fărîme de pasiuni, acordînd din milă şi din amăreală o adiere de existenţă umbrelor în căutare de fiinţă.

Universul nu e serios. El trebuie luat tragic în glumă.

A face este antipodul lui a şti.

Nehotărîrile între cer şi pămînt te sortesc unui destin de Ianus, ale cărui feţe ar deveni una în durere.

Cu inima spînzurată între freamăt şi îndoială: un sceptic deschis extazului.

În după-amiezele de duminică — mai mult decît în celelalte după-amieze ale timpului — raţiunea se dezvăluie ca o absenţă de cer, şi ideile — stele negre pe fondul de vid al veşniciei. — Plictiseala se naşte dintr-o împînzire ultimă a simţirii, dezlipită de fire.

În cuprinderea cosmică a urîtului — căscat al universului —, pădurile par a se înclina ca să-ţi ridice cu triumf de frunze inima pierdută printre vreascuri.

Din foşnirea vremii se-nfiripă muzica plictiselii — din accentele surde ale stingerii timpului.

Inima mea — prin care a trecut cerul — e punctul cel mai îndepărtat de Dumnezeu.

Nimic nu mă poate face să uit viaţa, deşi totul mă înstrăinează de ea. La o egală distanţă de sfinţenie şi de viaţă.

Eu n-am tăria ca să-ndur splendorile lumii; în mijlocul lor mi-am pierdut suflarea şi nu mi-a rămas glas decît pentru disperarea frumuseţii.

Oamenii fug atît de moarte, cît şi de gîndul ei. De acesta m-am legat pe vecie. Încolo, am fugit în rînd cu ceilalţi — dacă nu chiar mai repede ca ei.

Plictiseala bîntuie un suflet erotic ce nu găseşte absolutul în dragoste.

Pentru a acoperi cu fast drama vieţuirii, aruncă prin spirit un foc de artificii; întreţine-l din zori în noapte; creează în preajma ta strălucirea efemeră şi eternă a inteligenţei înnebunite în propriul ei joc; fă din viaţă o scînteiere pe un cimitir. Căci nu-i sufletul omului un mormînt în flăcări?

Dă un curs genial senzaţiilor; impune trupului vecinătatea aştrilor; carnea, ridic-o prin graţie sau crimă pînă la cer; — simbolul tău să fie: un trandafir pe-o bardă.

Învaţă voluptatea de-a acorda ideilor spaţiul unei clipe, de-a iubi fiinţa fără a-i îngădui un rost, de-a fi tu însuţi fără tine.

Din aşteptările visătoare în mijlocul naturii, privind cum aripile unui vultur ating broderia destrămată a norilor.

...Şi închipuindu-ţi c-ai zburat — cu inversă altitudine — spre adîncurile vieţii, c-ai mîngîiat cu aripi de nemîngîieri un cer de drojdie, neîndestulător setei tale de străfunduri.

Cîţi pot să spună: „eu sînt un om pentru care Diavolul există?" — Cum n-am simţi o atracţie de soartă faţă de cei porniţi spre o asemenea mărturisire?

O icoană completă a lumii ar putea-o da gîndurile crescute în insomniile unui asasin, îndulcite de-un parfum emanat din rătăciri de îngeri.

Orice-ai face, după ce ţi-ai pierdut sprijinul în tine, nu mai poţi găsi altul decît în Dumnezeu. Şi dacă fără El se mai poate încă respira, fără ideea lui te-ai pierde în părăsirile minţii.

Ceea ce-i fascinant în disperare este că ne aruncă dintr-o dată în faţa Absolutului; un salt organic, irezistibil, la picioarele Ultimului. După aceea, începi să gîndeşti şi să limpezeşti sau să întuneci prin reflexie situaţia creată de furia metafizică a deznădejdii.

Despărţit de semeni prin soarta insulară a inimii, te agăţi de Dumnezeu ca mările nebuniei să nu-şi înalţe valurile mai sus de singurătatea ta.

În poezie, necrezînd în nimic, adaugi un plus de farmec inspiraţiei, căci nihilismul e un supliment de muzică; — pe cînd în proză trebuie să aderi la ceva, ca să nu rămîi gol în faţa vidului cuvintelor. A fi gînditor nu-i un noroc cînd cugetul nu mai e întors spre adevărurile „înălţătoare", produse ale orbirii.

Singurul rost al pămîntului e să înghită lacrimile muritorilor.

Muzica ne arată cam ce ar fi timpul în cer.

Există un fel de cîntec în fiece boală.

Punţi nu se mai pot întinde între omul urmărit de moarte şi semenii lui. Şi orice ar face el — încercările de apropiere adîncesc doar o prăpastie şi accentuează o fatalitate.

Cu de-aproapele trebuie să fii indiferent sau vesel. Dar, nemaicunoscînd decît exaltarea şi tristeţea, rostul tău e iremediabil paralel soartei omului. Ajungi încetul cu încetul să nu te mai întîlneşti cu nimeni niciodată.

În tristeţe — moartea şi nebunia luîndu-se la întrecere —, nădejdile vitregite se întorc în gînduri ucigaşe. Şi devii un ostatic al nefiinţei, din dobitoc uman ce-ai fost.

De ce nu s-or întinde peste mine umbrele veşnicei prostii şi răcorile neştiinţei? Căldurile unui bărăgan de deznădejdi...

Într-un creier defunct, timpurile plecate-n cruciadă de distrugere nu vor putea ucide amintirea unui Dumnezeu plămădit din suspine şi singurătăţi.

În lumea-n care nu mai am pe nimeni, mai dispun doar de Dumnezeu.

Tăcerea ce urmează marilor intensităţi: inspiraţiei, sexualităţii, disperării. Parc-a fugit natura, şi omul a rămas fără zări într-o veghe vecină nimicirii. — Firea este o funcţie a căldurilor sufletului. Existenţa se creează în momentul subiectiv prin excelenţă. Căci nimic nu este în afară de năvălirile inimii.

Omul suferă de o neputinţă de vacanţă a neliniştii. El n-a reuşit să lărgească orizontul raţiunii decît prin groază.

...Setea de un paradis al indulgenţei, clădit pe un zîmbet de destrăbălări cereşti...

Nevroza e o stare de hamletism automat. Ea acordă celui atins atribute de geniu, fără suportul talentului.

Nehotărîrea între pămînt şi cer te transformă într-un sfînt negativ.

Pe piscuri de Alpi şi de Pirinei, cu norii sub mine, rezemat pe zăpezi şi pe cer, am înţeles:

— că senzaţiile trebuie să fie mai pure decît aerul rarefiat al înălţimilor, — că-n ele nu trebuie să intre nici omul, nici pămîntul şi nici un obiect al lumii, — adieri extatice să fie clipele, vîrtej de altitudine privirea;

— ca murmurul melancolic al vîntului ce atinge azurul şi zăpada, gîndurile să mîngîie poleiala lucrurilor ce nu sînt. În cugetul tău să se răsfrîngă toate crestele de munţi pe care n-ai fost om şi toate ţărmurile de mări pe care ai fost trist. Plictiseala devine muzică pe marginea mării şi extaz pe vîrf de munte;

— „sentimente‟ nu mai sînt. Căci spre cine s-ar îndrepta? De cîte ori nu mai eşti om, de atîtea ori nu mai „simţi‟ decît tăriile nefiinţei;

— nu se mai poate trăi decît în rătăcire. Răstoarnă-ţi paşii şi calcă pe stele. Repetă zilnic lecţia acelei nopţi, în care aştrii ţi s-au dezvăluit ridicol de singuri.

După fiece călătorie, progresul în nimic te leagă incurabil de lume. Descoperind noi frumuseţi, pierzi prin atracţia lor rădăcinile ce ţi-au crescut cînd nu le-ai bănuit. O dată în interiorul vrăjii lor, în mireasma de nelume ce emană din ele, te înalţi spre un gol pur, mărit de ruina iluziilor.

Din ce cred în mai puţine lucruri, din ce am murit mai mult în umbra frumuseţii, din aceea, neavînd nimic ce să mă prindă încă în viaţă, nu mai am nimic ce să mă întoarcă împotriva ei. N-am început să o iubesc decît pe măsura risipirii speranţelor. Cînd nu voi mai avea nimic de pierdut, voi fi una cu ea.

Donjuanismul e fructul unei sfinţenii rău întrebuinţate. — În toate declaraţiile de dragoste, simţeam că numai Absolutul importă — şi de aceea puteam face cîte voiam şi oricui.

Fîşiile de zăpadă pe fondul cenuşiu al munţilor în dimineţi de vară: dărîmături ale unui cer imemorial.

Ideile sînt melodii moarte.

Neputînd dezvălui oamenilor pricinile inimii noastre, fără Dumnezeu ar trebui să ruginim pumnale prin ascunzişurile ei. — Inima se apleacă cu mişcări naturale spre floarea sinuciderii din mijlocul grădinii de rătăciri care e viaţa.

Soarta omului e o absenţă continuă de „acum" şi o frecvenţă stăruitore de „altădată" — acest cuvînt al fatalităţii. Din sonoritatea lui prelungă se desprinde un netămăduit fior de pieire.

Nimic nu tulbură mai mult naivităţile sîngelui ca intervenţia eternităţii. Ce pacoste va fi turnînd ea peste prospeţimea dorinţelor, de le răvăşeşte şi le stîrpeşte fără urmă? Veşnicia nu se compune din sufluri de viaţă. Prestigiul ei funebru înăbuşă avînturile şi reduce realitatea la starea de absenţă.

Peste valurile de neant ce cuprind în voie firea, numai dorinţele adie o briză de existenţă.

În toate religiile, partea privitoare la durere este singura rodnică pentru o reflexie dezinteresată. Restul e pură legislaţie sau metafizică de ocazie.

În plictiseală, timpul înlocuieşte sîngele. Fără ea n-am şti cum curg clipele şi nici că ele sînt. — Cînd se sloboade, nimic n-o mai poate opri. Căci ţi-e urît atunci cu tot timpul.

Rostul gînditorului e să născocească idei poetice, să suplinească lumea prin imagini absolute, fugind de general şi călcînd pe legi. Din esenţa firii ni se revelă în ruşinea de identitate şi-n oroarea de principii. — Gîndirea încolţeşte pe ruina raţiunii.

Iubesc privirile care nu servesc viaţa şi piscurile pe care aud timpul. (Sufletul nu-i contemporan lumii.)

Sînt ţări în care n-aş fi putut rata nici măcar o clipă, ca Spania de pildă. Şi sînt locuri măreţe şi sumbre, în care piatra sfidează speranţele, pe ale căror ziduri lenevеşte veşnicia, aducîndu-şi aminte de timp, locuri privilegiate de siestă a Divinităţii, care te silesc să fii tu însuţi în mod absolut: în Franţa — Mont-Saint-Michel, Aigues-Mortes, Les Baux şi Rocamadour. — În Italia, toată Italia.

Plictiseala absolută se confundă cu obiectivarea în carne a ideii de timp.

Un gînd trebuie să fie straniu ca ruina unui zîmbet.

Spaţiul în care se învîrte cugetul îmi pare îndepărtat şi fără de temei ca un Uruguay ceresc.

Defectul tuturor oamenilor care cred în ceva consistă în a deprecia moartea. Absolutul acesteia nu se descoperă decît celor ce au un simţ ascuţit pentru accidentul individuaţiei, pentru eroarea multiplă a fiinţării. Individul e un eşec existent, o greşeală ce înfruntă rigoarea oricărui principiu. Nu raţiunea te pune-n faţa morţii, ci condiţia unică de individ. Cine are convingeri maschează chiar această dramă a unicităţii. Spre moarte, întoarce-te purificat şi gol — neatins de îndulcirile minţii, de atenuările ideilor. Ea trebuie privită în faţă, cu virginitatea lăuntrică a momentelor în care nu crezi în nimic, mai mult chiar: ca martir al nimicului.

Dragostea de viaţă, plină de freamăt şi durere, nu ispiteşte decît pe cei înecaţi în silă. Sînt dimineţi ce înfloresc subit în deşertul oboselilor şi care ne ţintuiesc înmărmuriţi în braţele fiinţei.

În sila de toate, în sila vastă, emanînd din tînjala sîngelui şi a ideilor, năpădesc revelaţii fugitive de fericire ce se întind echivoc pe suspinele noastre, ca zdrenţe de azur. Şi atunci cauţi o cumpănă între sila de a fi şi de a nu fi.

O ceată de îngeri sau de draci mi-a aşezat pe frunte cununa plictiselilor. Dar, împătimit în lume, ele nu-mi pot umbri tăria speranţelor deşarte.

Cerul, nu pămîntul, m-a făcut „pesimist". Neputinţa de a fi, consecutivă gîndului la Dumnezeu...

În mistică există suferinţă, infinită suferinţă. Dar nu tragedie. Extazul e antipodul ireparabilului. Tragedia nu e posibilă decît în viaţa ca atare, această lipsă de ieşire plină de măreţie, de nefolosinţă şi de prăbuşire. — Shakespeare e mare fiindcă în el nu triumfă nici o idee: numai viaţa şi moartea. Cine „crede" în ceva n-are simţ pentru tragic.

De la o vreme nu mai gîndeşti asupra urîtului, ci-l laşi să gîndească asupra lui însuţi. În vagul sufletului, plictiseala tinde spre substanţă. Şi ea ajunge: substanţă de vid.

Acel ce-n preajma Absolutului nu poate scăpa de ademenirile vieţii — nici o sinucidere nu poate pune capăt dezbinării lui lăuntrice. Nimic nu-l ajută să dezlege drama crudă a cugetului. Irezolvabilul gîndirii se epuizează în acest conflict. Farmecul firii trage greu în cumpănă şi nu e chip a-l anula, deşi ideile plutesc pe luciul nefiinţei. A trăi senzual în nimic...

Cînd ai iubit prea pătimaş viaţa, ce-ai căutat printre gînduri? Spiritul e o eroare imensă de cîte ori slăbiciunile acordă vieţii prestigii de axiomă.

Sînt o Sahară roasă de voluptăţi, un sarcofag de trandafiri.

Străzile pustii în marile oraşe: parcă în fiece casă se spînzură cineva.

...Şi apoi, inima mea — spînzurătoare pe măsura cine ştie cărui diavol.

Sfinţenia e cel mai înalt grad de activitate la care putem ajunge fără mijloacele vitalităţii.

Nihilismul: forma de limită a bunăvoinţei.

Plictiseala e rînd pe rînd vulgară şi sublimă, după cum ne pare că universul miroase a ceapă sau că emană din inutilitatea unei raze.

Nu mă simt „acasă‟ decît pe ţărmurile mării. Căci nu-mi pot construi o patrie decît din spuma valurilor.

În fluxul şi refluxul gîndurilor, ştiu eu prea bine că nu mai am pe nimeni: fără ţară, fără continent şi fără lume. Rămas cu suspinele lucide ale iubirilor fugare în nopţi care împreună fericirea cu nebunia.

Singura scuză pentru pasiunea zădărniciilor: a trăi religios inutilitatea lumii.

Martor mi-este Dumnezeu c-am amestecat cerul în toate senzaţiile, c-am înălţat o boltă de regret peste fiece sărut şi-un azur de alte doruri peste acel leşin.

Nimic nu serveşte mai puţin natura ca dragostea. Cînd femeia îşi închide ochii, privirile tale lunecă pe pleoapele ei căutînd alte firmamente.

În disperările subite şi neîntemeiate, sufletul e o mare în care s-a înecat Dumnezeu.

Singurul conţinut pozitiv al vieţii este unul negativ: frica de a muri. Înţelepciunea — moarte a reflexelor — o învinge. — Cum putem însă să nu ne mai temem de moarte fără să cădem în înţelepciune? Nedezlipind în nici un fel faptul de a trăi de cel de a muri, întîlnind viaţa şi moartea în voluptatea contradicţiei. Fără deliciile acesteia, o minte lucidă nu mai poate îngădui opoziţiile firii şi nici suferi irezolvabilele existenţei.

În ultima treaptă a incurabilului, te hotărăşti pentru Dumnezeu. A crede înseamnă a muri cu aparenţele vieţii. Religia îndulceşte absolutul morţii pentru a putea atribui lui Dumnezeu virtuţi rezultate din acea micşorare. El e mare în măsura în care moartea nu e totul. Şi pînă acum nimeni n-a avut semeţia să susţină — în afară de greşelile entuziasmului — că ea n-ar fi totul...

Cu cît îmi pierd mai mult credinţele în lume, cu atît sînt mai mult în Dumnezeu, fără să cred în el. — Să fie o boală tainică sau o cinste a minţii şi a inimii care te face să fii în acelaşi timp sceptic şi mistic?

Nefericirea n-are loc în universul cuvintelor.

Veşnicia nu-i decît povara absenţei de timp. De aceea, n-o simţim nicăieri mai intens ca-n oboseală — senzaţie fizică a eternităţii.

Tot ce nu e timp, tot ce e mai mult ca timpul se naşte dintr-o sleire adîncă, din toropeala vastă şi meditativă a organelor, din pierderea ritmului fiinţei. Veşnicia se întinde pe tăcerile vitalităţii.

Prin ceea ce sînt mai mult eu însumi, mi-am rupt zăgazurile. Putea-va spiritul să le refacă anulîndu-se în certitudinea orbirilor? Cu ce minuni şi cu ce farmece am putea da cunoaşterea înapoi? Cînd vor bate veghile în retragere? Fiinţa nu poate fi salvată fără laşităţile minţii.

Pînă cînd rostul inimii va fi să cînte agoniile raţiunii? Şi cum să pui capăt cugetului hărţuit între îndoială şi delir?

Lirismul este maximum de eroare prin care ne putem apăra de urmările lucidităţii şi ale cunoaşterii.

A nu face deosebire între drama cărnii şi a gîndului... A fi introdus sîngele în logică...

Scîrba de lume: irupţia urii în urît. În vagul plictiselii se introduce astfel calitatea religioasă a negaţiei.

Viaţa-mi pare o mînăstire unde te-ai refugia ca să uiţi pe Dumnezeu şi ale cărei cruci ar străpunge nimicul cerului.

După ce sufletul a filtrat pe Dumnezeu, drojdia ce rămîne devine — ca pedeapsă — substanţa sufletului.

Totul este nefolositor şi fără rost — afară poate de melodia ascunsă a chinului. Fruntariile omului sînt cele ale suferinţei. Doar după ce-ai îndurat mult ai dreptul să consideri lumea un pretext estetic, un spectacol înţelegerii tale nobile şi bolnave.

Atunci suferi, fiind în afara suferinţei. Nimeni nu va şti din ce belşug de dureri devii estet în mod religios.

Gîndurile izvorăsc din pustnicirea instinctelor, iar spiritul văduveşte puterile vieţii. Astfel, omul devine tare — dar fără mijloacele vitalităţii. Fenomenul uman e cea mai mare criză a biologiei.

Neputînd lua asupră-mi suferinţele altora, le-am luat îndoielile. În întîiul fel sfîrşeşti pe cruce şi termini; în al doilea, Golgota se urcă pînă la cer.

Suferinţele sînt infinite; îndoielile, interminabile.

Cînd nu te mai poţi ruga, în loc de Dumnezeu zici Absolut. Primatul abstractului este o lipsă de rugăciune. Absolutul e un Dumnezeu în afara inimii.

Înaintăm în procesul de sleire a persoanei divine pe măsură ce introducem cultul inutilităţii pe întinderea cugetului. La ce să ne mai servească Absolutul? Din eternitate, totul este inutil. Avîntul mistic trebuie purificat de nobleţea gestului estetic. De rădăcinile ultime ale firii, să luăm contact cu maximum de stil. Înseşi Judecăţii din Urmă să-i împrumutăm prestigiul artei şi să ne topim în temeiul final al lumii cu absenţă patetică. Într-o simţire înaltă, Absolutul e o frîntură gratuită a Nimicului, întocmai ca un torso.

De ce oamenii nu s-or fi închinat norilor?

Fiindcă aceştia plutesc mai uşor pe creier decît pe cer?

Gîndurile născute în groază au taina şi împietrirea ochilor din icoanele bizantine.

Toate căile merg de la mine spre Dumnezeu, nici una de la El spre mine. De aceea, inima este un absolut — şi Absolutul, un nimic.

Despatrierea lăuntrică este climatul absolut pentru gîndurile fără rădăcini. Nu atingi inutilitatea măreaţă a duhului atîta vreme cît ai un loc în lume. Gîndeşti — întotdeauna — din lipsa unei patrii. Neavînd graniţe, spiritul n-are unde să te-nchidă. De aceea, gînditorul este un emigrant în viaţă. Şi cînd nu te-ai ştiut opri la timp, rătăcirea devine singurul făgaş al nemîngîierilor tale.

Melancolia introduce atîta muzică în năruirea minţii!

Alipiţi de imediat, oamenii respiră prin vulgaritate. Ce poţi vorbi cu ei, decît despre oameni? Şi încă despre întîmplări, obiecte şi griji. Niciodată idei. Şi doar numai conceptul nu e vulgar. Nobleţea abstracţiei le e necunoscută, căci, zgîrciţi cu puterile lor, ei nu-s capabili de-a cheltui energii pentru a hrăni ceea ce nu e: ideea. Vulgaritatea: lipsa de abstracţie.

Lepădarea patetică de lucruri fixează cei doi poli ai simţirii: o iubire fără iubire şi o ură fără ură. Iar universul se tranformă într-un Nimic activ, în care totul este pur şi fără de folos ca întunericul într-un ochi de înger.

Boala-i o dezastruoasă desfătare, ce nu poate fi asemuită decît vinului şi femeii. Trei mijloace prin care eul este totdeauna mai mult şi mai puţin, ferestre spre Absolut şi care se-nchid în întunecările vaste ale minţii. Căci nebunia-i o piedică ce şi-o pune cunoaşterea ei înseşi — un insuportabil al spiritului.

Cu cît omul are margini mai nesigure, cu atît se apropie mai uşor de lipsa de fund a lui Dumnezeu. L-am fi întîlnit noi oare de ar fi fost el natură, persoană sau altceva? Putem spune despre el doar atît: că nu se mai gată în adîncime. Astfel — spre imensitatea divină, omul n-are altă punte decît indefinitul său. Lipsa de fund e punctul de contact între abisul divin şi abisul uman.

Tendinţa noastră de-a ne pierde marginile, aplecarea spre infinit şi spre distrugere sînt un fior ce ne instalează în spaţiul în care se desfăşoară suflul divin.

De-am rămîne reduşi la limitele condiţiei individuale, prin ce am putea luneca înspre Dumnezeu? Vagul şi nesiguranţa noastră reprezintă surse metafizice mai importante decît încrederea într-o menire şi abandonarea orgolioasă într-un rost. Slăbiciunile omului sînt posibilităţi religioase; cu condiţia să fie adînci. Căci atunci răzbat pînă în Dumnezeu.

Valurile de nimic ce agită fiinţa umană se prelungesc în unduiri pînă în absenţa infinită a Divinităţii. — Omul n-are alt temei decît lipsa de fund a lui Dumnezeu.

Sînt şi eu un martir: aş vrea să mor pentru îndoieli. — Scepticismul — fără o latură religioasă — e o degradare a spiritului. Nu îndoielile inteligenţei, ci ale răstignirii. Să baţi piroane în miezul duhului. Să-ţi pleci cugetul cu suferinţă spre zările lumii; să sîngerezi în zîmbet. Cînd voi aprinde focuri în idei? — Este atîta jăratic în oscilaţiile minţii! Nu e uşor lucru a te îndoi privind spre Dumnezeu!

În genunchi, străpunge-voi oare pămîntul? Voi duce nerugăciunea pînă la capăt? Voi umili pe Dumnezeu, cu supranaturalul meu dezmăţ?

Cu cît urc spre cer, cu atît scobor mai tare spre pămînt.

Spiritul, dezlipit de toate, se-ndreaptă cu aceeaşi tărie în direcţii opuse. Nu poţi adera la ceva fără să faci o rezervă egală. Orice pasiune trezeşte simultan antipodul ei. Contrariile sînt substanţa respiraţiei omului. Am de partea mea toate direcţiile lumii, de cînd nu mă mai am.

Paradoxul exprimă incapacitatea de a fi firesc în lume.

Universul e o pauză a spiritului.

Rostul inimii e să devină imn.

În ultimă analiză, scepticismul nu izvorăşte decît din imposibilitatea de a te împlini în extaz, de-a-l atinge, de-a-l trăi. De îndoieli ne vindecă numai orbirea lui luminoasă, sfîşietor de revelatoare. O moarte de fioruri balsamice. — Cînd sîngele-ţi zvîcneşte pînă la cer, cum să te mai îndoieşti? Dar ce rar zvîcneşte el aşa!

Scepticism: nemîngîierea de a nu fi în cer.

A introduce sălciile plîngătoare în categorii...

Numai în măsura în care suferi ai dreptul să-l ataci pe Isus, precum în mod cinstit nu poţi fi împotriva religiei dacă nu eşti religios. Din afară, nici o critică nu dovedeşte nimic şi nu angajează pe nimeni. Cînd ataci înlăuntrul unei poziţii, înlăuntrul poziţiei tale, nu tragi în adversar, ci în tine însuţi. O critică efectivă e o autotortură. Restul e joc.

Zîmbete dureroase care sting soarele...

Istoria s-ar isprăvi în clipa în care omul s-ar înţepeni într-un adevăr. Dar omul trăieşte cu adevărat numai întru cît se plictiseşte de orice adevăr. Izvorul devenirii este posibilitatea de greşeală a lumii.

O epocă se reazemă pe un adevăr şi crede în el fiindcă nu-l cumpăneşte. Cum l-ai pus la cîntar şi-i măsori greutatea, se transformă într-un adevăr oarecare — în eroare. Cînd judeci, orice — din siguranţă de nestrămutat ajunge un principiu ce se clatină fără rost.

Nu poţi fi lucid într-un adevăr, fără să-l compromiţi. Un individ sau o epocă trebuie să respire inconştient în necondiţionatul unui principiu, pentru a-l recunoaşte ca atare. A şti răstoarnă orice urmă de certitudine. Conştiinţa — fenomen de limită a raţiunii — este o sursă de îndoieli, ce nu pot fi înfrînte decît în amurgul cugetului treaz. Luciditatea este un dezastru pentru adevăr, dar nu pentru cunoaştere, pe ale cărei baze se înalţă o arhitectură complicată de erori, numită spirit din nevoie de simplificare.

Duhul meu nu-şi mai află îndestulare decît în metafizică şi-n Acatist.

În fiecare clipă suspină Dumnezeu; căci timpul e rugăciunea Lui.

Cînd sănătatea şi norocul se lasă asupra noastră, peste gînduri se aşază o spuză şi mintea se retrage.

Nefericirea e cel mai puternic stimulent al spiritului.

Dacă inima ar fi redusă la esenţa ei ideală, adică la Răstignire, ar răsări cruci pe meleagurile ei, de care s-ar spînzura nădejdile — cu tot farmecul zadarnic al nebuniei lor.

Luciditatea: o toamnă a instinctelor.

Nu mi-e frică de suferinţe, cît de resemnarea ce le-ar urma. De-aş putea suferi veşnic, fără împăcare şi fără milogeală!

Boala te aşază la limitele materiei; prin ea, trupul devine o cale spre Absolut. Căci înfrîngerile corpului fac din durere un rai în dezastru.

Boala serveşte duhul fără nici un înconjur. Sau poate şi mai mult: duhul este boală pe plan abstract, precum omul: materie atinsă.

Prin singurătate, tot ce iese de sub controlul simţurilor — în primul rînd invizibilul — capătă un caracter de imediat. A fi fără oameni şi fără lume; a te afla, adică, nemijlocit în esenţă. Aşa ţi se deschide într-un fior rar viziunea substanţială a nopţii, a luminii, a gîndului. Desprinzi atunci din toate restul absolut, ceea ce rămîne dintr-un lucru cînd el nu mai există pentru simţuri. Înţelegi taina ultimă a nopţii, dar simţurile nu mai simt noaptea. Sau te îmbeţi de muzică şi nici un sunet nu mai mîngîie urechea. Singurătatea necruţătoare a duhului descoperă neantul imaculat din temelia aparenţelor, puritatea divină sau demonică de la baza tuturor alcătuirilor. Şi atunci, înţelegi că rostul din urmă al duhului e îmbolnăvirea de infinit.

Cînd mă voi scufunda fără apel în Diavol şi în Dumnezeu?

În paradis, azurul îndeplinea funcţia pămîntului pentru noi. Cei doi oameni călcau, adică, pe un deşert albastru. De aceea nu puteau cunoaşte ei acolo — pe cînd aici, pe pămînt, pe culoarea dureroasă a pămîntului, n-ai altceva de făcut.

Smulgeţi o floare sau o buruiană şi observaţi din ce a crescut: din ispăşire solidificată.

Întîia lacrimă a lui Adam a urnit istoria. Picurul acela sărat, transparent şi infinit concret este primul moment istoric, iar vidul lăsat în inima sinistrului nostru strămoş, întîiul ideal.

Încetul cu încetul, oamenii, pierzîndu-şi darul plînsului, au înlocuit prin idei lacrimile. Cultura însăşi nu e decît imposibilitatea de a plînge.

Există o oboseală substanţială, în care se adună toate oboselile zilnice şi care ne depun fără ocol în mijlocul Absolutului. Umbli printre oameni, împarţi zîmbete sau cauţi din obişnuinţă adevăruri, şi în sinea ta te rezemi pe temeiurile firii. N-ai încotro: eşti împins spre ele. Zaci — cu voie sau fără de voie — în straturile ultime ale existenţei. — Viaţa îţi pare atunci — atunci dramatic al fiecărei clipe — un vis pe care-l depeni din priveliştea Absolutului, o nălucire a înstrăinării tale de toate. Cum luneci aşa, pe panta rosturilor nemărginite, şi prin vagi instincte trebuie să te mai ţii de lume, contradicţia soartei tale e mai dureroasă ca năpădirea primăverii într-un cimitir de ţară.

Omul e un naufragiat al Absolutului. Nu se poate înălţa în acesta. Doar să se înece. Şi nimic nu-l îneacă mai adînc în el decît marile oboseli, acele oboseli care deschid spaţiul într-un căscat al infinitului şi-al plictiselii.

Noi n-avem dreptul, ca fiinţe, să privim dincolo de mărginirea noastră. Am devenit oameni şi-am ieşit din raiul fiinţei. Eram Absolut. Acum ştim că sîntem în el. Şi astfel, nu mai sîntem nici el şi nici noi. Cunoaşterea a ridicat un zid de neîntrecut între om şi fericire. — Suferinţa nu e decît conştiinţa Absolutului.

Ideile trebuie să fie vaste şi ondulate ca melodia nopţilor albe.

Ceea ce este mai vag, adică Dumnezeu. Doar ideea de El e mai vagă decît el însuşi.

...Şi acest Vag de totdeauna e chinul cel mai sfîşietor al omului. Moartea nu introduce precizie în el, ci numai în individ. Căci murind, nu cunoaştem mai de-aproape pe Dumnezeu, deoarece ne stingem cu toate lipsurile făpturii noastre şi aflăm astfel ce nu sîntem sau ceea ce am fi putut să fim. Şi cu aceasta, moartea ne-a descărcat pentru ultima oară de sarcina cunoaşterii.

Acea teamă de plictiseală ce nu poate fi asemuită cu nimic... Un rău ciudat încălzeşte sîngele şi prevesteşte golul surd ce te macină apoi, în ceasuri fără nume. Se apropie Urîtul, fiere a timpului turnată în vine. Şi teama ce te învăluie cere fuga. Aşa începi să nu mai ai pace în nici un loc.

Neajunsurile acestei lumi trebuie trăite pînă la teologie şi diabolism. În nici un fel să nu rămînem la stadiul sentimentelor. Totul trebuie raportat la Dumnezeu şi la diavol în acelaşi timp.

Bach şi Wagner, aparent fundamental deosebiţi, sînt muzicienii care se aseamănă în fond mai mult. Nu ca arhitectură muzicală, ci ca substrat de sensibilitate. Există doi creatori în istoria muzicii care să fi exprimat mai amplu şi mai cuprinzător starea indefinibilă a langoarei? Că la întîiul ea-i divină şi la al doilea erotică, sau că unul îţi condensează tînjirea sufletului într-o construcţie sonoră de o absolută rigoare, iar altul îşi tărăgăneşte sufletul într-o muzică formal tărăgănată — aceasta nu dovedeşte nimic împotriva unei comunităţi adînci de sensibilitate. Cu Bach, nu mai eşti în lume din cauza lui Dumnezeu, cu Wagner, din a iubirii. Important este că amîndoi sînt decadenţi, că amîndoi destramă viaţa într-un fel de elan negativ, amîndoi ne îmbie să murim în afară de noi. Şi amîndoi nu pot fi înţeleşi decît în oboseală, în neanturi vitale, în deliciile pieirii. Nici unul, nici altul nu pot servi ca antidot ispitei de a nu fi.

În orice fel sexualitatea este misterioasă, dar în special cînd nu mai aparţii lumii. Atunci, revii la revelaţiile ei cu o nespusă mirare şi eşti silit să te întrebi dacă într-adevăr nu mai aparţii lumii, de dată ce un exerciţiu atît de străvechi te subjugă şi te cucereşte.

Se prea poate însă ca rostul gîndirii pornite pe cărări proprii să nu fie altul decît încordarea în contradicţii şi adîncirea în irezolvabile. Nicăieri mai mult ca-n lepădarea de lume nu le putem atinge mai uşor. Infinit reversibilul extaz, străpungînd înălţimile detaşării, creează o dezorientare care este sursă de probleme, de nelinişti şi de întrebări. Într-un spirit urgisit de excesul de gînduri, dezmierdările şi horcăiala consecutivă împreună planuri divergente şi lumi ireconciliabile. Se împacă în rosturi orizontale cele două feţe ale universului, duşmănia duhului şi a cărnii. Se împacă pentru un moment. — După aceea, încep din nou, cu o tărie mai crîncenă şi mai nemiloasă. Important este că te poţi încă mira. Şi nici un prilej de acesta nu trebuie scăpat. Ceilalţi oameni se supun mirărilor cărnii; ei nu cunosc pe acele izvorîte la intersecţia duhului cu carnea şi nici tulburarea, plină de voluptate şi de chin, a complicităţii lor.

Neurastenia: moment slav al sufletului.

De n-am fi avut suflet, ni l-ar fi creat muzica.

Tot ce nu-i natură e boală. Devenirea istorică exprimă trepte ale îmbolnăvirii naturii. Aceste trepte nu sînt lipsuri, ci crize de înălţimi. Căci „sănătatea" poate reprezenta un concept pozitiv numai pînă la apariţia spiritului.

Lumea s-a urnit din liniştea iniţială prin exasperarea identităţii. Nu putem şti ce a „atins" echilibrul originar, dar este clar că o plictiseală a identităţii de sine însuşi, o îmbolnăvire a infinitului static a pus lumea în mişcare. — Boala e un agent al devenirii. Iată rostul ei metafizic.

...Şi de aceea, în orice plictiseală răzbat reflexe ale urîtului iniţial, ca şi cum în peisajul saturnian al sufletului s-ar întinde oaze de pustiu din vremea cînd lucrurile, încremenite în ele însele, aşteptau să fie.

Este atîta raţiune şi mediocritate în instituţia căsătoriei, că ea pare a fi fost născocită de forţele ostile nebuniei.

N-aş vrea să-mi pierd mintea. Dar este atîta vulgaritate în a o păstra! Să veghezi inutil neînţelesul lumii şi al lui Dumnezeu şi să extragi ştiinţă din chin! Sînt beat de ură şi de mine.

Mîhnirea e un dar, ca beţia, credinţa, existenţa şi ca tot ce e mare, dureros şi irezistibil. Darul mîhnirii...

Culegere şi paginare HUMANITAS
Conversie în format Winword 2.0 IBM-PC:
Ioan-Lucian MUNTEAN (muntean@physics.pub.ro).